

SLML
PK6229
R53
1857

PP 1687

A145-

‘ALĪ RIDĀ.

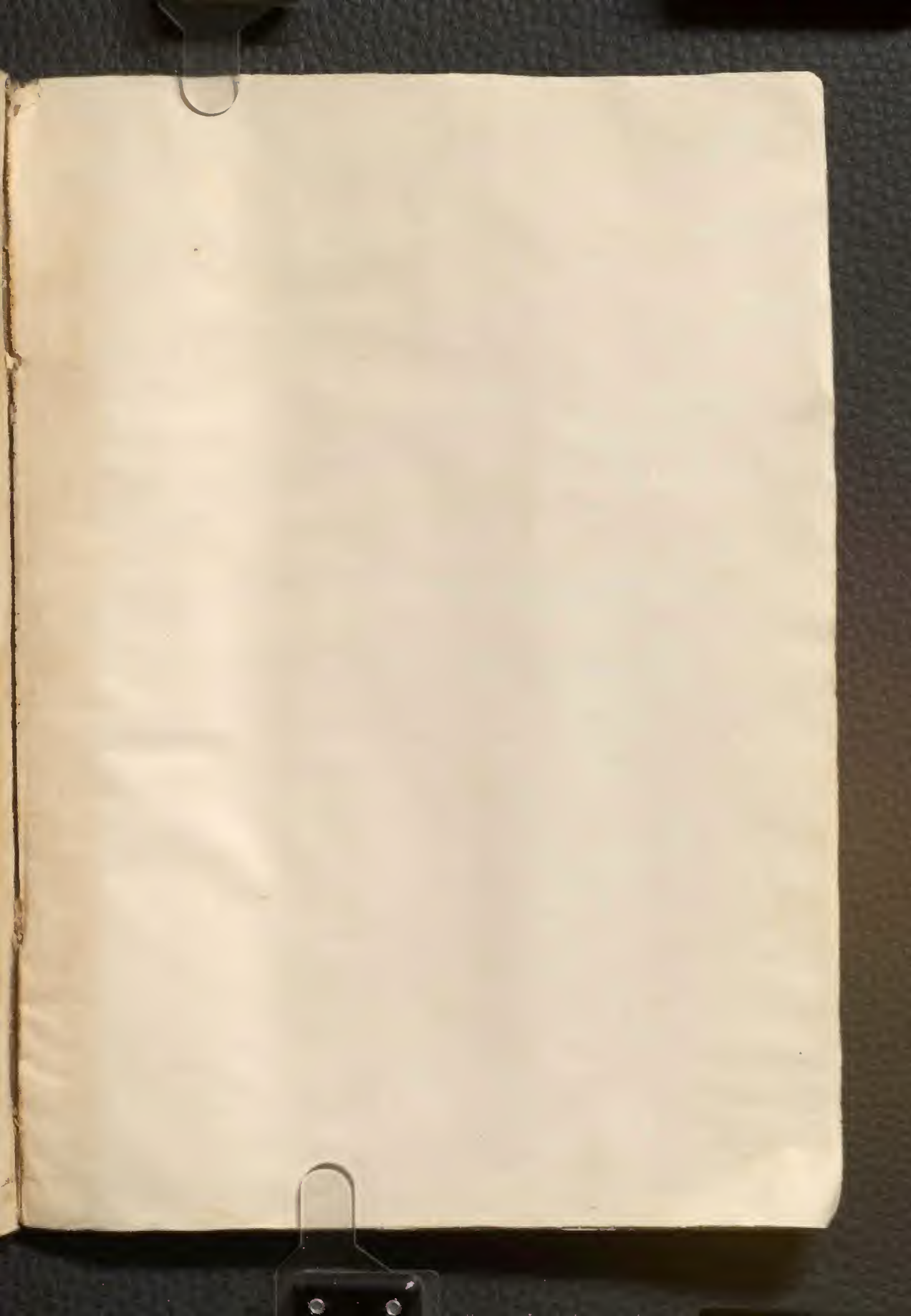
Kitāb Tarjamān fī'l-luġat al-Fārsiyya wa'ḥ-
‘Arabiyya.

Cairo^l 1274. (191 pp.) Bound (Lithogr.).

1616139

isl, varc BHJ 8551

PP 1687

كتاب ترجمان في اللغة الفارسية
والتركية والعربية
لمؤلفه الحقير علي
رضاعوي
عنه

عبد ٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا فَتَّاحَ

حمْدُ بَیْد و شکر و سپاس افزون از عد بر خداوند دبیر و پروردگار
بی شبیه و نظیرک بارگاه الوهیتنه سزادر که قلم تعبیر منشیا^ن
دوران اوصاف حمیده و صفات پسندیده سی تحریرند خجلند
سرزیر و زبان بیان سخند آنان زمان محاسن شیم و محامد
نعم برگزید بسی تحدیدند عاجز از تقریر در سجانه ان یوصف
کما و وصف به نفسه و هو العليم القدیر و صلاة و سلام بیشمار
و درود نامقدود بیرون از حوصله اقتدار نور پاک و ضیاء
تابناک لولاک لولاک لما خلقت الأفلاک افند من حضرت تلمینک
و آل و اصحاب کرام لمرینک مرا قد مظهره و مشاهد منوره گره
سزاوارد در که نکه دانان روزگار مدی الدهور و الاغصار
بحار مناقب و فضایل لرند شناور و غوطه خوار و لور لر
ایسته انجام کار دوچار خبیت و خسار و طیور اسما^ن
پیمای افکار مادام اللیل و النهار بیدای ناپیدا و صحرای
بی منتهای محاسن و کمالا تلمند تیز رفتار بولنور ایسته
آخر الامر شکسته بال و دلفکار اوله جقلردر اما بعد

باعث انطاق لسان قلم قاصر البیان اولدر که اشهر وحدت
کرین کوشه انزوا علی رضا اون درت ییل بوندن اقدم
وطن مألوف ومسکن معروفنی ترک ومهاجرت وملجأ وملاذ
نیازمندان جهان اولان مضرحر وسریه مواصلت ایده
لیدنبرو مرحوم ومغفور جنتمکان محمد علی پاشانک در دولت
مابلرنده ریزه خوار ومغلو مات عاجزانه سی سببیه دکل
بلکه مرحوم مشار الیهک غربا ومهاجرین حقلرنده مبدول
وبیدریغ بیوردقلری احسان بی پایانلری واسطه سبیل
لیاقت وقابلیت حقیرانه سندنزیده رتبه لرا حرازیله سر
بلند وکامکار اولمشید یسه تقاضای روزگار غدار
وادبار بخت نکونسار ایله اوچ سنه دنبروخانه نشین
وکوشه کرین اوله رق مطالعه کتب و اخبار وقرائت
تواریخ واثار ایله امرار لیل ونهار ایدوب کاهی تواریخ
افرنجیه دن نافع اولنلری لسان لطافتسان ترکیه
ترجمه ایله اوقات گذار وبعضیا لغات عربیه وفارسیه
وترکیه نک مشکلات وکنایاتی حل ایتمکه خود بخود
بذل جهد بیشمار ایدرایدی برکون اعز احباً واصدقاً
بر ذات معالی صفات قدومیمنت لزوملریله کلبه حقیرانه
رشک کلستان ایدرک فقیری محزون کوردکه عتابله
خطابه باشلیوب ایتدی نه وقته قدر کوشه خموده غمین
وملول اوتوره جقسن ونه زمانه دکین زاویه وحدتده

عزت اختیار اید جسک زرناب اولسک بیلہ بوتہ یہ کیرمکہ
 رونق و بہا کسب ایتز سن و الماس تابدار بولنسک بیلہ
 الدن الہ یکچہ کجہ منظور نظر اکابر اولز سن خود بخود کتب
 و اثار دی مطالعہ ایدوب نتیجہ افکار کی برکوشہ یہ آتمقد
 نہ چیقہ (فضل و هنر ضایع است تا نمایند) مضمونجہ
 اثر معلوما تکی پنہان ایدوب عالمہ اظہار ایلاما مکدن نہ فائدہ
 حاصل اولور شیدیک وارث مسند یوسفی و زیب بخش
 مقام اصغی اولان ولی نعمت یمینت محمد سعید پاشا اسودہ اللہ
 فی الدارین افندہ من حضر قلرینک ایام سعادت فرجا ملرنده
 حدثان ازمان و اعصار ایلہ اوروپا جانبہ نقل اولنمش
 اولان علوم و فنون متنوعہ راہ آہن ہمت و اجتہاد لریلہ
 تکرار امصرہ کیرود و نمکن و مجمع البحرین سعی و جہد لری
 واسطہ سیلہ سفاین صنایع و حرف یکیدن سواحل مصریہ
 لنگر انداز اولمقدہ در خصوصاً قلعہ عامرہ دہ فتح و کشاد
 بیورد قلی مکتبہ علوم و فنون متنوعہ تعلیم اولنمقدہ ایسہ
 مصرہ بلکہ سائر اقطار و امصار دہ ترکی و فارسی
 لسان لرینک کافہ قواعدینی محتوی بر رسالہ بولنما مغلہ
 و بولنا نلر دخی ناقص و غیر مفید اولد قلرندن فضلہ سبک
 قدیر اوزرہ بولنمغین اخذ و اکتسابند مدت مدیدہ یہ
 احتیاج مس ایتمکہ ابنای ملنک فائدہ دار اولمیرینہ
 وسیلہ اولق و اسہل و جہلہ تحصیل لسانہ بادی بولنق

اوزره قواعد مذکوره بی جامع بر کتاب نافع تالیف ایستین
اولی اولز می دید کلرنه حقیقتا اول ذات ستوده صفقا
کلام نصیحت فرجامی دل غم منزله کار کر تأثیر اوله رق
وسع واقدار عاجزانه قدر تالیفنه ابتدار و بعد الختام
ترتیب و تنظیمی محک اعتبارده کامل العیار چیمغله
طبع ایدوب کوچک برادرلیمه یاد کار ایلدم و معلوم
اولدیفی وجهله مصرده و شام و حجاز و بغداد مثلوسایر
استملاکات دولت عثمانیه ده عرب لسانی استعمال اولنو
مصحاح و مکاتیب لسان مر قوم اوزره بولنمغله و اشبو
زمانه سیبویه و زنجشیری اولمق پک لازم اولیوب دارج
لسانی او کر نمک مقتضای حالدن اولمغله کلمات عربیه
دخی زیرلرنه دنج اولنمشدر باب اول
مصحاح در مشهوره بیاننده در بیلکم لسان ترکیه مصدر
آخزلرنه ملک یا مق اولان کله لردن و فارسیده
آخزلرنه تن یا دن بولنانلردن عبارتدر مثلاً ترکیه
کلمک و اور مق و فارسیده زدن و کشتن و معلوم
اولدیفی اوزره و او ویا حرفلری ترکی و فارسیده درلو
درلو نطق اولندقلرندن کلمات مشهوره دن بالای
صفحه ده برقاج کله یا زیلوب زیرده دخی کلماتک نه کونا
تلفظ اولندقلری بیلنمک ایچون نمره لروضع اولنمشدر
وهکذا المصباح المشهوره

قول

چؤل

طور

آمدن	آوردن	ایستادن	آندیشیدن	افتادن
کملک	کنورمک	طورمق	دوشتمک	دوشتمک
المجئ	الایراد	الوقوف	التفکر	الوقوف
آنزردن	آنکاشتن	آمیختن	آفشردن	انباشتن
اینجتمک	صانمق	قارشدرق	صهق	طولدرق
الأنباء	الظن	المترج	العصر	الملو
انداختن	آمرزیدن	آموختن	آفروختن	آفروندن
آتمق	کاه بغشلق	اوکرمک	علولندرق	آرترمق
الرحی	العفو	التعلیم	الأشعال	التزید
آماسیدن	آویختن	آزمودن	آفشاندن	افراختن
ششمک	آصمق	صنه مق	صاچمق	یوکسلتمک
التورم	التعلیق	التجربة	الریش	التعلیة
افراشتن	انکختن	آفریدن	بیختن	بودن
قالدرق	دپرتمک	یارا تمق	آله مک	اولمق
الرفع	التحرک	الخلق	النخل	الکون
بومیدن	بافتن	بستن	بوسیدن	بریدن
قو قلق	طوقومق	باغلق	اوپمک	گسمک
الشّم	النسج	الربط	البوس	القطع
بالیدن	بردن	بخشیدن	پاشیدن	پیمودن
صا للنق	کنوتورمک	بغشلق	طاغیتق	اولچمک
التبخر	الأدا	العطا	التفریق	الکیل

پرستیدن	پنداشتن	پوشیدن	پیوستن	پچیدن
طایمق	صانمق	اورتمک	یاپشتمق	بؤکمک
العبادة	الظن	اللبس	اللزق	اللف
پسندیدن	پروریدن	پالیدن	پریدن	پاسیدن
بکنمک	بسلمک	سوزمک	اوچمق	بکله مک
العجب	التربة	التصفية	الطيران	الحراسة
پاییدن	پزیرفتن	پارسیدن	ترسیدن	تافتن
گوزتمک	قبول اینمک	اورمک	قورمق	بؤکمک
الملاحظة	القبول	التباح	الخوف	القتل
توانستن	تنیدن	تراشیدن	تاختن	جنبیدن
بجر ملک	طوقومق	تراش اینمک	آت قوشدش	دیرتمک
المقدرة	النسج	الحلق	الرمح	الحركة
جهن جستن	جوشیدن	جستن	چاییدن	چکیدن
صیچرامق	قینامق	آرامق	اوشومک	طله مق
النشط	الغلى	النفيلش	الأبراد	النقاطر
چمیدن	چسبیدن	چخشدن	چیدن	چرخیدن
صا للتمق	یاپشتمق	طاتمق	قویارمق	دؤنمک
التجتر	الاتصال	الذوق	المطف	الدوران
خواستن	خمیدن	خندیدن	خوابیدن	خیسیدن
استمک	اکیمک	کؤلمک	یا تمق	استلمق
الطلب	الانحنا	الفضل	النوم	الانبال

قَوَل چَوَل طَوَر

خَاشِيدَن	خَاشِيدَن	خَاشِيدَن	خَاشِيدَن	خَاشِيدَن
چِينَمَك	طَرْمَلَه مَق	صَا تَوْنِ المَق	قَوْرَوْتَمَق	يَمَكْ
المَصْنَع	الْحَرْبِشَة	الْاَشْتَرَا	النَشْف	الْاَكْلُ
خَوَانَدَن	دَا دَن	دِيدَن	دَانِسْتَن	دَاشْتَن
اَوْقَوْمَق	وِيرَمَكْ	كُورَمَكْ	بِيلَمَكْ	طَوْتَمَق
القِرَاءَة	الْاَعْطَاء	الرُّوْيَة	الْعِلْمُ	المَسْكُ
دَوخْتَن	دَوشِيدَن	دِرَوِيدَن	دَمِيدَن	دُزْدِيدَن
دِيَكَمَكْ	صَاغَمَق	بِحَمَكْ	اَوْفَرَمَكْ	چَالَمَق
الْحِيَاظَة	الْحَلْبُ	لِخْصَادَه	النَفْحُ	السَّرِقَة
دِرِيدَن	دَوِيدَن	رَفْتَن	رَمِيدَن	رَامِيدَن
يَرْتَمَقْ	قَوَاشَمَقْ	كَمَتَكْ	اَوْرَمَكْ	آلَشَمَقْ
المَزْقُ	الْجَرَى	الذَّهَابُ	النَّفَرُ	التَّائِسُ
رَا نَدَن	رُبُودَن	رِيخْتَن	رَسِيدَن	رَهِيدَتْ
سُورَمَكْ	قَايَمَقْ	دَوَكَمَكْ	يَتَشَمَكْ	قَوْرَتِيلَقْ
السَّوْقُ	الْخَطَفُ	الصَّبُّ	الْوَصُولُ	التَّخْلَصُ
رَيْسْتَن	رُسْتَن	رُفْتَن	زَيْسْتَن	زِدُودَن
اَكِيرَمَكْ	بَتَمَكْ	سُيُورَمَكْ	يَشَامَقْ	سَيَلَمَكْ
الْفَزْلُ	النَّمُو	الْكَنْسُ	التَّعْيِشُ	المَسْحُ
زَايِيدَن	زَوَلِيدَن	سِرْشْتَن	سَاخْتَن	سَنَجِيدَن
طَوُغُورَمَقْ	صَوْلَمَقْ	يُوغُورَمَقْ	يَايَمَقْ	طَارَمَقْ
الْوِلَادَة	الذَّبُولُ	الْعَجْنُ	الْعَمَلُ	الْوَزَنُ

سُفَتَن سَبِيدَن	سُوخَتَن	سُودَن	سُپُرَدَن	سُتُودَن
دَلَمَكْ	يَا مَقْ	اَز مَكْ	اَصْمَرَلَقْ	بَكْمَتَكْ
لُحُوقْ	لُحُوقْ	الدَّهْسُ وَالسَّحْ	التَّوْصِيَّةُ	الْمَذْجُ
سُتَرَدَن	سُرُودَن	شِكْسَتَن	شُمَرَدَن	شُدَتَن
يُونَمَقْ	اير لَامَقْ	قِيرَمَقْ	صَاهِمَقْ	اُولَمَقْ
الْبِرَى	التَّغْنَى	الْكُسْرُ	الْفَدَّ	الْكُونُ
شُسْتَن	شَنِيدَن	شَتَايِيدَن	شِكَا فَيَن	شِشَا خَتَن
يِي قَامَقْ	اَشْتَمَكْ	عَجَلَةُ يَتَمَكْ	يَا رَمَقْ	تَا يَمَقْ
الْغُسْلُ	السَّمَاعُ	الْعَجَلَةُ	الْفُلُوقُ	الْمَعْرِفَةُ
فَرِيْفَتَن	فَرِسْتَادَن	فُرُوحَتَن	فُرُودَن	فُسُرَدَن
آلَا تَمَقْ	كُوْمَنْدَرَمَكْ	صَاهِمَقْ	آرْتَرَمَقْ	طُولَمَقْ
الْفَشْ	الْأَرْسَالُ	الْبَيْعُ	الرِّيَاذَةُ	الْإِنْجَادُ
فُسُرَدَن	فَهْمِيدَن	كَشْتَن	كُوشِيدَن	كَاهِيدَن
صَقْمَقْ	آشْكَامَقْ	أَوْلَادَمَكْ	چَا لَشَمَقْ	اَكْسِيْلَمَكْ
الْعَصْرُ	الْفَهْمُ	الْقَتْلُ	السَّعْيُ	النَّقْصُ
كَأَوِيدَن	كَذَتْ	كَاسْتَن	كَشِيدَن	كَاشْتَن
آرَامَقْ	قَا زَمَقْ	اَكْسَلَمَكْ	چَمَكْ	اَكْمَكْ
التَّفْقِيشُ	الْفَحْتُ	التَّنْقِيسُ	الْجُرْ وَالنَّجْبُ	الزَّرْعُ
كُزِيدَن	كُذَشْتَن	كُشْتَن	كُزِيدَن	كُشُوْدَن
اِصْرَمَقْ	كِيْجَمَكْ	اُولَمَقْ	دَوْنَمَكْ	اَچَمَقْ
الْعَضُّ	الْمُرُورُ	الصَّيْرُورَةُ	وَالرَّجُوعُ	الْفَتْحُ

فاسقه اشنو مصدرة فارسید علامت نفی اولان
نون حرفی کلدکه یا علامت اشتفهام اولان آیا داخل
اولدقه کله یی برکونا دکشدر میوب رفتن رفتن
آیا رفتن آیا رفتن دیرلر و ترکیده علامت نفی اولان
میم حرفی کله نک حروف اضلیه سینک اخرینه داخل
اولوب علامت مصدر اولان مق و مک حرفلرند
اول کله جکدن ایکی میمک بریر جمع اولما میسون
میانه لرینه برالف کتوریلور مثل کلامک و علامت اشتفهام
اخره داخل اولوب کلامکی دیرلر فعل ماضی بیاننده در
بیلکم هر بر فعلک اویج فاعلی یعنی اویج یا پانی اولوب که
افله متکلم و مخاطب و غائب دیرلر و بونلردن هر بر
یا مفرد و یا جمعدر بناء علیه صیغه لر الی درلود کیشیلور
مفرد متکلم و جمع متکلم و مفرد مخاطب و جمع مخاطب و مفرد
غایب و جمع غایب دیرلر و لسان عربید صیغه لر اون
درت ایسه ده الحاله هذ مضر و بر الشام و حجازده
مستعمل اولانلر الی صیغه دن عبارت اولغله باقیلرند
صرف نظر قیلندی مثلاً فارسید آمد آمدی آمد آمدم
آمدید آمدند و ترکیده کلام کلدک کلدی کلدک
کلدکز کلدیلر و عربید جئت جئت جاء جئنا
جئتم جاوا شمدی فارسید ماضینک علامتی متکلم
مفردده ماقبلی مفتوح میم و مفرد مخاطبک ماقبلی

مکسور تی و مفرد غایبده نون مصدری تی بعد الحذف
 کلمه نك حرف اخیری اولان د یات و جمع متکلم ده
 ماقبلی مکسور یم و جمع مخاطبده ماقبلی مکسور ید
 و جمع غایبده ماقبلی مفتوح ند حرفلری در شویله که
 عادت مصدر اولان نون آتیلوب یرینه اشبو حرفلر
 قونیلور ایسه ماضی اولور و ترکی ده علامت مصدر
 اولان مک و مق حرفلری اتیلدقد نصکره مفرد متکلم
 دیمز و مفرد مخاطبده دك یعنی دال ایله نون کی نطق
 اولنوب اوج نقطه لی صاغرك و مفرد غایبده دی و جمع
 متکلمه دق یا خود دك یعنی نفس مصدر مق ایله ختم
 اولنش ایسه جمع متکلم آخری دق و مک ایله بتمش
 ایسه جمع متکلم آخری دك اولور و جمع مخاطبده
 علامتی دکر در که کاف ینه صاغرنون کی نطق اولور
 و جمع غائبک علامتی دیکر در و مبتدی یه لایقیله نطق
 حروفی بیلدر مک ضمنده کاف فارسی یه بر نقطه و صاغز
کاف ترکی یه اوج نقطه قونیلق مناسب کورلدی

آمد آمدی آمد آمدیر آمدید آمدند
 کلد کلدک کلدی کلدک کلدکر کلدیلر
 جئت جئت جئا جئا جئتم جاوا
 واشبو ماضی یه محدود دیرلر که زمان معین اولدیغی وقتده
 استعمال اولور مثلاً من آنجا رفتم یا بن اورایه گتدم

دینلدیکی وقتده مُطلقا زمانی یا ذکر ایدوب دیروز انجا
 رفتم دون اورایه کتدم دیمک یا ذکر اولتمز ایسه ده متکلم
 ایله مخاطب میاننده معلوم و معهود بولنق ایجاب ایدر
 ایکنجی ماضی غیر محدود درکه فارسیده مصدر دن نونی
 آتوب بدلنه ه ام ه ه ه ایم ه آید ه آند حرفی وضع
 اولنور واشبو ه بیاغی یاکی نطق اولنور مثلاً آمده یازیلور
 ایسه ده آمده بی کی نطق اولنور و ترکیب علامت مصدر
 اولان مک و متق اتیلوب بدلنه مشم مشسن مش
 مشز مشکز مشکر قومیغله اولور و عربده ماضی
 محدود کبیدر

آمده ام آمده آمده آمده ایم آمده آید آمده اند
 کلشم کلشن کلش کلشن کلشن کلشن کلشن کلشن
 جئت جئت جاء جئت جئت جئت جئت جئت جئت
 واشبو فعل زمان معین اولدیغی حالده یا خود مخاطب
 انکار ایتدیکی وقتده استعمال اولنور مثلاً بن استانبول
 برکزه کور مشم من استانبول را یکبار دیدم ام دینلور
 و یا خود بریسی سن استانبولیه کتتم مشسن دیدیکی وقتده
 جوابندن بن اوج کره در علیه یه کتتم من سه بار به استانبول
 رفته ام سوبلنیلور و شبهه وقتده یه بوفعل استعمال
 اولنور مثلاً ظنجه بن بو آدمی کور مشم کویا این مرد از من
 دیدم ام والحاصل زمانی اوراق و یا شبهه لو و یا انکار

اولنان شیشلرده اشبو فعلی استعمال ایتک اولیدر
 اوچنچی ماضی اول حکایه درکه کیمش برحالی نقل و حکایه
 ایتک وقتند استعمال اولنورکه فارسید ماضی محدودک
 اولنه می حرفی زیاده ایتکله و ترکیه علامت مصدر حد
 اولنوب یرینه ر حرفی قونیه رق اندن صکره ایدم کله
 سنی صرف ایتکله وجوده کلور مثال

مینوشیدم مینوشید مینوشید مینوشیدیم مینوشیدیم مینوشیدند
 ایچر ایدم ایچر ایدک ایچر ایدی ایچر ایدک ایچر ایدک ایچر ایدک
 کت اشرب کت اشرب کان اشرب کان اشرب کت اشرب کت اشرب کان اشرب

دردنجی ماضی ثانی حکایه درکه آند زمانی تعیین ایتدک نصکره
 اکثر وقت بشقه بر فعله دخی یا پشدر مق لازمدر مثلاً بن فلان
 یردن کلیور ایدم سنی کوردور و اشبو فعل ترکیه علامت مصدر
 آتوب بدلنه یور ایل ایدم کله سنی صرف ایتکله وجوده

کلوب فارسید ماضی اول حکایه کبی اولور مثال

می آمدم می آمدم می آمدم می آمدم می آمدم می آمدم
 کلیور ایدم کلیور ایدک کلیور ایدی کلیور ایدک کلیور ایدک کلیور ایدک
 اناکت جائ انت کت هوکان نحن کما انتم کتم هم کانوا

بشنجی ماضی مقدم درکه زمان پک چوق کیچوب اونودیلق
 درجه لرینه واردقل و بعضا دخی زمان قریبه خلاف قیاس
 اوله رق استعمال اولنور و اشبو فعل فارسید ماضی محدودک
 اخینه بره الحاقیله بودم کله سنی صرف ایتکله وجوده کلوب

سور - ایل - دیل

ترکین اوچ نوع اوزره تعبیر اولنور مثال نوع اول —
 آمد بودم بودی بود بودیم بودید بودند
 کلمش ایدم کلمشید کلمشید کلمشید کلمشید کلمشید
 کنت جت کنت جت کان جاء کما جئنا کنت جئتم کانوا جاءوا

مثال نوع ثانی

کلدی ایدم ایدک ایدی ایدک ایدکن ایدیلر

مثال نوع ثالث

کلم ایدی کلدک ایدک کلدی ایدک کلدک ایدک کلدک ایدک
 معلوم اوله که ترکیب ایدم کلمه سنی کتابته فعله بایشدر وب
 کلمشیدیم دیمک یا خود آیروجه اوله رق کلمش ایدم یا زرق جایزدر
 واشبو اوج نوعک یکدیگر ایله باشلوجه فرقلی یوغیسه ده
 نوعین اخیرینک آریق ظرافتی زیاده در التبی ماضی مشبوه در
 که شبهه وقتند استعمال اولنور یعنی برکیمسنه بر فعلی ایتدیک
 یا دیکرک ایتدیکن بیلدیکن وقتند استعمال اولنور واشبو
 فعل فارسیه ماضی غیر محدود بر محی علاوه سیله ترکیب
 ماضی حکایه ثانیدن ایدم کلمه سنی آتوب بدلنه ایش کلمه سنی
 صرف ایشکله اولور

مثال

می آمده ام می آمده است می آمده ایم می آمده اید می آمده اند
 کلمور ایشم ایشسن ایش ایشز ایششکن ایششدر
 کانت جای کاند کانتا کانتکم کانتکم
 واشبو فعلینه ایش کلمه سنی فعله بایشدر مق و بایشدر ماضی

اوله بیلور یدنجی ماضی منسی اول در که فعل بتون بتون
 او نو دیلمش اولدیغنی افاده ایتمک وقتند استعمال اولنور
 واشبو فعل فارسیده مصدر دن نونی بعد الحذف یرینه
 بره واندن صکره بوده ام کلمه سنی صرف ایتمکله و ترکیده
 ماضی غیر محدودک اخزنه ایتمش کلمه سنی تغییر ایتمکله اولور
 امد بوده ام بوده بوده است بوده ایم بوده اید بوده اند
 کلش ایتمش ایتمشین ایتمش ایتمشز ایتمشگر ایتمشگر
 کافی قد کنت کنت کانت کانتا کانتکم کانتکم
 سکرنجی ماضی منسی ثانی که فارسی و عربی ماضی منسی اول
 کبی اولوب و یا خود فارسیده برنجی دخی زیاده اولور و ترکیده
 ایدم کلمه سی دخی صرف اولنه رق دها ایراقلنی اکلتدر مثال
 می امد بوده ام بوده بوده است بوده ایم بوده اید بوده اند
 کلش ایتمشیدم ایتمشید ایتمشید ایتمشید ایتمشیدگر ایتمشیدگر
 کافی قد کنت کنت کانت کانتا کانتکم کانتکم
 طقوزنجی ماضی علت در که دیگر بر فاعله سبب و علة اولدیغنی
 بیان ایدر و اشبو فعل عربی و فارسیده بولنمیوب لسان
 لطافت رسان ترکیده بر قیاج در لو استعمال اولنور فقط بر قسمی
 صرف اولنوب باقی قالان اقسامی مفرد و جمع و مخاطب و متکلمه
 و غایبده علی السویه در و صرف اولنان اولنجی قسم مصدر دن
 علامت مصدری آتوب بدلنه دیکدن کلمه سنی صرف ایتمکله
 اولور مثال

کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن
 واشبو فعل فارسی و عربی و موجود اولیوب بیوک بر عباره ایله
 ادا اولنور مثلاً سزی کوردیکدن ممنون اولدم عباره سی
 ترجمه اولنور ایسه برای اینکه شمارا دید ، یا خود بسبب انی
 رأیتکم دیمک ایجاب ایدر قسم ثانی مصدرک آخرینه
 ایله و یا اختصاراً له حرفنی ارترمغله اولوب انحق حین
 اختصارده مصدرک آخری قاف ایسه غینه بدل اولور
 مثلاً کورمک ایله و کورمکله و اورمق ایله و اورمغله دینلو
 قسم ثالث ماضی غیر محذودک آخرینه اولمغله کله یسنى
 زیاده ایتیمکله اولور مثل کلش اولمغله واشبو قسم ثانیله
 ثالث صرف اولنمیوب مفرد و جمع و مخاطب و غایب و متکلم
 علی السویه در قسم رابع مصدرک آخرینه یا ونون ضعیفه
 اولور مثل کورمکین و اورمقین بودخی بر درلو صرف
 اولنمز قسم خامیس علامه مصدر حذف اولندقد نصکره
 یرینه وب قومغله اولور واشبو نوع زمانده و افراد و جمع
 و تکلم و مخاطب و غیبته کدود نصکره کلان فعله تابعدر
 یعنی صکره کی فعلک معنای زمانیه نه ایسه بودخی اول
 معنای زمانیه افاده ایدر مثلاً کلوب کتمک میوب ایچدی
 کوروب کیده جک آلوب صاتد یغندن کد کلمک و کتمک
 ویدی و ایچدی و کورجک و کیده جک و الله یغندن
 و صاتد یغندن معنای سینه در و فارسیده مصدرک نوی

اتیلوب بدلنه بره وضعیله اولور مثلاً از سفر برکشته بخانه
رفت یعنی از سفر برکشت و بخانه رفت و هکذا او نیچی
ماضی موصولیته که عربیه الذی معناسنه و فارسیده
فعلدن اول یاء وحدت ایله که معناسنی ویر و واشبو
فعل ینه فارسی و عربیه موجود اولیوب ترکیده علامت
مصدری بعد الحذف بدلنه دیغم یا دیگم کلمه سنی صرف
ایتمکله وجوده کلور مثلاً کوردیکم آدم اور دیغم قار
فارسیده مردیکه دیدم و عربیه الرجل الذی رایته مثلاً
کوردیکم کوردیکم کوردیکم کوردیکم کوردیکم کوردیکم
اون برنجی ماضی فوریته در که ماضی موصولیته نک اخرینه
برله کلمه سنی اتر مغله اولوب بر فعلک ختامی برله
دیگر بر فعله باشمغه دلالت ایدر مثلاً کلدیکم برله سزه
کدم که فارسی و عربیه مخصوص فعلی اولم دیغند
همینکه آدم بشمار فتم و بجر دانی جنت رحمت عندکم
عباره لر یله ادا اولنور

مثال
الذی یغمره الذی یغمره الذی یغمره الذی یغمره الذی یغمره
او ایکنی ماضی وقتیته در که وقت معناسنی افاده ایدر و
دخی عربی و فارسیده بولنمیوب ترکیده ایکی درلو اولور بر
قشمی صرف و تغیر اولنمییه رق علامت مصدر حذف
اولند قد نضکره بدلنه دکه حرفی وضع اولنمغله اولور
مثلاً بن اورا یه کلدکه متویله یا پارم یعنی کلدیکم وقتد

وقسم ثانیسی صرف اولنوب ماضی موصولیه نك اخزیه
ده الحاقیه اولور واشبو ایکی قسم فارسی و عربیه بولنموب
فارسیده وقتیکه و عربیه لما ایله ادا اولنور مثلاً وقتیکه
ادم یا لما جئت دینلور مثلاً قسم اول
بن کلدکن سن کلدکن او کلدکن بز کلدکن سز کلدکن انلر کلدکن

مثال قسم ثانی
کلدیکنه کلدیکگده کلدیکنده کلدیکمزده کلدیکگرده کلدکلرند
اون اوچنجه ماضی حالیه و معیه در واشبو ماضی ایکی قسم
اولوب بر قسمی مصدریت علامتی آتیلوب بدلنه بر ر واند
صکره ایکن قومغله وجوده کلاندر و بودخی صرف اولنموب
فارسیده ینه وقتیکه کله سیله و ترکیه حال کونی عباره
سیله ادا اولنور مثلاً بن پیر ایکن او کلدی که وقتیکه من
می خوردم او آمد و یا خود هو جا حال کونی اکلاً قسم ثانی
ماضی غیر محذودک اخزیه ایکن حرفنی الحاق اتمی کله
اولور و بونک ایکی معنا سی وار بری عربجه مع آن وفاز
با وجود یا خود با اینهمه کله سیله ادا اولنور مثلاً بو
قدر یول کلش ایکن برشی یا پمدق که فارسیده با اینهمه
که این قدر راه آمدم چیزی نکردیم و عربیه مع اننا
مشینا قدر کذا ما عملنا شیئاً ایکنجی دارج عربیه حیث
و فارسیده چونکه معناسنه در مثلاً بورایه قدر کلمش
ایکن باری قرنذاشی دخی کوره یم که عربیه حیث جئت

قوال چوآل طوآر

الیٰ هٰنا اشوف اخي ایضاً وفارسیده چونکه تا اینجا آمده ام
 باری برادر مرا به بینم واسثبوفعل عربی وفارسیده موجود
 اولیوب ترکیده دخی صرف اولنمز وبعض اصطلاحاً جمع
 غایبه یز لر ایکن یاخود یمش لر ایکن دیمک جایز در معلوم
 اوله که هیچ بر لسانک بولنمیه جق درجه لرده ترکی لسانند
 لطافت واختصار موجود اولوب خلقت وفطرتی زکی اولو
 تربیه سز قالمش چوجق مثللو بونجیلین کوزل بر لسانک تربیه
 دقه واهتمام اولند یغندن وهر بر لسانک مدون صر فی
 وار ایسه ده لسانمزک کافه قواعدینی محتوی برکتا بمز
 اولد یغندن جمیع قواعدینی حصر ایتمک مشکل ایسه ده
 ان شاء الله بوندن صکره کلان قرنداش لر مدن ترک اولنان
 قواعد و صیغی جمع ایدوب حصر ایلملرینی رجا ایدرم کله لم
 که فعل ماضینک ابتداسنه علامت نفی کلور ایسه
 فارسیده کلمه نک ابتداسنه نون نفی کلوب نفس کلمه یی
 بر در لو دکشمز فقط کلمه نک اولی الف ایسه یا یه قلب
 ایدر مثلاً آمدم و نیامدم دیر لر و عریده کلمه نک ابتداسنه
 ماء نفی داخل اوله جغندن آنده دخی صغوبت اولیوب
 فقط ترکیده بعض امثله نک تغیری لازم اولمغله
 تفصیلنه شویله جه ابتدار قلنور که علامت نفی اولان
 میم کلمه نک حروف اضلیه سینک آخینه یعنی علامت
 مصدر اولان مق و مک دن اول اولان حرفه متصل

اولور و بعضی پر لرده ایکی میمک بریره جمع اولما میسچون
 میانه لرینه بر الف کتوریلور و آخری را اولان ماضیلرده
 حرف علامت نفی اولور مثلاً کلور و کلر دینلور وینه فعل
 ماضی یه علامه استفهام کلور ایسه فارسیده نفس کلمه
 دکشیلمیوب ابتدا سینه بر آیا حرفی و عربیده هل ارتر
 و ترکیده علامه استفهام اولان فی کاهی اورتیه و کاهی
 آخره لاحق اوله جفندن آنی دخی تفصیلاً ذکر ایتمک
 ایجاب ایتدی فقط استفهام سیز اولان افعال مثبتته نیک
 امثال مفصلاً ذکر اولنش اولدیغندن تکرار تفصیل
 حاجت قالمیوب انجق فعل مثبت استفهام رایله اولدقد
 و فعل منفی استفهام رایله ویا استفهام سیز بولند قد
 نه کونا اوله جقلرینی بیلدرمک ایچون اوچ مثال اکثفا
 قلندی مثال مصدر مثبت کلمک مثال مصدر نفی کلامک
 استفهام ایله کلمکی کلامکی مثال ماضی محدود فی الایات
 والنفی بالاستفهام و بدونه علی الوجه الآتی
 یدم یدک یدی یدک یدیکز یدیلر
 یدمی یدگی یدی یدکی یدگز می یدیلری
 یدمی یدگی یدی یدکی یدگز می یدیلری
 مثال ماضی غیر محدود فی الایات والنفی بالاستفهام و بدونه
 یامشم یامشسن یامش یامشتر یامشسکز یامشتر
 یمشی یمشسن یمشی یمشیتر یمشسکز یمشتری

يامشي يامشي يامشي يامشي يامشي يامشي يامشي يامشي
 ماضي حكاية اول في الاثبات والنفي بالاستفهام وبدونه
 يمايديم ايدك ايدى ايدك ايدك ايدك ايدك ايدك ايدك ايدك
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 ماضي حكاية ثاني في الاثبات والنفي بالاستفهام وبدونه
 يمايديم ايدك ايدى ايدك ايدك ايدك ايدك ايدك ايدك ايدك
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 ماضي مقدم في الاثبات والنفي بالاستفهام وبدونه
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم يمايديم
 ماضي مشبوه في الاثبات والنفي بالاستفهام وبدونه
 كليور ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم
 كليور ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم
 كليور ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم
 ماضي منسى اول في الاثبات والنفي بالاستفهام وبدونه
 كلامش ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم
 كلامش ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم
 كلامش ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم
 كلامش ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم ايشم

مثال منسی ثانی فی الاثبات والنفی بالاستفهام و بدونه
 کلامش ایشید ایشید ایشید ایشید ایشید ایشید
 کلمش ایشید ایشید ایشید ایشید ایشید ایشید
 کلامش ایشید ایشید ایشید ایشید ایشید ایشید
 ماضی علی فی الاثبات والنفی بالاستفهام و بدونه
 کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن کلدیکدن
 ماضی موصوله بالنفی کوزمدیکم بالاستفهام کوزدیگی
 بالنفی کوزمدیکم ماضی فوریه بالنفی کلدیکم برله بالاستفهام
 کلدیکم برله می یاخود کلدیکم برله بالنفی کلدیکم برله ماضی
 وقتی بالنفی کلدیکم بالاستفهام کلدیکم می بالنفی
 کلدیکم می ماضی حالیه بالنفی یزایکن یامش ایکن
 بالاستفهام یرایکن می بالنفی یزایکن می الی آخره
 فعل مستقبل بیانده در بیکم فعل مستقبل اول
 فارسی و عربی سائر امثله نك اصل اولوب فقط کدو
 برطرز مخصوص اوزره بنا اولندیغدن لسانده بر
 صعوبت پیدا ایتشد زانجق اصل قانونی شوبله اولوب
 که فارسی مصدرک آخری دال ونون ایسه حذف
 اولنوب آخرده قالان حرف صحیح فیه ویریلور مثلاً
 افشردن مصدرندن دن حذف اولنوب رایه فیه
 ویرلد کد نصکره علامت استقبال اولان م ت ت ت
 ید تد الحاق اولندقدن افشردن افشردن افشردن

افشريد افشردديرلر و علامه مصدرک ما قبلی الف یا و او
 ساکنه ایسه اشبو حروف حذف اولنوب ما قبلری اولان
 حرفه فتحه و یریلور مثل رسیدن رسد ستادن سستد
 و ترکیه دخی مختلف اولوب شویله که بعض یرلرده علامه
 مصدریه اولان مک و مق حذف اولند قد نصکره علامه
 استقبال اولان رر رسن رر رسن رر رسن رر رسن
 اولنوب ما قبلرینه اکثر یرلرده فتحه و یرمکله و بعضا بر و او
 دخی زیاده ایتمکله وجوده کلور مثال اول ایچرم ایچرسن
 ایچر ایچر ایچر سکر ایچر لر مثال ثانی کلورم کلورسن
 کلور کلورز کلور سکر کلور لر و ترکیه علامت مصدر
 اول اولان حرف تا ایسه بعض یرلرده داله قلب اولنور
 مثل یار اتمق و یار ادر انحق ترکیه تغییر آذ بولنمغه
 فقط ایراد امثله ایله اکثفا و فار سینک تفصیلا بیاننه
 ابتدا ر قلندی و فار سید علامت مصدرک ما قبلی حرف
 ضمیمه ایسه فقط مذکور حرف صحیح فتحه و یرمکله مستقبل
 صیغه سی اوله جفی و علامت مصدرک ما قبلی حروف
 علیه ایسه بعد الحذف اندن اول اولان حرفه فتحه
 و یریله جکی آنفا کشید سلك سطور اولد یغند
 صیغه لرک تفصیلاً بیاننه حاجت قائمیوب فقط هر
 نوعدن بر قایج صیغه نک ایراد یله اکثفا قلنه جفی و اشبو
 قاعده مطرده دن خارج اولان مصدا رک بالتوضیح بیاننه

سور ایل دیل

ایتدار اولنه جفی درکاردر مثال^۵ صحیح
 آوردن آزدن آفشدن افکدن افشاندن آفشدن
 آورد آزد آفشد افکذ افشاند آفشد
 کتورر اینجیدر صیقر آتد صاچر صاور
 یحیی به یوزی یعصر یرمی ینثر ینبرد
 وبونلر مثللو نیجه نیجه فعللر ومعتلک مثال
 ایستادن اندیشیدن افتادن آفریدن پرسیدن بخشیدن
 ایستد اندیشد اُفتد آفرد پرسد بخشد
 طورر دوشنور دوشر یارادر صبورر بغشدر
 یقف یتفکر یقع یخلق یسنال یعفو
 وبونلر مثللو نیجه نیجه فعللر که نسق واحد اوزره اولو
 بشقه کونا دکشیلمز اما مصادر شاذه معلوم اوله
 که فارسیده علامت مصدردن اول خا ایسه چوق
 برلرده زایه قلب اولنور مثال
 آمیختن آموختن انداختن افروختن آویختن افراختن
 آمیزد آموزد اندازد افروزد آویزد افرازد
 قارشدر اوکردر آتد علولندر آصر یوکسلد
 یخلط یعلم یرمی یشعل یعلق یعلی
 آنکختن بیختن پختن پرداختن تاختن دوختن
 آنکیزد بیزد پزد پردازد تازد دوزد
 قالددر الر بشورر باشلرتورر قوشد دیگر

ریختن ساختن شوختن سپوختن کداختن کرختن
 ریزد سازد سوزد سپوزد کدازد کریزد
 دوکر یاپر یاقر صوقر اریدر قاچر
 یصبت بعمل یحرق یدخل یدوب یهرب
 و شاید اوله رق کا هی خا سینه بدل اولنور مثل شناختن
 شناسد و کا هی شینه دوزر مثل فروختن فروشد و کا
 حامد اولوب مستقبلی کلز مثل فرهختن که ادب اوکر
 معناسنه در کله لمر که حرف مصدرك ما قبل و آو الف
 یا ایسه سابقده ذکر اولندیغی مثلومذکور حروف اتیلو
 انلردن اول اولان حرفه فتحه ویرمک قاعده مطرده
 ایدی ایسه ده بعض یرلرده ما قبل حرف مصد ر و آو
 الف یا ایکن خلاف قیاس اوله رق حروف مذکوره حد
 اولنمیوب انلردن صکره برنون دخی آرتر مثلاً چیدت
 و آفریدن و گزیدن کله لرینک مستقبل چینم چینی
 چیند آفرینم آفرینی آفرند گزینم گزینی گزیند کلور
 و بعض یرلرده و اولو اولنلرده و اوی الفه قلب ایدوب
 اندنصکره بریا دخی ارتر مثال
 آزمودن زدودن سودن کشودن ستودن سرودن
 آزماید زداید ساید کشاید ستاید سراید
 صندر سیلر آزر آچر اوکر ترکی چاغر
 یجرب یمسح یدهس یفتح یدح یغنی

نمودن آفرودن وکاهی الفی هایه قلب ایدر مثل دادن
 که مستقبلی دهد اولور وکاهی هیچ تغیر ایتیموب
 اصلنده قالور مثل ریدن وغنودن وبودن که
 مستقبلری رید وغنود وبود در واشبو بودن
 کله سینک مستقبلی باشد دخی کلور وکاهی یایی واور
 قلب ایدر مثل شنیدن شنود کله لمر که علامت مصدّر
 ماقبلی شین ایشه چوق یرلرده رایه قلب اولنور مثال
 انکاشتن انباشتن داشتن پنداشتن کاشتن گذاشتن
 انکارد انبارد دارد پندارد کارد کزارد
 صائر طولدرر طوتر ظن ایدر اکر قویر
 یظن یملا یمسک یظن یزرع یحط
 وکذلك گذشتن وکماشتن وکناشتن که مستقبلر
 گذرد کارد کارد کلور واشبو شینله اولان کله لمر
 بعضا دخی رایه قلب اولنور مثل افراشتن افرارد
 وکاهی برواودخی آرتیر مثل شدن شود وبعضا کنود
 حالنده باقی قالور مثل کشتن کشد وکاهی سینه قلب
 اولنوب بریادخی آرتیر مثل نوشتن نویسند وشرشتن
 کله سند تا نه حذف ونه قلب اولنور مثلا سرشتن
 سرشتد دیرلر کله لمر که علامت مصدّرک ماقبلی سیر
 ایشه درلودرلو دکیشیلور وبونلرک مثالی وجه آتی
 الذکر اوزره در

قوال چوال طور

بستن	پیوستن	بایستن	توانستن	خواستن	دانستن
بند	پیوندد	بایسد	تواند	خواهد	داند
باغز	یا پشتور	کړك اولور	بجرر	استر	بیلور
یربط	یلصق	یلزم	یقدر	یطلب	یعلم
زیستن	شکستن	شستن	کړیستن	نیشستن	ریستن
زید	شکند	شوید	کړید	نشید	ریسد
یاشر	قیرر	بیقر	آغلر	اوتورر	اکیرر
بعیش	یکسر	یغسل	یبنکی	یقعده	یغزل
خاستن	آراستن	نکړیستن	جُستن	رُستن	رُستن
خیزد	آراید	نکرد	جُوید	رُوید	رَهد
قالقر	بزر	باقز	آرس	بتر	قورتیلو
یقوم	یزین	ینظر	یفتش	ینمو	یخلص

حرف مصدرک ما قبلی فا اینه کاهی کند و حانده قالور مثال

بافتن	شکفتن	شکفتن	شکافتن
بافد	شکفد	شکفد	شکافد
طوقور	اچیلور	تعجب ایدر	یا رر
ینسج	یتفج	یتعجب	یفلق

و بعضی یرلرده بشقه هیئتله کیرر مثال

آشفتن	پزیرفتن	تافتن	دریافتن	رفت
آشوبد	پزیرد	تابد	دریابد	رود
عاشق اولور	قبول ایدر	بوکر	آکلر	کیدر

رُفتن فریفتن گفتن گرفتن یافتن
 روید فریبید گوید گیرد یابد
 سپور آلدادر سویلر طوستر بولور
 یکنس یغش یقول یمسک یجد
 و بوندنما عدا هیچ بر ا صوله گیرمز مصد رلر وارمثال
 چیدن نهادن زدن شدن کردن دیدن مُردن
 چیند نهد زند شود کند بیند میرد
 دیرر قویر اورر اولور یاپر کورد اولور
 یقطف یضع یضرب یگون یعمل یری یموت
 و بعض مصد اردن فعل مستقبل کلیمو ماضی مستقبل مثال
 آغشتن آلفتن آفرودن انبودن برکشتن
 آغشت آلفت افزود انبود برکشت
 تاختن جُشتن جُستن رُشتن سُفتن
 تاخت جُشت جُست رُشت سُفت
 سکودن ستودن سرودن شنفتن فرودن
 سود ستود سرود شنفت فرود
 کاستن گشتن لُشتن نهفتن نهشتن یارُشتن
 کاست گشت لُشت نهفت نهشت یارُشت
 و بوندنما عدا نیجه نیجه مصدر لر و اشبو مصد رلردن
 بعضی سینک مستقبل مستعمل ایسه ده بیشقه فعل لر
 اولوب کند ولر نیک اولدیغی و بناء علیه بعض اهل لغت

عن غلط بونلری مشتق قبیلندن عدا ید کلری واضع در
مثلا افزاید بر کرد تا زد جهد روید رهد سنبه ساید
ستاید سراید شنود فزاید کاهد کردد لیسید یارد
مستقبلری مستعمل ایسه ده مصدر لری آنفال ذکر
مصادر اولیوب افزایدن برگردیدن تازیدن
جهیدن روییدن لیسیدن یاریدن سنبیدن سایدن
ستاییدن سراییدن شنویدن فزاییدن کاهیدن
کردیدن اولد قلری خالی از شبهه در و بزخی بونلرک
بعضیسنی مشتق قبیلندن عدا یتدک ایسه دیگر لره
اقتفاء اولوب یوخسه بونلرک جمودیتی لایقیله
لسانه آشنا اولنلرک عندند واضع در زمان حال
فارسیده مستقبل اولک ابتدا سنه می حرفی علاو
ایتمکله ترکیب علامت استقبالدن اول تو حرفی
زیاده ایلمکله وجوده کلور مثال
می نوشم می نوشی می نوشد مینوشیم مینوشید می نوشند
ایچیورم ایچیورین ایچیور ایچیورز ایچیورن ایچیورلر
اناشارب انت شارب هوشارب نحن شاربون انتم شاربون هم شاربون
واشبو می حرفی فارسیده علامت حالیه ایسه اصطلاح
ناسد استقبالده دخی استعمال ایدر لر مثلا من فدا آب
می نوشم دیر لر مستقبل ثانی ترکیب علامت مصدر
بعد الحذف کلمه نک آخرینه بره الحاق ایدوب اندن صکره

جکم یاخود جقم حرفی صرف ایتمکله یعنی اصل مصدر
 کاف ایله ایسه جکم وقاف ایله ایسه جقم حرفی تغییر
 ایلمکله اولور و فارسید نون مصدریتی آتوب ابتداسند
 خواهم کله سنی صرف ایلمکله وجوده کلور مثال
 خواهم آمد خواهی آمد خواهد آمد خواهیم آمد خواهید آمد خواهند آمد
 کله جکم کله جکسن کله جک کله جکن کله جکسن کله جکسن
 رایج ایجی رایج تخی رایج بی رایج نی رایج نی رایج نی رایج نی
 وقاف ایله اولان مصدرک ترکیده مثالی یاته جقم
 یاته جقسس یاته جق یاته جفز یاته جقسکز یاته جقزر
 معلوم اوله که مستقبل آخزنه صرف اولنان جقم
 کله سی فقط مفرد متکلم و جمع متکلم غین ایله اولوب
 بانه صیغه لرده قافه بدل اولور و جکم کله سی مفرد متکلم
 و جمع متکلم کاف فارسیله اولوب باقی صیغه لرده کاف
 عربییه مبدل بولینور ایسه ده مفرد غایبه بشقه ضمیر
 متصل اولد یغنی برله قافینه غینه دونوب مثلاً یاته جق
 و یاته جقی دینلور مستقبل حکایه فارسید مستقبل اول
 کبی اولوب کله نک ابتداسند می خواستم کله سنی صرف
 ایتمکله و ترکیده مستقبل ثانینک آخزنه آید کله سنی
 صرف ایلمکله وجوده کلوب هر نقد رکذ و سند علامت
 استقبال و ارایسه بیله زمان گذشته نک حالنی حکایه
 ایتدیکندن اشبو اسمله تسمیه اولنمو مناسب کولورک مثال

قوال چؤل طور

می خواستم بگریزم قچه جق ایدم کنت ارید اهرب
 می خواستی بگریزی قچه جق ایدک کنت ترید تهرب
 می خواست بگریزد قچه جق ایدی کان یرید یررب
 می خواستیم بگریزیم قچه جق ایدق کنا نرید نهرب
 می خواستید بگریزید قچه جق ایدگز کنتم ترید ون تهر ون
 می خواستند بگریزند قچه جق ایدیلر کانو ارید ون یر ون

و اشبو فعلی فارسیده باسراستعمال ایدوب می خواستم گریزم
 دیمک جایزایسته ده بوفعله و دیگر افعاله باء زائده
 آرترمق لسان ناسن عادت اولمشدر و فعل مستقبل
 ماضی مثللو علی و موصولی و فوری و حالی اولور بناء علیه
 تفصیلاً مثالی ذکر ایتیم ایجا آیتک مثال مستقبل علی
 کله بکند کله جکدن کله جکدن کله جکدن کله جکدن کله جکدن

مثال مستقبل موصولی
 کوره جکم ادم کوره جکک کوره جکی کوره جکنز کوره جکگز کوره جکر

مثال مستقبل فوری
 کله جکم برله کله جکک کله جکی کله جکنز کله جکگز کله جکر

مثال مستقبل وقتی
 کند جکده کند جکده کند جکده کند جکده کند جکده کند
 و مستقبل علی و موصولی و فوری و وقتی فارسی و عربی
 موجود اولیوب اوزون عبارله لر ایله ادا اولور شوبله
 که برای اینکه خواهم آمد شخصی که خواهم دید هینکه

کلیر کلر سکر کلر لر و زمان حال و مستقبل ثانی و مستقبل
 حکایه ده کلمه نک حروف اصلیه سندن صکره بر میم
 کتور مکله و جوده کلور مثلاً کلور بر و کلمه حکم و کلمه جک
 ایدر دینلور و علامت اشتفهام اولان می تحکم و خطاب
 و غیبه دلالت ایدن حروفدن اول کلوب مستقبل اول
 و فعل حال و مستقبل ثانینک مشکلم و حد و مع الغیر
 علامت تحکم اولان میم و زادن اول بریا دخی زیاده اید
 و منفرد غایب لک جمع غایب علامت اشتفهام الک صکره
 کلور و مستقبل حکایه ده نفس کلمه دن صکره و ایدر
 حرفدن اول و مستقبل علی و موصول و وقتی و فوری
 الک صکره کلور مثال مستقبل اول بالاستفهام فی الاشیاء و النفی
 کلور می کلور می سن کلوزی کلور می یز کلور می سکر کلور لر
 کلز می کلز می سن کلز می کلز می یز کلز می سکر کلز لر
 زمان حال بالاستفهام فی الاشیاء و النفی
 کلور می کلور می سن کلور می کلور می یز کلور می سکر کلور لر
 کلور می کلور می سن کلور می کلور می یز کلور می سکر کلور لر
 مستقبل ثانی بالاستفهام فی الاشیاء و النفی
 کلر حکمی کلر حکم سن کلر حکمی کلر حکمی یز کلر حکم سکر کلر حکم
 کلر حکمی کلر حکم سن کلر حکمی کلر حکمی یز کلر حکم سکر کلر حکم
 مستقبل حکایه بالاستفهام فی الاشیاء و النفی
 کلر حکمی ایدر کلر حکم کلر حکم کلر حکم کلر حکم کلر حکم کلر حکم

کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم
 مثال مستقبل علی و موصولی و فوری و وقتی بالاستفهام
 فی الاشیاء والنفی کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم
 کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم کله حکیم
 امر و نهی بیانده دو بیلکم فارسی و ترکیه فعل امر و نهی
 مستقبلدن بنا اولوب مشویه که فارسیده علامت استقبال
 اولان خروفی یعنی میم یا دالی آتد قد نصرکه امر حاضر حاصل
 اولور مثلاً زخم کله سندن میمی و زنی کله سندن یایی
 وزند کله سندن دالی آتد قد نصرکه زن فالور که اور
 واضرب معناسنه در و اشبو امرک اولنه بریم کتور و بزن
 دیدکه نهی اولور اورمه معناسنه و فارسیده امری باور
 ایله استعمال ایدوب بزن دیمک عادت اولمشدر و کله نک
 ابتداسی الف ایسه امرده باء زائده و نهید علامت نهی اولان
 میم مذکور کله نک ابتداسنه کلدکه الف یایه قلب اولنور
 مثلاً بیازما و میازما دیرلر که اضلی ازما ایدی و امرک
 ایکی صیغه سی اولوب بری مفرد که بیان اولندی و دیگر
 جمع که مفردک اخرینه ید زیاده ایتکله وجوده کلور مثل
 بزنید و مزید دیرلر و امرک اخری حرف عله ساکن ایسه علامت
 جمعک یا ساکنه سنه ملاقی اولدیفندن امکان تلفظ
 ایچون ما قبله بریاء مکسوره دخی علاوه ایدوب بیازما
 و میازما ید بگوید مگوید دیرلر و لسان عذب البیان

ترکیه ینه مستقبلدن علامت استقبال رَم رَس ر حرفت
 بعد الحذف امر حاصل اولور مثلاً ایچرم ایچرس ایچر که لرند
 حروف مذکوره اتیلد قن ایچ قالور که امر در بنوش واشرب
 معناسنه ونهید امرک آخزینه مفردده مة الحاق اولنوب
 ایچه دینلور که منوش ولا تشرب معناسنه در و بوندک دخی
 ایکی صیغه سی واربری مفرد که بیان اولندی و دیکری
 جمع که امرده کله نک آخزینه صاغر برک و یا خودگز علاوه سیله
 وجوده کلور مثل ایچک یا ایچکز که بنوشید واشربوا دیمک
 ونهید آخزینه لک یا خودگز و یا یگز علاوه سیله اولور
 مثل اورمیک یا اورمکز یا خود اورمگز که لاتضرعوا
 و نرنید معناسنه در مثال امر و نهی بالترتیب

بیامیز	میرس	میرست	میندیش	بخوان	برو	بیَا
قارشدر	صور	طاپ	دوشون	او قو	کیت	کل
<u>اخلط</u>	اسال	اعبد	تفکر	اقرأ	اذهب	تعال
میامیز	میرس	میرست	میندیش	مخوان	مرو	میَا
قارشدر	صوره	طایمه	دوشونه	او قومه	کیتمه	کله
<u>لاخلط</u>	لااسال	لاتعبد	لاتفکر	لاتقرأ	لاذهب	لاجی

قالدیکه اشبو ایکی لسانده بشقه بر امر دخی بولنوب که
 دایما بر امر حاضر و یا نهید نصکره کلور شوبله که
 فارسیه فعل مستقبل لفظیه و ترکیه فعل امرک آخزینه
 مفرد متکلمه هیم و مفرد مخاطبه هسن و مفرد غایبه

سون یا خود بره و جمع متکلمه ه کم و جمع مخاطبه ه سگر
و جمع غایبه ه کر یا خود سونلر علاوه سیله وجوده کور
مثلا براق کوره یم کوره سن کوره یا خود کور سون کور دم
کوره سگرز کور دلر یا خود کور سونلر که فارسیده بکار
به بینیم به بینی به بیند به بینیم به بینید به بینند و عربیه
خلنی استوف تشوف یشوف تشوف تشوفوا یشوفوا
دیگدر واشبوا امر علامت نفی کلدکه فارسیده کله نک
ابتدا سنه برتون زیاده اولور مثلا بکار بینیم یا خود
نکذار به بیند و عربیه لا تخلینی استوف دیرلر و ترکیده کلدکه
اوردنه سنه بریم کیر مثلا مفرد متکلمه کورمیه یم یا خود
کورمیم و مفرد مخاطبه کورمیه سن و مفرد غایبه
کورمسون یا خود کورمیه و جمع متکلمه کورمیه ل و جمع
مخاطبه کورمیه سگر و جمع غایبه کورمیه لر یا خود
کورمسونلر دیرلر و علامت استفهام آخر کلوب کوره یم
کورمیه یم می دینلور واشبوا مردن فعل مجبوریته بنا اولور
که فارسیده فعل مستقبلک ابتدا سنه بایست و باید
کله سنی علاوه ایتمکله و ترکیده آخر حاضرک آخینه می یم
ملیسین ملیدر ملیز ملیسگر ملیدلر یا خود ملیدم
ملیدک ملیدی ملیدک ملیدکن ملیدلر حروفی از مفعله
اولور و علامت نفی کلدکه ایکی میمک برره جمع اولماچو
اوردنه لرینه بر الف کوریلور و علامت استفهام د خم

اورته یہ کیر مثال فعل مجبوریۃ حالی و مثبت بدون استفہام
کتملی تم کتملیسن کتملیدر کتملی نر کتملیسکر کتملدر لکر
باید بروم باید بروی باید برود باید برویم باید بروید باید بروند
لازم اروج لازم تروح لازم بروج لازم زوج لازم تروحون لازم یروحون
فعل مجبوریۃ حالی منفی بدون استفہام
کتماملی تم کتماملیسن کتماملیدر کتماملی نر کتماملیسکر کتماملدر لکر
باید نروم نروی نرود نروینم نروید نروند
لازم ماروج مارتروح مایروح مازوج مارتروحون مایروحون

مثال — فعل مجبوریة حالی مثبت بالاستفهام
آیا می آید خوردن می خوردن می خوردن می خوردن
آیا باید خوردن خوردن خوردن خوردن
هل لازم لا آكل لا تأكل لا تأكل لا تأكل

[illegible]

نی بایست بکشایم بکشایی بکشاید بکشایم بکشاید بکشاید
 ماکان لازم افتح تفتح تفتح تفتح تفتح تفتح
 مثال فعل مجبوریة ماضی مثبت بالاستغناء مسند
 اورملیمیدم اورملیمید اورملیمید اورملیمید اورملیمید اورملیمید
 آیامی بایست بزخم بزنی بزند بزنیم بزیند بزیند
 هل کان لازم اضرب تضرب تضرب تضرب تضرب تضرب

مثال فعل مجبوریة ماضی منفی بالاستغناء مسند
 کورماهلمیدم کورماهلمیدم کورماهلمیدم کورماهلمیدم کورماهلمیدم کورماهلمیدم
 آیامی بایست بهینم بهیننی بهینند بهینیم بهینند بهینند
 هل ماکان لازم اشوف تشوف تشوف تشوف تشوف تشوف

فانکم بیکم لسان فارسید بعض کلماتدن امر حاضر
 استعمالی ریکه اولغله بشقه کله ایله ادا اولنور مثلا
 سواریدن کله سی بنمک معناسنه ایسه ده اشبولغلی
 وسایر مشتقاتی استعمال ایتمک اصطلاح ناسه مخالف
 اولوب شدن کله سنی بوکایا پشدره رق صرف ایدر لر
 مثلا سوار شو یا سوار شوید دیر لر فانکم
 لسان ترکیه آخری الفلی یا مفتوح اولان مصادک
 امر ند فتحه بی اظهار ایتمک یا خود الفدن نایب اولتی
 اوزم آخینه بره دخی زیاده ایدر لر مثلا آغلیق واوخشا
 مصدر لر بنک امر لر ند آغله واوخشه دیر لر و جمع اولدن
 ینه حذف اولنوب آغلیک واوخشیک دیر لر فانکم

ترکیه علامت مصدر دن اولان حرف تا ایسه
 فعل مستقبل بنا اولنه جفی وقتده داله قلب اولنه جفی
 سابقا کشیده سلك سطور اولمش و امرک دخی مستقبله
 بناسی ابتدای فضلده ذکر اولمش ایسه ده امر اولدنی
 وقتده ینه مذکور تألیک اصلنه رجوع ایدجکی درکارده
 مثلا ایستمک مصدر ینک مستقبل ایستدر ایسه ده
 ینه امری ایشت کلور اسم فاعل بیاند در یلیم که
 اسمان فارسیده اسم فاعل برق اچ نوع اولوب بری فعل امرک
 اخرینه فتحه وریله رک اندن صکر ند حرفنی الحاق ایتمکله
 اولور مثلا زن اور واضرب معناسنه وزندند اور بجی
 وضارب دیمکدر واشبو نوع اسم فاعل هر بر فعلدن کلور
 ایکنجی امرک اخرینه الف ونون وضعیله اولور مثلا کن
 یاپ و افعل معناسنه ایسه کمان یاییجی و فاعل معناسنه
 واشبو صیغه یمه مبالغه صیغه سی دخی دینلور که کثرت
 معناسنی اکلندروب ترکیده ایدرک ایله ترجمه اولسه
 سزادر اوچنجی ینه امرک اخرینه فقط بر الف زیاده سیله
 اولور مثل گوی سویله گویا سویلیجی معناسنه در یردنجی
 فعل ماضینک اخرینه آر الحاقیله اولور مثل خرید صاتون
 الدی و خریدار صاتون آلیجی معناسنه در بشتنجی اسم فاعل
 ترکیبدر در که بر اسمیله بر امری برابر کتور دکه اسم فاعل
 معناسنی ویرر مثل کش اولدر و پسند بکن معناسنه ایسه

آدمکش آدم اولدیرچی و خود پیسند کند و بی بکمان معناسنه
 واشبو نوع دخی هر بر فعل دن کله بیله جکدن صیغه لرک
 تفصیلند نوع اول ایلله خامس دن صرف نظر قلنه رق
 سماعی اولان نوع ثانی و ثالث و رابعک تفصیلا بیانلرینه
 ابتدا رقلنه جقدر کله لر که لسان ترکیده دخی اسم فاعل درت
 نوع اولوب بری فعل امرک آخرینه یحیی حرفی آرتر مغله
 اولور مثل کل بیا و تعال معناسنه ایسه کلیجی آینده و جائ
 معناسنه در ایکنی امرک آخرینه الف و نون یا خود یا لکن
 نون علاوه سیله اولور مثل قایج بکر نر و اهر ب و دیک بدو
 و خیط دیمک ایسه قاچان و دیکن کر نرنده و دوزنده یعنی
 هارب و خیاط معناسنه در اوچنچی امر برآ زیاده
 ایدوب بودخی فارسیدن بولنان اسم فاعل ترکیبی مشابه
 اوله رق کند و دن اول بر اسم کتور در مثلا انسان بیر
 بر قورد در که کرک آدم خوار یست معنه سنه در دردیج
 امرک آخرینه بره ایلله رک یا خود رق علاوه سیله اولوب
 مبالغه و تکرار معناسنی افاده ایدر شوبیله که اصل مصد
 قاف ایلله ایسه رق و کاف ایلله ایسه رک علاوه اولنه
 اسم فاعل معناسنی ویرر مثل کله رک و آچه رق که عربده
 جائیا و فاتحا ایلله ترجمه اولور و ترکیده انواع مذکوره تک
 جمله سی هر بر فعل دن کله بیلور ایسه ده نوع ثانی بعض
 افعال الف و نون ایلله و بعض افعال ده یا لکن نون ایلله

يا زبلق من غير قانون اهل عالم ميانند عادت اولمش اولغه
تركيد دخی فقط نوع تائينك ايراديله اکتفا قلندی وهذا

بیان الامثلة بترتيب المصادر

آيان	افتان	آمیزان	اندازان	آمرزان	آموزان	افروزان
کلان	دوشن	قارشدر	آفات	بغشلیک	اوکردن	علولندر
لجائی	الواقع	المازج	الرامي	العاقی	المعلم	المشعل
آويزان	ازمايان	افسانا	افرازان	انکيزان	بیزان	بوسان
آصان	صنہ	صاچان	قالدران	دپرديت	الہین	اوپن
المعلق	الحرب	الناثر	المعلی	المحرک	التاخیل	المقبل
بوينده	بويان	بويان	بران	بالان	بخشا	پرسا
قوqliان	کسن	اوکون	بغشلیک	صهورن	بشور	
الشام	القاطع	المنفاخ	العافی	المسائل	الطابع	
پیمان	پیمان	پوشا	پیمان	پروران	پالان	پالا
اولچین	کیم	بوکن	بسلیمان	سوزن	اوچان	
المکمل	اللابس	اللاف	المری	المصقي	الطائر	
یاسان	پایان	پزیرا	پردازان	ترسان	تابان	
تکلیان	کوزدیک	قبولیدن	باشلیان	قورقن	بوکن	
المحافظ	المراقب	القابل	المبتدی	الحائف	اللاف	
توانا	تپان	تنان	تراشان	تازان	جنبان	
قادرولا	چپالان	طوقیان	تراشیدن	آت قوشدر	دیرن	
القادر	المضطرب	الناسج	الحالق	الرامح	المتحرك	

سور ایل دیل

جهان	جوشان	جویان	چکان	چمان	چسبان
چرایان	قینایان	آرایان	طلیان	صاللنا	یاپشان
الناطط	الغالی	المفتش	المتقطر	المتجتر	اللاصق
چشان	چینان	چرخان	خواها	خمان	خندان
طانت	درن	دوون	استیان	اکمین	کولن
الذائق	القاطف	الدائر	الطالب	المنحنی	الضاحک
خوابان	نخایان	خراشان	خریدار	خرامان	خوران
یانان	چینیان	طرمیلان	صانوان	صاللنا	یین
الراقدونام	الماضع	المحرش	المشتری	المتجتر	الاکل
خوانا	بینا	دانا	دوزان	دوشان	دمان
اوقویان	کودن	بیلن	دیکن	صاغان	اچیلان
القاری	الناظر والرائی	العالم	الحائط	الحالب	المتفتح
دزد دزدان	درات	دوان	رولن	روانه	رامان
چالان	یرتن	قوشن	نمیدت	اورکن	آلش
السارق	المنزق	العادم	الذاهب	النافر	المناس
رزات	رسا	رها	رویا	روبان	زیات
دوکن	ایریشن	قورتیل	بتن	سپور	یاشایا
الصواب	الواصل	المتخلص	النایم	الکائن	العایش
زاران	سازان	سوزان	ستایان	سرایان	شنوا
ایکلیان	یاپان	یاپان	اوکن	ترکی	چاغرن
النایم	العامل	المحرق	المادح	المغنی	السامع

قَوْل چَوَل طَوْر

شتابان شکافان شناسناسا فروشان کوشان کوشا گمان
 مجله ایدن یارات تانیات صاتان چالیشان ایدن
 المستعمل العالق العارف البائع المجتهد الفاعل
 گوجان کشان کزات گذران گزوان گدازان
 کوچن چکن اصیرن کچن اولان دونن اریدن
 المرحل السحاب العاضض الماضی الکائن الدائر المذوق
 کزیزان کویا کویا کزیرات کزیران لرزان لنگان
 قاچان سویلین آغلین طوتن دتره یین آغسیان
 الهارب القائل الباکی الماسک المرتعش العاج
 مکان نگران نوشان نالان نازان یازنده یارا
 امن باقان ایچن ایکلین نازلان قادراولان
 الماصص الناظر الشارب التایح المتدلل القادر
 فاستد بیلکم آشفتن ابنودن پسندیین خندی
 کلمه لرندن نده ایله اولان اسم فاعل مشهور کلام مشدر فاعله
 ترکیب الف ونون ایله اولان اسم فاعل جمع باغلندقلرندن
 بعض امثله ده الفلرینی آتمق جایز اولوب مثلاً کلانلر وکلنلر
 دیرلر و بعض امثله ده جایز اولوب مثلاً آتان کلمه سنند
 اتلریا زلیوب اتانلریا زلیسه اولادرو الحاصل ترکیب
 املا سنند قاعد منضبطه تامه اولوب هر بر صیغه نکه
 استعمال و کتابتی عاده فریوط در فاستد اسم فاعله علامه
 نفی کلدکده یا لکن نونله اولان اسم فاعلری الف ونون ایله

یا ز مق دها اولیدر مثل ایدن ایتیمان واشبو اسم فاعل منفی
 جمع اولد قدّه الفنی آتمق وابقاء ایتک جایزد در مثل ایتیمان
 و ایتیمانلر فاسد بر کله اسم فاعل مثبت بنا اولد قد مصدّر
 اخی آ ایسه ترکیده دآله قلب اولنور مثلاً ایشتمک کلمه سینک
 اسم فاعلی ایشیدن ایشیدمچی اولور لکن ینه حالت تفسیر
 اصلنه رجوع ایدرک تا ایله کلور مثل ایشتمان و ایشتمی
 فاسد را ایله اولان اسم فاعل ترکیده مستقبل منفی
 مثللوزایه قلب اولنور مثلاً آدمیر و آدمیرلر فاقده
 اسم فاعل جمعی لر حرفی زیاده ایتکله اولور مثلاً قاچان
 الهارب قاچانلر الهاربون و فارسیده نده ایله اولان اسم
 فاعل عاقله کان حرفیه جمع اولوب آیند کان رونده کان
 دیرلر و غیر عاقله ها ایله اولوب درند ها دیرلر و باقی
 انواعی عاقله آن و غیر عاقله ها ایله جمع اولنور مثل خریدار
 و خریدارها دیرلر اسم مفعول بیانند در یلکم
 لسان فارسیده اسم مفعول ماضینک اخرینه بره یاخود
 ه ایله شد کلمه سنی ار تر مغلّه وجوده کلور مثل زد اور
 و ضرب دیمک اولوب زده اورلش و مضروب معناسنه
 و ترکیده امرک اخرینه لش یاخود یلش ار تر مغلّه اولور مثلاً
 اور بز و اضرب دیمک اولوب اور یلش و اورلش مضروب
 وزده شد معناسنه در و اسم مفعوله علامت نفی کلدک
 ترکیده ایکی میمک بریر جمع اولما میچون میانه لرینه برالف

قوال چو ل طور

کتوریلور مثلا کتورلمش و کتورلماش دیرلر و فارسیده
 بر نون اولنه داخل اولوب آورده شده و نیاورده شده
 دیرلر اسم مصدر و یا حاصل مصدر بیانده در
 بیلکم حاصل مصدر مصدر ردن وجوده کلان شیئه دیرلر
 مثلا اورمقدن وجوده کلان اوریشنه حاصل مصدر یا خود
 اسم مصدر رتسمیه اولنوب فارسیده اصول اصلیه فعلی مستقبله
 آخینه ماقبلی مکسور برشین زیاده ایتک اولوب مثلا
 انبارش و نکارش اسم مصدر رایسه لرده بعض صیغه
 بلا قاعده ماضی صیغه سیله و بعض یرلرده هیچ کلیوب
 اسم مصدر بدلنه نفس مصدر یا دیگر صیغه استعمال
 اولن دیندن تفصیلا بیاننه ابتدار قلنه جنی و ترکیه
 امرک آخینه برشین یا خود یا وشین و یا خود برمه حرف
 قومغله وجوده کلوب لسان مر قومده اشبو حاصل مصدر
 هر بر قسمی هر بر فعلدن کله بیله جکدن هر بر فعلک مقابلده
 بر جنس اسم مصدر قونيله جنی معلوم اولق ایچون مصادر
 ترتیبله تفصیلنه ابتدار قلندی و هکله الامثله المشهوره
 آمد آورد ایست اندیشه افت آزار انکار
 کلش کتورمه طورش دوشنه دوشش انجتمه دوشونش
 مجی ایراد وقفه فکره وقعه اذیه ظن
 آمیزش افشار انبارش اندازش آمرزش آموزش افروز
 قارشیه صقیش طولدرش آتش بغشله اوکرنش علوفه

سور ایل دلیل

افزایش	آماس	آویزش	آزمایش	افشایش افشار	افراشت
آرتزش	شش	آصش	صنه مه	صقش	یوکسلته
زیاده	ورر	تعلیقه	تجر به	عصره	تعلیه
افسرده کی	انارباش	انگیزش	آفرینش	برخاست	کردش
صوغوش	طوپله	دپردش	یارادش	قالقش	دوونش
انبراد	لمه	حرکه	خلقه	قومه	رجعه
برچیدن	بیزش	بود	بویش	بافت	بست
طوپلش	اله مه	اولوش	قولله	طوقش	باغله
لمه	نخله	کینونه	شمه	نسجه	رنطه
بوسه	برکدن	برش	بالش	برداشت	برد
اوپش	قوپارمه	کنش	صالنه	قالدرش	کوتورمه
قبله	قلعه	قطعه	فخرم	تعلیه	نقله
بخشش	پرسش	پخت	پوشش	پاشش	پیمایش
بخشله	صورش	بشورمه	چوروش	طایغله	اولچمه
عفو	سؤال	طنجه	رمه	نشره	کیلله
پرمتش	پندار	پوشش	پیوست	پچش	پسند
طایمه	ظن ایدش	گیش	یاپشمه	بوکش	بکیمه
عباده	ظن	لبسه	وصله	لقه	عجب
پرورش	پالایش	پاس	پزیرش	پردازش	پارس
بسلیش	سوزمه	بکله مه	قبول ایدش	بتور باشله	اورمه
تربیه	تصفیه	محافظه	قبول	خلاص ویدا	نباخه

قَوَل چَوَال طَوَر

ترس	تابش	توانایی	تپش	تازش	جُنُبش	جَسَت
قورقه	بوکش	قادر اوله	چبالیش	قوشدَر	دیرنش	صِحْر اَمَه
خوف	فتله	مقدره	اضطرار	رحمه	حرکه	نَطَه
جوشش	جِسْتَجو	چایش	چکش	چَمَش	چَسب	چَشَش
قینایش	ارامه	اوشو	طلهیش	صالله	یاپش	طامه
غلیه	تغیش	بَرَد	تَقَطَر	تَحْتَر	لِزَقَه	ذوقه
چین	چَرخ	خواهش	خمش	خند	خواب	خیس
دیرمه	دوَنش	استک	اکیکش	کولش	یا تمه	اصلا نه
قطفه	دوره	طلبه	اِخْتَا	ضَحْکَه	نومه	بله
خایش	خراش	خرید	خرام	خورش	دهش	بینش
چینه	طَرَمَلَه	صَاوَالَه	صاللش	بیمه	ویرش	کورمه
مَضَفَه	نَرَبَشَه	شَرِبَه	تَحْتَر	اکله	عطاء	رُویَه
دانش	داشت	دوَرش	دوَشش	درو	دیدار	درش
بیلش	طوتمه	دیکه	صَاغَش	پچه	کورش	یَر تمه
مَعْرِفَه	مَسْکَه	خیاطه	حلبه	حصاده	رُویَه	مَرَقَه
درآمد	دریافت	دوش	رَفَاَرَش	رَمَش	رامش	رانیش
کیرش	اَکَلَه	قوشش	کیدش	اورمه	الیشمه	سُوروش
دخله	مَعْرِفَه	رحمه	مرواح	نفره	مُؤَانَسَه	سَوَقَه
ربایش	رَنَش	رهایش	رویش	روب	زیمست	زارش
قایمه	دو تمه	قورتولاش	بَتَش	سپورمه	یشامه	اینگله
خطفه	صَبَه	الخلاص	نَمَا	کنسه	عیشه	اینه

سور ایل دیل

زدایش زایش سرشت سازش سنج سفت سوزش
 سیلش ملوغور یوغور یاپو طارنه دله یاقش
 مسیه ولاده عجنه عمله وزنه خرقة حرقه
 ستایش سرایش شکست شمار شد شورش شتاب
 اوگونه چاغرمه قیرش صایمه اوله قارشمه عجله
 مدحه غنا کسره عده کینونه خلطم عجله
 فریب فروش کوشش کاهش کاوش کشش کردش
 الداتمه صهاتش چالشه اکسیلش ارام چکش دونه
 غشه بیعه جحد نقیصه تفنیشه سحه دوره
 کرمه کنجایش لرزش لغزش مانس نکارش نگاه
 آغله صغره دتره مه قایمه بگزیش یازمه باقش
 بکا الحقا رعشه زلقه مشاهمه کتابه نظر
 نالش نهاد نوازش نازش نشست ورزش یارای
 ایشلمه قویش اوخشامه صاللمه اوتورش تعلیم قادراوله
 اینسه وضع تلطیف تبختر جلسه تعلیم مقدر
 فائده ترکیه اشبو حاصل مصدر شین ایله اولوب
 دیگر بر حرف ویا بر کلمه یه یا پشد قد شیندن اول بریا
 دخی ار ترمق اولیدر مثلاً فلان ادمک کلیشی کوزلدر
 واشبو حاصل مصدر مه ایله ایسه دیگر بر حرف متصل
 اولد قد ه حذف اولوب کلمسی وکلا مسمی دیر لر فائده
 ترکیه مه ایله اولان حاصل مصدر لر فعل نهی صورته

قَوَل چَوَل طَوَر

نطقه نهیدن فرقی اولوب شویله که حین تلفظ نهیدن سسک
 قوتی کلمه نك آخر حرفی اوزرنده اولوب مه یواش ادا اولنور
 وحاصل مصدر ده کلمه نك آخری یواش ادا اولنوب قوت
 صوت مه اوزرنده اولور مثلاً بریسی حسن افندی سنی
 کلدک یا خود علی افندی کلدی دیو صور رایسه بن کلد
 دیو جواب ویردکن سسک قوتی بن کلمه سی اوزرنده
 اولوب لکن حسن افندی سن کلدگی یا خود کلدگی دیو صورده
 خبر بن کلد دیدکن سسک قوتی کلد اوزرنده اولور
 فانتک ترکیب مصدرک مفعول اولمی مستهجن اولوب
 دایما اسم مصدری مفعول ایدر لر مثلاً بن انک یورو مکن
 کورد م دیمکه بدل انک یورو مستی کورد م دیمک ده
 اولاد و اما فارسیده اسم مصدری و یا خود نفس مصدر
 مفعول ایتمک علی السویه در که رفتن اوزا و یارفتار اوزا
 دیدم دینلور فانتک فارسیده حاصل مصدرده علامت
 نفی داخل اولیوب ترکیب دخی شین ایله اولانه حرف نفی
 کلز لکن مه ایله اولان حاصل مصدر علامت نفی داخل
 اولوب فقط ایکی میمک بر سر جمع اولما مسیچون اورتیه
 برالف کتوریلور مثلاً کلمه و کلامه دیر لر و اشیو حاصل مصدر
 منفی دیکر بر ضمیر متصل اولد قده حذف اولنوب کلامه
 دیر لر فانتک بالاده ایما اولندیغی وجه اوزره علامت
 مصدر دن اول اولان حرف تا ایسه ترکیب ماضی و امر

سور ایل دیل

ماعد اکافه صیغه لرده داله بدل اولور مثلاً انجیدر که
 مصدری انجتمک درو اسم مصدر دده دخی شین ایله
 اولنلرده جاری اولوب تایی داله قلب ایتمک لازمدر که
 اینجدهش دیرلر و اتمامه ایله اولنلرده اصلند باقی قالو
 مثل اینجده دیرلر فاستک ترکیب علامت مصدر ردن
 اول اولان حرف تا ایسه بعضی یرلرده داله قلب اولنیمو
 علی حالها باقی قالور مثل آتش یا تش یرتش بتش طار تش
 صا تش که آتمق یا تمق یرتمق بتمک طار تمق مصدر لرینک
 حاصللریدرلر فاستک فارسی و ترکیب بلکه سیار السنه
 مصدر مبتدا واقع اولیوب دایما اسم مصدر را اولور خصوصاً
 فاعیل مذکور اولدییی حاله مصدرک مبتدا اولمسی بلکه
 ذکر بیله جایز دکلدر مثلاً رفتار فلان خوبست فلان
 آدمک یوروشی ایودر دیرلر و فارسیده بعضی مبتدا
 واقع اولور سه حاصل مصدری کلیان و یا خود نفس
 مصدر حاصل مصدر معناسته استعمال اولنان یرلردر
 مثلاً کاستن فلان چیز خوبست که اکلمسی دیمکدر
 واشبو اسم مصدر فعله مفعول اولور مثلاً بوگون ایو
 صا تش صا تدم و عربیده بعث بیعة طيبة و فارسیده کد
 جنسندن کلیوب بشقه فعل کلور مثلاً فروش خوب کردم
 دیرلر مصدر و تجا هل بیانده در بیلکم ترکیب مصدر و تجا هل
 تسمیه اولنمغه ستر بر مصدر وارد که انسان برایشی

قَوْل چَوْل طوَر

ایتمدیکي وقتد ایتمش کی وایتدیکي حاله ایتماش کی
 کوستر مکه دلالت ایدر واشبو معنی مصدر مثبتده پک
 واضح دکل ایسه ده نفید آشکاردر و بونک اصولی مصدر
 مثبتک آخرینه لک و لقی حرفلرینی یا پشدر مق و نفید مستقبل
 منفی صورتند کلوب علامت نفیدن اول برما و آخرینه
 لک یا خود لقی ارتر مغله اولور مثل کور مکملک و اور مقلق
 و کور ماملک و اور ماملق دیر لر انحق بوفلر بالفسر
 صرف اولن یوب دیکر بر فعله متصل اولملری لازمدر مثلاً
 کور مکملک کوستر دم یا خود کور ماملک ایتدم فاشک
 فارسیده بر در لوم مصدر درخی بولنوب شویله که ایکی ماصح
 برابر کلور ایسه مصدر معناسنی ویرر مثلاً آمد و رفت
 و خرید و فروش و کفت و شنید که کلوب کتمک و آلوب
 صاتمق و دیوب ایشتمک معناسنه در لر فقط نفیک
 استعمالی غیر مضطلمدر فی اللازم والمتعدی معلوم اوله
 افعال و مضاردر ایکی قسم اولوب بری لازمد و دیکری
 متعدی شویله که اول فعل و یا مصدر کند ویم بلا واسطه
 حرف جر بر مفعول استرایسه اکا متعدی یوخسه لازمد
 دیر لر مثل زدن و اور مق که مفعول طلب ایدوب زدن
 زید یا زیدی اور دم دیم کدر و آمدن و کملک مصدر
 کند و لرنه مفعول بلا واسطه استمد کلرندن لازمد دیر لر
 مثلاً بخانه آمدم که کند و دن اول بآء حرف جریا خود او کلد

سور ایل دلیل

که کند و در اول هاء حرف جرکتور مشد فقط لازم اولان
 افعالی متعدی ایتک و یا خود متعدی بی تکرار متعدی
 ایتک زورجه اولمغله تفصیلنه ابتدار قلنور شویله که
 فارسیده اکثر مصادرک اورتی سنه بر الف و نون اتر مغله
 لازم ایسه متعدی و متعدی ایسه ایکنجی کرم متعدی
 اولور مثلاً پاشیدن طاغلق و تفرق معناسنه در پاشیدن
 طاغلق و تفریق دیمکد و بر کرم متعدی اولنلر اشبوالف
 و نون و ضعیله ایکنجی کرم متعدی اولور مثل آمیختن قارشیدن
 معناسنه و آمیزانیدن قارشیدن تمق معناسنه در و بوکونا
 مصدر بر متعدی اولد قلنور مستقبلرنده تغییر بوله حق
 حرف را بله اولور مثلاً انکیختن متعدی اولد قلن انکیزاید
 در لر ز را مستقبل انکیزد در مثال المصا در المطر دره
 اندیشیدن آمیختن نوشیدن نشستن نازیدن نشستن
 اندیشانیدن آمیزانیدن نوشانیدن نشانیدن نازانیدن نشاندن
 و هکذا و اشبو مصدر لر دن یانی حذف ایدوب اندیشانیدن
 دیمک دخی جایز در و بعضی مصادرک مخصوص متعدیلر اولمغله
 انلری تکرار تعدیه ایتک جایز دکلدر و بونلرک مثالی
 آمدن افزادن بودن بریدن دیدن در آمدن
 آوردن انداختن کردن فرستادن نمودن در آوردن
 و كذلك رفتن و شدن و نگریدن که متعدیلر فرستادن
 و کردن و نمودن اولور و ترکیده دخی کلمک و کلدر ملک

دینلیوب کتورمک دیرلر و باقی فالان افعال فارسیه نکر
متعدّیلری استعمال اولنمیوب واداشتن کله سیله ادا اولور
مثلا واداشتم بزدن که اوردردم و عربیده خلیته یضرب دیمک
کله لکه که ترکیه سابقا هیچ متعدّی بغلنمیوب هیئت اصلیه سنک
قالمش و علامت مصدریه حساب اولمقسنیزین حروف اصلیه
اوج یادرت اولوب صوکی حرف ساکن بولنمش اولان مصدر
دال ورا ایله متعدّی اولور مثال طورمق و طوردرمق مثال
طورمق قارشتمق صتمق طولمق آتمق آصمق
طوردرمق قارشدرمق صقدرمق طولدرمق آدرمق اصدرمق
التوقیف التخلیط التقصیر التملیه الترمیه التعلیق
سرمک صاچمق دونمک اوپمک قازمق
سرپدرمک صاچدرمق دوندرمک اوپدرمک قازدرمق
التنشیر التثیر الترجیع التقبیل التفتیح
وبونک مثلونیجه نیجه مصدر لرمستثنیات بعض مضارع
هر نقدر اوج یادرت حرفی و حرف آخری ساکن ایسه
کاهی اصول اوزره متعدّی اولیوب فقط برّایله
متعدّی اولور و برّو آو دخی زیاده اولور مثال
دوشمک ششمک بشمک یاتمق بتمک قاجمق ارمق صچمق
دوشورمک ششورمک بشورمک یاتورمق بتورمق قاجورمق ارمق صچورمق
وکاهی اوج و درت حرفی مضارع بعضیسی خلاف قیاس
اوله رق برّتا ایله متعدّی اولور مثال

سور ایل دیل

چاغرمق باغرمق قورقمق اصیرمق دیرمک
 چاغرمق باغرمق قورقمق اصیرمق دیرمک
 اورمک اکرمک سپورمک چیقارمق اصلتمق
 اورکمک اکیرمک سپورمک چیقارمق اصلتمق
 وکلمه نك آخر حرفی آلف و آو یا ها ساکنه ایسه اشبوالف
 فتحه نك و یا کسره نك و و آو ضمّه نك نایبی اولمغله متحرک
 کبی کورینوب تا ایله متعددی اولور مثال

صجرمق قینامق آرامق قورومق اوقومق بیقامق طایمق یلامق
 صجرمق قینامق اراتمق قورومق اوقومق بیقامق طایمق یلامق
 و بونک کبی نیجه نیجه مصدر لر و قالتمق کلمه سی هر نقدر دال
 و را ایله تعدیه اولنور ایسه لسانه ثقیل اولماق ایچون
 صوگکی قافنی حذف ایدوب متعدی سیندک قالدرمق دیر لر
 کلمه لره کلمه بش حرفی یا زیاده لی اولور سه یا خود علامت
 مصدرک ما قبل متحرک بولنور ایسه تا ایله متعدی اولور مثال
 کتورمک اینجتمک بغشلمق اوکرمک صنه مق یوکسلیک
 کتورمک اینجتمک بغشلمق اوکرمک صنه مق یوکسلیک
 صاومق طویلک اله مک قوقلمق باغلمق کوتورمک قویارمق
 صاومق طویلتمق التمک قوقلمق باغلمق کوتورمک قویارمق
 و بونلر کبی نیجه نیجه مصدر لر و بونک دخی استثنای و ایدوب
 مثل علولتمق و اوکونمک که متعدی ده علولندرمق و اوکوندر
 دینلور فانتک اشبر علامت تعدیه اولان تا حرفی سایر

قوال چؤل طور

صیغه نرده یعنی امر و ما ضیدن ماعدا نرده داله قلب اولنو
مثلا له درم قوقلدردم و هکذا فایتن ترکیب متعدی
بردخی متعدی ایتمک جایز اولوب شویله که دال و راه ایله
متعدی اولانی تکراراً تا ایله متعدی ایتمک و تا ایله متعدی
اولانی دفعه ثانیه اوله رق دال و راه ایله متعدی ایتمک
جایز در مثلا اوکرتک تعلیم معناسنه و لازم درم بردفعه تا ایله
متعدی اولوب اوکرتک دینلور ایسه تعلیم معناسنه اولور
و دفعه ثانیه اوله رق دال و راه ایله تعدیه اولندقد اوکرتک
دینلوب یعنی امرت واحداً انه یعلمه که بریستی انی اوکرتک
امرا یتدم و كذلك طور درم و وقت و طور درم اوقت
و طور درم یعنی امرت واحداً انه یوقفه دیمک اولور
کله لم که نفس فعل متعدی ایسه ایکی کرم دخی متعدی
ایتمک جایز درم مثل زید بغشلدیم یعنی عفوت عن زید وزید
بغشلتدم یعنی ترجیت للامیرانه یعفو عن زید که امیر
زید بغشلق ایچون رجایتد مدیمکدرو زیدی بغشلتدردم
یعنی ارسلت واحداً الی الامیر کی یرتجاه لاجل زید یعنی
زیدک عفویخی دیلمک ایچون بریستی امیره کوندردم
شمدی امیر بغشلیان و شخص مرشول بغشلدیم و متکلم
بغشلتدردن اولور و اشبو کونا مصادرك صیغه لرینی
صرف ایتمک سایر مصدا در مثلوا و بلغله تفصیله حاجت
قالما شددرو و اشبو قاعده ترکی لسانه مخصوص اولوب

السنه ساینده بولنمز و فارسیده مصدر لازم الف و نونله
 متعدی اولوب تکرارا تعدیہ ایتمک ایجاب اید رایسه واداشتم
 کلمه سنی یا پیشدر مق لازمدر مثلاً آمیختن قارشتمق و آمیزانیدن
 قارشدر مق و واداشتن به آمیزانیدن قارشدر مق معنانه
 فعل مجهول بیاننده در بیلکم فارسیده هر مصدر و فعلک
 مجهولی ماضی غیر محدودک مفرد غایبی ایله شدن کلمه سنی
 صرف ایتمکله وجوده کلور مثلاً زدن اور مق و زده شدن
 اور یل مق معناسنه در و ترکیده علامت مصدر ردن اول اول
 حرف الف یا خود فتحه لی بر حرف دکل ایسه علامت مصدر
 اول یل یا خود یا لکن آل ار تر مغله اولور مثلاً اور مق زدن
 و ضرب معناسنه ایسه اور یل مق یا خود اور مق زده شدن
 و انضراب معناسنه اولور اما اگر علامت مصدر رک
 ما قبل الف یا خود فتحه لی بر حرف ایسه علامت مصدر
 اول دیل یا نیل حرف لینی ار تر مغله وجوده کلور مثلاً بغشلق
 بخشیدن و عفو معناسنه اولوب بغشلق بخشیده شدن
 معناسنه در و ایکنی کده متعدی اولان فعللرده یل مق
 و یلمک اضافه اولور مثلاً آرا تدم یعنی بریشنی آرا مغه افر
 ایتدم و آرا دیلدر یعنی بریسی بنی آرا مق ایچون شخص دیگره
 امر ایتدی دیمکدر و بونک بر فعلدن اجمالاً مثالی مصدر
 کشته شدن اولدی یلمک کون الشخص مقتولاً ماضی محدود
 کشته شدم اولدی یلمک قتلت ماضی غیر محدود کشته شده

اولدیرلشم قد قُلت حکایه اول کشته می شدم اولدیریلوراید
 قد کت صائر مقتولا حکایه ثانی اولدیریلوراید کشته می شدم
 قد کت صائر مقتولا ماضی مقدم اولدیرلشاید کشته شده بود
 قد کت قُلت ماضی مشبوه اولدیریلورایمشم کشته می شده ام
 کافی کت صائر مقتولا ماضی منسی اول اولدیرلشایمشم
 کشته شده بوده ام کافی قد کت قُلت منسی ثانی اولدیرلش
 ایمشم کشته می شد بوده ام کافی قد کت صرت قُلت ماضی
 اولدیرلیدیکم برای اینکه کشته شدم بسبب انی قُلت ماضی
 موصولیه اولدیرلیدیکم کون روزیکه کشته شدم الیوم الذ
 قُلت فیه ماضی فوریه اولدیرلیدیکم برله بحض اینکه کشته
 شدم بجزدانی قُلت ماضی وقتییه اولدیرلیدیکم وقتییکه
 کشته شدم لما قُلت مستقبل اول اولدیریلورم کشته
 شوم سائر قتل حالیه اولدیریلورم کشته می شوم صائر مقتولا
 مستقبل ثانی اولدیریلو جکم کشته خواهم شد رایح اصیر
 مقتولا اولدیریلو جکیدم می خواستم کشته بشوم کت
 اریدا صیر مقتولا و هکذا نفی واستفهام ده سائر افعال
 مثلوا و بلغه تکراراً تفصیله حاجت قالما مشدر تحسّر
 و تمنی و شرط بیانند در بیلکم صیغه لردن بری تمنی و تحسّر
 و یا شرط صیغه سیدر که برشی آر ز و لمق یا کچمش شیئه تا
 ایلک و قمتند یا شرط مقامند استعمال اول نور و اشبو
 صیغه ترکی و فارسیه ایکی درلوا و لوب بریسی فارسیه

و فعل ماضیه حکایه صورتند و آذن اول کاش یا کاشکه
 و ترکیه کاشکی کلمه سندن صکره امرک اخزنه یدریدک
 یدی یدک یدگز یدیلر یا خود سیدم سیدک سیدی سیدک
 سیدگز سیدیلر حرفلرینی صرف ایتمکله اولور مثالک
 کاشکه مینوشیدم مینوشیدک مینوشید مینوشیدم مینوشید
 کاشکی ایچیدم ایچیدک ایچیدی ایچیدک ایچیدک
 یالت کنت اشرب تشریب تشریب تشریب تشریب
 اگر مینوشیدم مینوشیدک مینوشید مینوشیدم مینوشید
 ایچسیدم ایچسیدک ایچسیدک ایچسیدک ایچسیدک
 لوشریب لوشریب لوشریب لوشریب لوشریب
 و بری دخی فارسیده ماضی مقدم مثللو و ترکیه ینه انک کبی
 لکن آذن صکره اولیدم یا اولسیدم کلمه سنی صرف ایتمکله اولور
 کاشکه نوشیده بودم بودی بود بودیم بودید بودند
 کاشکی ایچیش اولیدم اولدک اولدک اولدک اولدک
 یالت کنت شربت کنت شربت کانت شربت کانت شربت کانت شربت
 اگر نوشیده بودم بودی بود بودیم بودید بودند
 اگر ایچیش اولیدم اولدک اولیدی اولدک اولدک اولدک
 لوکنت شربت لوکنت شربت لوکان شربت لوکان شربت لوکان شربت
 و اما زمان حال و مستقبله فارسید زمان حال ینه اصلند
 باقی قالوب ابتدا سنه کاشکه کلمه سی و مستقبله ینه زمان حال
 صیغه سندن لکن آذن اول براگر کلمه سی کلور و ترکیه امرک

اغزند سَم سَكْ يَا سَه سَكْ يَا سَقْ سَكْز سَه لر حرفلری
 صرف ایتمکله حال معناسنی افاده ایدوب و فعل مستقیل
 صیغه سنده اولوب آذن صکره اشبوکله لری یا خود ایسم
 ایسه کْ ایسه ایسکْ یا ایسَقْ ایسه کْز ایسه لر حرفلری
 صرف ایتمکله کله جک معناسنی اکلندر مثال

کاشکه بنوشم بنوشی بنوشد بنوشیم بنوشید بنوشند
 ایچسَم ایچسَكْ ایچسَیا ایچسَیکْ ایچسَکْز ایچسَیر یا ایچسَیر
 یالیت اشرب تشرپ تشرپ تشرپ تشرپ تشرپون تشرپون
 اگر بنوشم بنوشی بنوشد بنوشیم بنوشید بنوشند
 ایچرایسم ایچرایسَكْ ایچرایسه ایچرایسکْ ایچرایسکْز ایچرایسَیر یا ایچرایسَیر
 اِنْ اشرب اِنْ تشرپ اِنْ تشرپ اِنْ تشرپ اِنْ تشرپ اِنْ تشرپون اِنْ تشرپون
 فاند تمی استقبایلنک و شرط استقبایلنک مفرد مخاطب
 و جمع مخاطبند علامت خطاب اولان کْ و کْز حرفلری فعلدن
 ایر وجه یازمق عادت اولشدرا فعلا مشارکت
 بیکم صیغه لردن بری مشارکت فعلیدر که ایکی کیمشته
 بینده واقع اولدیغنی و هر ایکی طرفک طرفدیکر حقیقه اعمال
 ابتدایکنی اکلندر مق مقامند استعمال اولنورواشبو فاعل
 فارسیک بولنمیوب ترکیده علامت مصدر دن اول برشین
 علاون ایتمکله وجوده کلور مثلا اور شتی المضاربه و سوشمک
 المحابیه که فارسیک یکدیگر را زدن و همدیگر را دوست داشتن
 دیمکدر و تصریفی سایر فعللر مثلوا اولوب مثلا اورشدم

اورشدن اورشدی اورشدی اورشدن اورشدی یلر که عربیه
تَضَارِبُ تَضَارِبُ تَضَارِبُ تَضَارِبُ تَضَارِبُ تَضَارِبُ تَضَارِبُ تَضَارِبُ
فعل اقتدار بیانده در بیکم فعل اقتدار فارسیده توانستن
کلمه سنی صرف ایتمکله اولوب اندنصکره نفس فعل کله جکله
اول فعل کاهی مفرد غایب ماضی صورتند کلوب هیچ صرف
اولنر و کاهی مستقبل صورتند کلوب هم کدوسی صرف اولنر
و هم فعل اقتداری صرف ایتد در مثلاً ماضیه توانستم خورد
توانستی خورد توانست خورد توانستیم خورد توانستید
توانستند خورد دینله بیلدیکی مثللو توانستم بخورم توانستی
بخوری توانست بخورد توانستیم بخوریم توانستید بخورید
توانستند بخورند دخی دیک جایز در لکی حقیقه نظر اوله
اولور ایسه توانستم فعلی قسم ثانیه مساعدا اولیوب
علی حده بر فعل اولدیغی در کارد در مثلاً ترکیده بیه بیلدم
دیدک و قیده بیلدم فعلی علی راسه بر فعل اولیوب فقط
بیک فعلنه مساعدا اولدیغی و بیکه قادر اولدم دیدک که
قادر اولدم کلمه سی بام بشقه بر فعل بولندیغی هویدا بر
والحاصل اشبو توانستن فعلندن صکره کلان فعل ماضی
محدود و حکایه اول و ثانی و علی و مستقبل اول و زمان حاله
هم فعل ماضی و هم مستقبل صورتند اوله بیلور و مستقبل
ثانیه دایما ماضی صورتند و ماضی غیر محدود و مقدم و
ومنی اول و ثانیه دایما مستقبل صورتند کلور و اصل

ماضی صیغه سنده ایسه فقط فعل اقتدار صرف اولنوب
 لکن نفس فعل صیغه مستقبله اولدوقه هر ایکسی صرف
 اولنور و علامت نفی واستفهام توانستم فعلنه داخل اولو
 و ترکیب نفس فعل صورت امرده اولوب آخینه بره ملحق
 و اند نصکر بیلک فعلی صرف اولنور و صورت نفیده یته
 علامت نفی بیلک فعلنه داخل اولوب مثلاً ایچه بیلما مک
 دینلور یا خود علامت نفی ایله اکتفا اولنوب فقط ایکی
 میمک بیننده فاصله اولق ایچون برالف کتور یلوب
 ایچه مامک دینلور و الحاصل صورت نفیده بیلما مک فعلی
 صرف ایتمک جایز ایسه ده مراعاة للاختصاصاً حاصل فعلک
 آخینه علامت نفی کتور مک دها اولی اولغله صورت نفیده
 فقط اشبو قسم ثانینک ایراد یله اکتفا قلندی مثال مصد
 توانستن گفت سویلیه بیلک نتواستن گفت سویلیه مامک
 یا خود سویلیه بیلما مک واستفهام علامتی سایر افعال مثلاً
 بیلک فعلنه داخل اولدیغدن تفصیله حاجت قالمامشد
 مثال ۱ ماضی محدود مثبت و منفی

توانستم گفت یا بگویر سویلیه بیلدم قدرت اقول
 توانستی گفت یا بگوئی سویلیه بیلدک قدرت تقوال
 توانست گفت یا بگوید سویلیه بیلدی قدر یقول
 توانستیم گفت یا بگویم سویلیه بیلدک قدرنا نقوال
 توانستید گفت یا بگوید سویلیه بیلدگر قدرتم تقولون

توانستند گفت یا بگویند سویله بیلدیر قدر وایقولون
 نتوانستم گفت یا بگویم سویله مدم ما قدر تا قول
 نتوانستی گفت یا بگوئی سویله مدك ما قدر تا قول
 نتوانست گفت یا بگوید سویله مدی ما قدر یقول
 نتوانستیم گفت یا بگویم سویله مدك ما قدر نا قول
 نتوانسید گفت یا بگویند سویله مدگر ما قدر تم تقولون
 نتوانستند گفت یا بگویند سویله مدیر ما قدر وایقولون

مثال ماضی غیر محدود مثبت و منفی

توانسته ام بخورم بیه بیلشم قدرت آكل
 نتوانسته بخوری بیه بیلشسن قدرت تاكل
 نتوانسته بخورد بیه بیلمش قدر یاكل
 نتوانسته ایم بخوریم بیه بیلمشن قدر نا تاكل
 نتوانسته اید بخورید بیه بیلمشسگر قدر تم تاكلون
 نتوانسته اند بخورند بیه بیلمشلر قدر وایاكلون
 نتوانسته ام بخورم بیه ما مشم ما قدرت آكل
 نتوانسته بخوری بیه ما مشسن ما قدر تاكل
 نتوانسته بخورد بیه ما مش ما قدر یاكل
 نتوانسته ایم بخوریم بیه ما مشن ما قدر نا تاكل
 نتوانسته اید بخورید بیه ما مشسگر ما قدر تم تاكلون
 نتوانسته اند بخورند بیه ما مشلر ما قدر وایاكلون
 مثال ماضی حکایه اولی فی الایات والنفی

می توانستم خورد یا بخورم بیه بیلور ایدم کنت اقدر آکل
 نمی توانستم خورد یا بخورم بیه بیلز ایدم ما کنت اقدر آکل
 مثال ماضی حکایه ثانی فی الایثبات والنفی

می توانستم خورد یا بخورم بیه بیلور ایدم کنت قادر آکل
 نمی توانستم خورد یا بخورم بیه بیلور ایدم ما کنت قادر آکل
 مثال ماضی مقدم فی الایثبات والنفی

توانسته بودم خورد بیه بیلمشدم کنت قدر آکل
 نتوانسته بودم خورد بیه ما مشیدم ما کنت قدر آکل
 مثال ماضی مشبوه فی الایثبات والنفی

می توانسته ام بخورم بیه بیلور ایمشم کافی کنت قادر آکل
 نمی توانسته ام بخورم بیه میور ایمشم کافی ما کنت قادر آکل
 مثال ماضی منسی اول فی الایثبات والنفی

توانسته بوده ام خورد یا بخورم بیه بیلش ایمشم کافی قدر آکل
 نتوانسته بوده ام خورد یا بخورم بیه ما مش ایمشم کافی ما کنت قدر آکل
 مثال ماضی منسی ثانی فی الایثبات والنفی

می توانسته بوده ام خورد یا بخورم بیه بیلش ایمشد کافی قدر آکل
 نمی توانسته بوده ام خورد یا بخورم بیه ما مش ایمشد کافی ما کنت قدر آکل
 مثال ماضی علی فی الایثبات والنفی فی التزکی بیه بیلد یکدن و بیه

مد یکدن مثال ماضی موصولی فی الایثبات والنفی فی التزکی
 بیه بیلد یکم اتمک بیه مد یکم اتمک مثال ماضی فوری فی الایثبات
 والنفی فی التزکی بیه بیلد یکم برله و بیه مد یکم برله

مثال مستقبل اول في الاثبات والنفی

توانم خورم یا خورد بیه بیلورم **ا** قدر آکل
 نتوانم خورم یا خورد بیه مم لا قدر آکل
 مثال حال می توانم خورم یا خورد بیه بیلورم نمی توانم خورم
 یا خورد بیه میورم مثال مستقبل ثانی خواهم توانست
 خورد بیه بیله جگر نخواهم توانست خورد بیه میه جگر
 فاشده ترکیده فعل مقدرتک دایما امر صورتند کله جکی
 ذکر اولنمش ایسه ده کله نک حروف اصلیه سینک صوکی
 واو الف یا ساکنه ایسه ویا فته لی بر حرف ایسه بریا
 دخی علامه ایدر لر مثلاً سولیه مدم دیه مدم صنایه مدم
 فعل مالکیه بیاننده در بیلکم فعل مالکیت فارسیه
 داشتن کله سنی صرف ایتمکله و ترکیده علامه تکلم و خطا
 و غیبی فعله اذخال ایتد کد نصنکم وار و یوق و اولو
 و اولمز کله لرینی صرف ایلمکله وجوده کلور و بوکا اداغی
 و استفهام کلد کد فارسیه بر کونا تغییر حاصل اولیو
 سایر افعال مثلاً صرف اولنور و ترکیده حین نفیده
 یوق و اولمز کله لری صرف اولنور ایسه ده اشبو یوق
 کله سی دیگر بر حرفه متصل اولدقه قافی غینه بدل
 اولور فقط حین استفهام ینه قافی اصلنه دوز
 و مثال لر نفی و مثبت و استفهام و غیر استفهام ده قاز
 ذکر اولنمش ایسه ده سایر لرده اجرا سی ذهن قاری

حواله اول نور مثال ۵ زمان حال

نان دارم آيا كوشته دار آب ندارد باده دارم آيا ميوه دارد آيا خانه ندارند
اتكم وار الك واري صوفي يوق شراب زوار ميوه كز واري اوړي يوق
عند عيش هل عندك لم ماعنده ماء عندنا بنيد هل عندكم فاكه هل ماعندكم

مثال ۶ ماضی حکایه فی النبی والایات

آتش داشتم توتون نداشتی آيا پول ندا آيا سب داشتم امروز نداشتید شفا نداشتید
آتش واری توتونك يوغیدی پاره ی یوقی الماز واری امروز كز ویدی شفا واری
كان عندی نار اعدك دخان هل ماعنده قلوب هل عندنا نفاح كان عندكم كثر ماعندكم خوف

مثال ۷ ماضی مقدم فی الایات والنبی

درخت میداشتم اغاجم اولور ایدی كان يكون عندی شجر
کتاب نمی داشتی کتابك اولز ایدی ماكان يكون عندك كتاب
آيا نقره نمی داشت كوشی اولز میدی هل ماكان يكون عندك فضه
آيا زر میداشتیم التونمز اولور میدی هل كان يكون عندنا ذهب
آهن میداشتید تیمور كز اولور ایدی كان يكون عندكم حديد
مس میداشتند باقر لری اولور دی كان يكون عندهم نحاس

مثال ۸ ماضی منسی فی الایات والنبی

هند وانه داشته ام يادشته بودم قارپوزم وار ایش قد كان عندی بطيخ
انجیر نداشته انجیرك يوغیمش ماكان عندك تين
آيا انكورد داشته است اوزمی يوقیمش هل ماكان عندك غب
يادام داشته ايم باد ممز وارايمش قد كان عندنا لوز
آيا كورد داشته ايد جوز كز وارايمش هل كان عندكم جوز

شاهپالود داشته اند کستانه لری و ارامش قدکان غنهم ابو فزوه
مثال مستقبل في الایات والنفی

گو سفند خواهم داشت	قیونرا وله جق	سیکون عندی غنم
بزنخواهی داشت	کیچک اولیه جق	لایکون عندک معز
آیا برن خواهد داشت	قوزیسی اوله جقی	هل سیکون عند حمل
آیا ماده کا و نخواهم داشت	ایسکون اولیه جقی	هلا تکون عندنا بقز
مادیان خواهد داشت	قصر اغکوز اوله جق	ستکون عندکم فرس
اسب خواهند داشت	آلتزی اوله جق	سیکون عندهم فرس

کینونت فعلی بیانده در بیلکم فارسید و فعل حاضرده اولمق

فعلینک علامتی مفرد متکلمده ما قبلی مفتوح میم و مفرد مخاطبه
ما قبلی مکسودی و مفرد غایبه است و جمع متکلمده یجر و جمع
مخاطبه ید و جمع غایبه تد و ترکیه مفرد متکلمده ما قبلی مکسو
میم و مفرد مخاطبه ما قبلی ساکن سین و مفرد غایبه در و جمع
متکلمده ما قبلی مکسور زآ و جمع مخاطبه ما قبلی ساکن سکر
و جمع غایبه ما قبلی ساکن در در و استفهام سایر فعللار
داخل اولدینی مثللو بوکا دخی داخل اولوب نفیده فارسید
نیست فعلیله سده فعلی صرف اولنوب ترکیه دکل و اولما
فعلی صرف اولنور و بونلرک مثالی نفی و استفهام صورتند فعل حاضر

مردم آیا زنی پیر نیست جوانیم کوگرد آیا کر نیستند
ارککم قاریمیس اختیار دکل کچن کوگرد صنا غرد کللمی
انارجل هل انت مرأة ما هو عجوزا نحن شب انتم عیا هل ما هم طرشر

مثال ۱ ماضی محدود فی الایات و النفی

بی چیز نشدم	فقیر اولدم	ما صرت فقیرا
آیا مالدار شدی	زنگین اولدگی	هل صرت غنیگا
آیا دیوانه نشد	دلی اولدی	هل ماصار مجنونگا
خسته شدیم	بورغون اولدق	صرنا تعب انین
آیا دروغ گو نشدی	یلاخی اولدگزی	هل ماصرتم کذابین
شادمان شدند	سونجک اولدیلر	صاروا فرحانین

مثال ۲ ماضی حایه فی الایات و النفی

تشنه بودم	صؤسز ایدم	كنت عطشانا
گرسنه نبودى	آج دکل ایدك	ما كنت جوعانا
آیا بیمار نبود	کئفسز میدی	هل كان عیانا
آیا سیر نبودیم	طوق د کلیمدك	هل ما كنا سباعین
بیگانه بودید	یباخی ایدگزی	كُنتم اجانبنا
شخص چینی بودند	قونجی ایدیلر	كانوا انامین

مثال ۳ ماضی منسی فی الایات و النفی

دلشک شده بودم	طارغن اولمشدم	كنت صرت غضبانا
گریبان نشک بود	اغلیجی اولما مشیدك	ما كنت صرت باکیگا
آیا خندان شده بود	کولن اولمشیدم	هل كان صار ضاحکا
راهرو نشک بودیم	یورویجی اولما مشیدق	ما كنا صرنا ماشیین
جوانمرد شده بودید	جو مرد اولمشدگزی	كُنتم صرتم کُرمما
پر طمع شده بودند	كانوا صاروا بخللا	

سور ایل دیل

مثال — ماضی مربوط فی الایات والنفی

خاموش نمی شد	صوّص اولمزاید	ماکت اکون ساکتا
خند رومی شدی	کولریؤزلو اولوراید	کت تگون بشوشا
چاق یا فره می شد	سمیز اولورایدی	کان یکون سمنّا
آیا شل می شدیم	طوپال اولوریدق	هل کنا کون عرجّا
لاغری شدید	اینجّه اولواید گنز	کنتم تگونواضعفا
گمراه می شدند	یولسنا اولورایدیلر	کانوا یکونواضالیر

مثال — مستقبل اول فی الایات والنفی

توانا خواهیم شد	قدرتلی اوله جغم	ساصیر قادرّا
جاسوس نخواهی شد	خبرچی اولیه حقسن	لاتصیر جاسوسنا
آیا سنک خواهید شد	خفیف اوله جقمی	هل سیصیر خفیفّا
شاه خواهیم شد	پادشاه اوله جغز	سنصیر سلاطینّا
بزرگ خواهید شد	بیوک اوله جقسکز	ستصیر وون کبارّا
کوچک خواهند شد	کوچک اوله جقکلر	سیصیر وون صغارا

مثال — امر و نهی فی الایات والنفی عقلا

فرزانه باش باشید	عاقل اول اولکیز	خلیک عاقلان و خلیکم نیز
دیوانه مپاش باشید	دلی اولمه اولمکز	لاتصیر مجنونان و لاتصیر واجّا
فانسد بیلکم فارسید	کلمه نک آخری	ها ایله ایسه منکم
وحدّه میمدن اول برالف	کتوریلوب مفرد	مخاطبه هان
اوزرینه برهنه صغیره	وضع ایدرک	باقی صیغه لرده هاد
صکره برالف	کتوریلور مثلاً	دیوانه ام دیوانه دیوانه است

قوال چؤل طوّر

دیوانه ایم دیوانه اید دیوانه اند دیر لر و کله نک آخری الف و و او
 ساکنه ایسه مفرد غایب دن ماعد صیغه لر ده بریا دخی زیاده
 اولور مثلاً بینا بر بینایی بینا است بیناییم بینایید بینایند
 پر کویم پر کوئی پر کو است پر کویم پر کوید پر کویند و کله نک
 آخری یا ساکنه ایسه مفرد متکلم و جمع متکلم و جمع مخاطب
 و جمع غایبک بر الف زیاده اولوب مفرد غایبک اصلکنده باقی
 و مفرد مخاطبک متعسر النطق اولغله هستی کله سیله ادا
 اولنور مثلاً مضری امر مضری هستی مضریست مضری ایم
 مضری اید مضری اند دیر لر و کله نک آخری ها و آلف و یا
 و و آ ساکنه ایسه ترکیب مفرد متکلم و جمع متکلم بر یا دخی
 ارتوب باقی صیغه لر علی حالها اولور مثلاً دیوانه یور دیوانه سن
 دیوانه در دیوانه یز دیوانه سکن دیوانه در لر زیبا ایم زیبا سن
 زیبا در زیبا یز زیبا سکن زیبا در لر مصر لویم مصر لوسن
 مصر لود در مصر لویز مصر لوسکن مصر لود در لر اوریجی یم
 اوریجی سن اوریجی در اوریجی یز اوریجی سکن اوریجی در لر
 حروف مقطعه بیاننده در بیلک

فارسیه ثا ح صا د ضا د طا ظا عین قاق حرف لر
 بولنیموب بعض کلماتک موجود ایسه ده اصل فارسی اولنور
 ماوراء النهر لغتی اولد یغی و صد و شصت کله لرینک
 اصل وضعک سین ایل بولند یغی در کار در شمد یلک
 یکر می سکن حروف عربیه دن سکنی فارسیه بولند دن

یکر می حرف فالور و درت حروف مجھے پ ژ چ ک علاوه
 اولند قد یکر می درت اولور حروف فارسیه اب پ ت
 ج چ خ ذ ذ ر ز س ش غ ف ک ک ل م ن ه و ی و ترکی
 لسانند دهان عروس سخن او تو ز ایکی دندان لولو نشانند
 آراسته اولوب او تو ز ایکی حرفک تمامی موجود در فایده
 حقیقه با قیلور ایسه ترکیب بریشقه حرفدخی موجود اولور
 که اکا صاغر کاف دیر لر و اشبو حرفک مخرجی غنه لی نون
 مثلود ما غدن اوله رق کاف فارسیله نون میانند حد وسط
 اولان برسسله ادا اولنور و اشبو کاف اکثر یا علامت خطا
 اولور مثلاً کلد کلد کلد کلد گز سکا فایده فارسی و عربی
 اعراب فتحه و کسره و ضمه و واو و الف و یا اولوب مثلاً زن
 دل جفت اورا اینرا آنرا کلمه لرند فتحه و کسره و ضمه
 و واو و الف و یا کلمه یی نطق ایتد ر مکّه سبب اولوب
 خفیف و اینجه برسسله ادا ایتد لر که عربی و رَجُل
 حَبْر قُفْل رُوح میل باب کبی نطق اولنور لر و اما ترکیب
 اعراب مذکور بولند قد بفضلّه قالن و عالی سسله نطق
 اولنان بروا و یا دخی بولنوب ما بعد لری لام ایسه اول
 لامی دخی قالن برسسله نطق ایتد ر مثال اولمق که
 شدن معناسنه و بیل که کمر معناسنه در و فارسی
 و اولک بر برندن پلک فرقی اولیه رق ایکی نطق و اربری
 ضمه مثلود مثل خور و خود که کونش و کند و معناسنه د

واشبو و او ی مراعاة للقافية کما بتدّٰن دکل فقط تلفظدن
 آتوب خد وخر کبی نطق ایتک جایز در ایکنجی و او عربی
 مثللو مثل خود و بودن که طاس کلاه و اولق معناسنه در
 و کاهی و او یازیلوب هیچ نطق اولنمز مثل خواستن و خواست
 و غیره و آتارکید و اولک نطقی درت درلو و اولوب برینجی
 نمر ده عالی برسس ایله ادا اولنور مثل قول و بول و اولق
 که فارسیده بازو و فراخ و سندن و عربیده ذراع و وسیع
 و کون معناسنه در ایکنجی فقط ضمه کبی نطق اولنور
 مثل چول و کول که بیابان و دریاچه یعنی صحر او بحیر
 معناسنه اولوب اوزرینه ایکی نمر سی کوتلششد
 اوچنجی اوج نمر ایله و او عربی مثللو نطق اولنور مثل
 طور مقی و اور مقی که ایستادن و زدن یعنی و قوف
 و ضرب معناسنه در در دنجی و او عربی مثللو اولوب
 فقط اینجه برسسله ادا اولنور مثل سور مک و دور مک
 که راندن و پیچیدن یعنی سوق و طی معناسنه در
 و یا یک دخی ترکیده ایکی نطق اولوب بری فقط کسر
 مثللو نطق اولتا ندر مثل ایل و ییل که کروه و کمر یعنی
 طائفه و خضر معناسنه در دیگری یا، عربی کبی نطق
 اولنوب مثل دیل و ییل که زبان و بدان یعنی لسان
 و اعلم معناسنه در قایده ترکیده بعض حروفی دیگر
 بر حرفه تبدیل ایتک جایز اولوب مثلاً قاف ایله اولان

مصداق و اسما بر ضمیره متصل اولدق مذکور قاف غینه
 بدل اولور مثلا آچدیغیم و مصدر کلمه سی ایله حرفه متصل اولدق
 مثلا آچدیغیم ایله کلمه سندن اختصارا اچمغله یازر لر و ماضی مؤ
 و فوری ده مثلا آوردیغیم و آوردیغک و آوردیغی برله و مستقبل
 مفرد و جمع متکلمند مثلا اوره چیغیم اوره چیغز و نونی کاف صاغره
 و صاغره کاف نونه بدل ایدر لر مثلا سکا سنی اکا آنی دیر لر
 و ترکیه علامت مصدر دن اول اولان حرف تا ایسه مستقبل
 و دیگر صیغه لر ده داله قلب اولور مثلا ایشتیمک و ایشتدیر لر
 و بونک کی نیجه نیجه یرلرده و درت کلمه سی یایه یا پشد قد
 مثل دردی و یازد رنجی دیدکن تا داله قلب اولور و فارسیه
 دخی بعض حروف دیگر مبادله اولنه بیله جکدن اول کلمه نده
 حروف اصلیه سی و زیرینده بدل اولنه حق حرف یازلمشد مثال
 به آن به این اکدش ارمغان غرثب خواب بزرك
 بدان بدین یکدش یرمغان غرثم خواو وزرك
 اكا بواکا حیوا متجاش هدیہ صالقم اوایقو بیوک
 بس سپید پارس دنبوره تاواج رجہ کج
 وس سفید فارس تنبوره تارات رزه کشر
 الویر بیاض فارس طنبوره یغما اصقایی اگری
 کاج اخشیخ لحه کاجی حجیر سینیخ دراج
 کاژ آخشیخ لخشه کاشی هجیر سینیخ تران
 سرو صند علو کاشکی محبوه طواغری تراچ

زرادشت گفتید خریدید سور کاچار سوز پوزش
 زرادشت گفتیت کرتیت سول کاچال سوج یوجش
 زردشت جاهل اولدی دوگون برقی یاقش عذر
 آویز بزشت کزیز آیار خرویس بالوس آماس
 آویج بچشت کریغ ایاس خروج بالوش آماه
 آصقی حکیم قاجش آیار خروز یلانچی کافور شش
 کز کاو شار لکام شارک غوچی فام
 غرغاو سار لجام لغام سارک کوچی وام
 قطاس و کوثر پادشاه دیزکین برقوش چقور فام ورنک
 فاسک اشبوایکی لسانده کلمه بی اختصار ایتمک جایز
 اولوب مثلاً ترکیه ایله واید مر کلمه بی برفعله یاپشد قد
 یا لکزه ویدمر یازیلور مثلاً کلمشیدم وکلمکله دیرلور فارسیه
 دخی کثرت اوزره اولوب مثلاً چنین چنان که اصلری چون
 این و چون آن ایدی فاسک چنین و چنانک هر نقدر
 اصلری چیم مضمومه ایله ایسه ده ظرافت باینده کسره ایله
 ادا اولملری لازم در ضمیر بیانده در بیلکم ضمیر ایکی
 قسمدیری متصل وبری منفصل ضمیر متصل ترکی و فارسیه
 افعالک آخزیه لاحق اولوب افراد و جمع و تکلم و خطاب و غیبت
 معناسنی افاده ایدن کلماتدن عبارتدز مثلاً آمدم آمدی
 آمد آمدم امید آمدند کلمد کلمدک کلدی کلدک کلدگز
 کلدیلر و بوند نما عدا سایر افعالک آخزیه داخل اولوب

معنای دگشدرن حروفه ضمیر متصل دیرلر و كذلك فارسیه
اسمائک آخرینه داخل اولان مفرد ده ماقبلری مفتوح و جمعه
مکسور ت ت ش م آن تان شان و ترکیه ماقبل مکسور
مرون کبی نطق اولنان صاغر ک ی م ز ک ز ی حرفلری مثال
بسم دخترت خواهرش پدرمان مادرمان خالویشان
اوغلم قیلزک قزقنداشی پدرمن اناکش طای لری
ابنی بنتک اخته ابونا امکم خاله
فای کلمه نک آخری هاء ساکنه ایسه فارسیه
مفرد متکلم و مخاطب و غایبند برالف دخی زیاده ایدوب
چیه ام چیه ات چیه اش دیرلرکه آوجم دیکده و کلمه نک
آخری الف و و او و یا ساکنه ایسه برپا دخی ارتروب
خدا یمر خدایت خدایش رویر رویت رویش آبیم آیت
آبیش ولسان ترکیه کلمه نک آخری هاء الف و او یا
ساکنه ایسه مفرد غایبند برسین دخی ارتر لر مثلا اچمه
اچمه ک اچمه سی بابا مریا بابا ک بابا سی و هکذا فای ک
اسمبوضما ر فارسیه فعل متعدیدن اول کلور ایسه
ویا خود فعل متعدیدن اول فاعل مذکور اولوب بونلر
فعله متصل اولور لر ایسه ضمیر مرقومه اضافه معنائی
ویر میوب افعال مذکوره یه مفعول اولور لر مثلا استیم
ورخت بخشید و آبش نوشانید و نانمان خورائید
و استبان سوار کرد و بالای خرشان نشانده که بکانت

قَوْل چَوَل طَوْر

ویردی و سبکا اور به بغشلدی و اگا صوایچوردی بزه انک
 بیدردی و سزی آتہ بندردی و انلری ایشک اوزرینه
 او تور تدی معناسنه در و یاخود او اسب دادم پدیرم
 رخت بخشیدم دینلدکه او اسب داد مرا پدیرم رخت
 بخشید مرا مثابه سنه اولور ضمیر منفصل بر کلمه
 یا پیش بقسزین کند یا شنه معنا ویرنلر در مثال
 مَنْ تَوَّأَوِيَّ اَنْ مَا شَمَّا اَيْشَانْ اَنَانْ اَنَهَا
 بِن سِن اَوَا بَز سَز اَنَلَر
 اَنَا اَنْتَ هُو نَحْنُ اَنْتُمْ هُمْ

فارسیده فارسیده وی و او و آنان و ایشان کلمه لرینی
 عاقلده و آن و اینها و آنها کلمه لرینی غیر عاقلده استعمال
 ایدر لر و من و تو مفعول اولد قلرند تخفیف و اولری
 ایلوب مرا ترا دینلور فارسیده اسم و ضمیر کیدی حالتی
 اولوب بری فاعل که فارسی و عربیده علامت لری یوقدر
 مثلا دختر آمد قیز کلدی البتہ جات ایکنجی مضاف
 که بر شیدک دیکر منسوبیتنی افاده ایدر و بونک
 فارسیده علامت ظاهر سی اولیوب فقط مضافک
 آخرینی مکسور او قور لر مثل پدیر دختر و برادر دختر
 و ترکیده مضاف اولان کلمه فارسیده مضاف الیه و
 الیه ترکی فارسیده مضاف اولان کلمه دن عبارت اولور
 فارسی و عربینک عکسی اوله رق مقدم اولان کلمه مؤخر

و مؤخر اولان کلمه مقدم اولور و کلمه اولینک آخری حرف فصیح
اند نصکر بر صاغر کاف و کلمه ثانیه مک آخرینه بر یا کتور
وجوده کلور مثلاً قزک قزنداشی دیرلر و اگر مضاف و مضاف
الیهک آخری ه و ی الف ساکنه ایسه مضاف نصکر
نک و مضاف الیه دن صکر سی علا و اولور مثلاً
قزک بابا سی قزک دایه سی قزک کچیسی قزک بوروسی
یا خود بابانک قزی دایه نک قزی کچینک بوسوزی
بورونک باشی دیرلر یا خود بابانک کچیسی بابانک دایه سی
بابانک بوروسی بابانک بابا سی دیرلر و الحاصل علامت انا
کلمه اوله ک یا خود نک و کلمه ثانیه ده ی یا خود سی در
اوچنجی مفعول به در که بلا واسطه حرف فعله یا پیشوب فعلک
اکا واقع اولدیغی اکتدر و بودخی غیر معلوم اولد قه
فارسی و ترکیه بدون علامت اولور مثلاً نان خوردم
اتمک یدم و معلوم بولند قه فارسیه مفعول فعلدن
صکر کلوب و مفعولدن اول را حرفی آرت و ترکیه مفعول
اول و فعل صکر اولوب مفعولک آخرینه یا ساکنه زیاد
اولور مثلاً دختر را دیدم یعنی معین بر قزی کوردیم دیمک
در دخی مفعول له که فارسیه مفعولک اولنه یا مفتوحه
و بعضا بایک فتحه سنی اظهار اچون بره دخی ارتروب
ترکیه مفعولک آخرینه بره علا و ایتمکله وجوده کلور
مثلاً بدختر یا خود به دختر دادم قز ویردم بوشنجی

مفعول عنه در که فارسیده مفعولك ابتدا سنه از کله سنی
 یاپشد رمغله و ترکیه مفعولك آخینه دن حرفنی الحاق
 ایتمکله اولور مثلاً قز دن آلدن از دختر گرفتیم آلتیجی مفعول
 فیه در که بر فعلك اول مفعولده وقوع بولد یعنی افاده ایدو
 فارسیده مفعولك ابتدا سنه در ادخالیه و ترکیه مفعولك
 آخینه ده الحاقیه اولور مثلاً در دختر دیدم قز ده کوردن
 یدنجی مفعول معه در که فارسیده مفعولك ابتدا سنه
 با ادخالیه و ترکیه آخینه له یا خود ایله الحاقیه اولور
 مثلاً با دختر قز له یا خود قز ایله دیمکدر و اختصار ایچون
 فاعلك بدلنه فا و مضافه ض و مفعول به ب و مفعول له
 ل و مفعول عنه ع و مفعول فیه ف و مفعول معه یه
 مع اشارتی وضع اولندی مثال

قز کلدی
 دختر آمد
 ابوبلنت
 رایت البنت
 اعطیت البنت
 اخذ من رایت البنت

قز کلدی قز کا باباسی قزی کوردن قزه وردن قز آلدن قزه کوردن
 دختر آمد پدر دختر دختر را دیدم بدختر دادم از دختر ستادم در دختر دیدم
 ابوبلنت رایت البنت اعطیت البنت اخذ من رایت البنت
 شمدی اشبو حالات سبعة افعال بولندی کی ضمیر ده
 دخی بولنوب فقط فارسی و عربی اصلیده مضاف قسمی
 بولنیموب فارسی دارجده مال من ایله و عربی دارجده تعلقی
 و تبعی کله لر ایله ادا اولنور مثال

من مال من مرا بمن از من در من با من
 بن بنم بنی بنجا بندن بندن بن ایله یا بنمله

انا تعلقی نی لی منی فی معی
 تو مال تو ترا یسو از تو دار تو با سو
 سن سنک سنی سکا سندن سنده سز ایله سز
 انت تبعک ک لک منک فیک معک
 او مال او اول به او از او دراو با او
 او آنک آنی آنکا آندن آند او ایله یا انکه
 هو تبعه ه له منه فیه معه
 ما مال ما مارا بما از ما در ما بام ما
 بز یزم بز ی بز بزدن بزده بز ایله یا بزمه
 نحن تبعنا نا لنا منا فینا معنا
 شما مال شما شمارا بشما از شما در شما باشما
 سز سزک سزی سزه سزدن سزده سز ایله یا سزک
 انتم تبعکم ک لکم منکم فیکم معکم
 ایشان مالشان ایشانرا بایشان از ایشان در ایشان بایشان
 آنلر آنلرک آنلری آنلره آنلردن آنلرده آنلر ایله
 هم تبعهم هم لهم منهم فیهم معهم
 فایده فارسیده او و ایشان کلمه سینک الفی
 آتوب از ایشان در ایشان از و در و دیمک دخی جایزدر
 فایده کلمه نک آخری الف و و او و یا و ها ساکنه آیه
 ترکیه حالت اضافه ده کافک اولنه برنون دخی علا
 اولتمق و مفعول به و مفعول له ده بریادخی از تر مق

لازمدر مثلاً دایه نك دایه بی دایه به بابا نك بابا بی
 بابا به دیر لر ضمیر منفصلك قسم ثانیه سینك فارسی و عربی
 مخصوص لغتی اولیوب فارسیك مال من و عربیك تعلقی
 و تبعی کلمه سیله ادا اولنور و ترکیك ایستوب ضمایر ك آخرینه
 کی حرفی ادا حال ایدر ك بهنکی سنککی انککی دینلور
 و بونلرایله اولکی قسمك فرقی بودر که قسم اوله متعلق
 به اولان اسمی ذکر ایدوب بنم آتم دینلور و قسم ثانیه
 اسمی ذکر ایتمیوب فقط بهنکی ایله اکتفا اولنور انجن ترکیك
 املا از حق د کشیلد یکندن تفصیل ایتك لازم در مثال
 بهنکی بهنکك بهنکی بی بهنکی بهنکدن بهنکده بهنکله
 سنککی سنککك سنککی بی سنککی سنککدن سنککده سنککله
 انککی انککك انککی بی انککی انککدن انککده انککله
 بزمنکی بزمنکك بزمنکی بی بزمنکی بزمنکدن بزمنکده بزمنکله
 سزککی سزککك سزککی بی سزککی سزککدن سزککده سزککله
 انلرککی انلرککك انلرککی بی انلرککی انلرککدن انلرککده انلرککله
 حروف جریاننده در

بیلک حروف جر اولکله به دیرلر که یا لکن باسنه بر معنای
 مفید اولیوب اسمه دخول ایله فعلك معنای سنی تغیر
 سبب اوله واختصار ایچون فارسی به ف و ترکی به
 ت و عربی به ع و مثاله آل علامتی وضع اولندی و ابو
 حروف وجه مشروح اوزره در

ومثالہ آؤ لا فارسی بعد ترکی صکر عربینک مثالی بیان اولنو
 ف رات ی ع ل دختر قزی البنت ف ازت دن ع من
 ل از دختر قزدن من البنت ف بات ایله وله ع مع ل یاد
 قز ایله قزله مع البنت ف تات دک دکی قدر ایکن ع
 الی لحد مادام ل تا دختر قزه دک قز ایکن الی البنت مادامت
 بنتا ف چون همچون چوت کبی مثلودک ع مثل ل چون
 دختر قز کبی مثل البنت ف پیش ازت دن اول ع قبل
 من ل پیش از دختر قزدن اول قبل من البنت ف پس
 ت دن صکره ع بعد من ل پس از دختر قز دن صکر بعد
 من البنت ف ب به ت ه ع ل بدختر به دختر قزه
 للبنت ف درت ده ع فی ل در دختر قزده فی البنت ف
 برای از برای ت ایچون طولای یگا او ترؤ ع لاجل ل
 برای دختر قز ایچون لاجل البنت ف بی ت سز سزین دین
 ع من غیر ل بیدختر قز سز کلدین من غیر البنت ف ب ت
 ایچون حقیچون ع بحق ل بدختر قز حقیچون بحق البنت
 ف برت اوزره جمه ع علی بمقتضی ل بردختر قز اوزره
 قزجه علی البنت حروف تحذیر ف تات صقن ع
 الا ل تا نکنی صقن ایتمیه سن الاتعمل حروف استفهام
 ف آیا مکر ت عجایمی ع هل ل آیا آمد مکر آمد عجایکله
 کلدیی هل جاء ف نکات نره ع این ل کجا میروی نره
 کید یورسن این تروح ف کوت هانی ع این ل کو برادر

هانی قرن داشم این اخی ف کی چه وقت ت چن نه زمان
 ع متی ل کی آمدید چن کلد گزمتی جستم ف چه کونه چه سنا
 چون ت نصل نیجه نه کونا ع کیف ل چکونه اید چونید
 نصل سگزنه کونا در کیف انتم کیف هو ف که ت کییم ع
 من ل که گفت کییم سُو یلیدی من قال ف کد امرت قنغی
 ع ای ل کد اویک رفت قنغی بری کتدی ایهم راح ف چه
 ت نه ع ما ل چه کفتی نه سویلک ماقلت ف چرا چون
 ت نیچون نصل ع لمر ل چرا زدی نیچون اوردک لمر ضره
 حروف تجرب ف خوب ت کوزل ع طیب ف
 چه ت نه ع ما هو ف زهی ت نه کوزل ع حَبْذَا ل
 زهی جوانی نه کوزلدر کجملک حَبْذَا الشَّبَاب ف خهی ت
 نه عجب ع نغم ذال خهی باد شاهی نه عجبدر پادشاهلق
 نغم ذال سُلْطَنَة حروف تشبیه ف چون هچون
 چوت کبی مثلودک تک ع مثل ل چون ماه آی کبی مثل
 القمر ف دینس دس وان یسا سا سان سار پش فش
 وش ت کبی ع مثل ل ماه وش آی کبی مثل القمر
 حروف تمنی و تحسد ف کاش کاشکه ت
 کاشکی ع لیت ل کاشکه می آمد کاشکی کلیدی لیت جاء
 ف دریغ افسوس فسوس حیف ت یازیق حیف ع
 خساره ل دریغ که مُرد یازیق که اولدی خساره انه مات
 ف آه واه های وای اوف مثله فی التریکی والعربی ه

حروف نهی و نفی ف نه ت هرگز ت مرما اصلا
 ع ما آ نزد من نه زد ام او ردم و اورما مشم ما ضربت ف
 ني نيست ت دکل دکلدر ع ليس آ اينجا نيست بورا
 دکل ليس هنا ف مرت مه ع لا آ مزن اورمه لا تضرب
 حروف تفضيل ف ترکه ترين ت دهارق رک
 دن الک ع احسن من احسن آ بهتر از اوست آند
 دهآ ايؤدر هذا احسن منه عاقلترين مردم است خلقت
 الک عاقلدر اعقل الناس حروف شرط ف اگر آرو
 ت ايسه ع ان آ اگر بيايد کلور ايسه ان جاء ف اگر
 ت اگر چه ايسه بيله ع ولول آ اگر چه آمد اگر چه کلش
 وکلش ايسه بيله ولوانه جاء ف چون چوت چونکه ع
 اذا آ چون برود چونکه کيدر اذ اراح حرف ترديد
 ف يات يا ويا خود ع اما آ من ياتوبن ياسن بن
 يا خود سن اما انا واما انت حرف تساوي
 ف خواه ت کرک کرک ايستر ع سواء آ خواه او خواه
 کرک او کرک بن سواء کان هو او انا حروف عطف
 ف و با پست و ايله صکر ع و مع ثل آ او و
 او و بن انا و هو با احمد احمد ايله مع احمد من پس او بن
 صکره او انا ثر هو حرف مصدرية ف ي ت لك
 لوق ع آ فقير دولتمندي فقر الق زکينک الفقر
 والغنا حروف کثرت ف بار زار سار ستا

لاخ ت لِق لِك لَ جوبیار چمنزار شاخسار گلستان سنکلا^خ
 طاشلق یشللك حروف تصغیر ف ک چه ش و
 ت جِق جِک جِغز جِگز لَ دخترک باغچه یارو قز جِغز
 باغچه حق وهکذا حرف نسبت ف ی ت لَو لَ
 ع ی لَ مصری مصر لومصری مصری حروف
 لیاقت ف ی وارنه ت جِک جِق لِق لِك لَ خوردنی
 شاه وار ادبیانه ییه جِک شاه لِق بکلك حروف
 محافظت ف داربان وان ت جِی ع ی لَ کفشدار
 باغبان شتروان قوندره جی دوه جی مراکبی حروف
 اتصاف ف ناک کین ت لَو غین کین لَ غنائ
 اندوه کین کدر لوطار غین حروف ألوان ف یام فام
 وامر کون چرده چرت ت بگز لَو لَ کلفام کزدم کون
 سیه چرده کل بگز لوبیکم چوده وچرت دایما سیاه رنکده استعمال
 اولنور حروف حاصل مصدر ف آرکی ش ی ت
 ش مه لِق لِك لَ گفتار داننده کی دانایی دانش بیلش
 بیلجیلک دانالِق بیله حرف ظرفیت ف دان گاه
 ت لِق لک یری دان لَ قلدان آتشگاه قللك قو ملوق
 حروف فاعلیت ف کزاران ت جی ن ع ی لَ
 ساعت کخریدار آفتان ساعتی دوشن ساعاتی حروف
 علت ف چه چونکه که چرا که چرا زیرا که زیرا ت چو
 زیرا که دن ع من حیث لَ چونکه مرزد زیرا که بنی اورد

اور دیفندن من حیث ضربنی حروف عموم ف هرچه هرکه
 ت هر نه هر نسنه هر کیم ع کل من کلا ل هر چه بخوای
 هر که بیاید هر نه استرایستک هر کیم کلورایسته کلا طلبت
 کل من یحی حرف وحدت ق ی ت بر ع تنوین ل
 مردی آمد بر آدم کلدی رجل جاء حروف موصولیت
 ف یکه هینکه ت که نکیم کئی ع الذی ل مردیکه آمد
 آدم که کلدی کوردیکم کوردیکی الرجل الذی جاء والرجل الذی
 رایسته حرف حالیه ف بحض ت بنجه ع مجرد ل بحض
 که بیاید کلنجه مجرد انه یحی حروف مجاوبه ف آری
 بلی ت آوٹ بلی ع نعم بلی ل آری آمد آوٹ کلدی نعم
 جاء ف نه خیر نیست ت یوق خیر دخل ع لا ل نیامد
 نه خیر نیامد یوق کلدی بوله دکل لا ما جاء حروف
 استثنا ف مکر بس جز وخر نه ت بشقه ما عدا یوسه
 ع الا والا ل همه آمد مکر او جز او بس او وکر نه میزنه
 آذن بشقه هت کلدیلر یوسه اوررم کلهم جاوا الا هو
 والا اضربك حرف گھایت و تسکیت ف بس ت
 بس الوثر ع کھا حروف احتمال ف بلکه شاید ت
 بلکه شاید ع یمکن ل بلکه می آید شاید کلور یمکن یحی
 حروف اشار ف ری پار پیرار امر ت دون یچر
 دھا اولکی سنه بوف اکون ت شیمدی ع الا ت
 ف این اینها اینان ت بو شو بونلر ع هذا هو لاه

ف آن اووي آنان ايشان آنها ت او اول آنلر
 ع ذاك اولئك ف اينست ت اشته ع هاهو حروف
 ضرورت ف بايد بايست ت كركد كرك ايدى لو
 لي ع لازم كان لازماً ل بايد بروم بايست بروم كرك
 كيد يور كتملو-م كتملى ايدم لازم اروح كان لازم اروح
 حروف تفريق ف اما لكن ليك ت اما لكن ع مثله
 ل ف اما او نيامد اما او كلدى اما هو ماجا حروف
 ندا ف اي آيا ات اي ع يا آل اي شخص آيا كسيكه
 پادشاهاى آدم بارجل حروف مالكت ف مند
 كار كورت ت لولى جى ل خداوند كار حيله كرهنو
 هنرمند هنرو هنرلو حيله جى حروف وقته وزمه
 ف تا ت جه ع حتى ل تا نزنند اورم دجه حتى يضرن
 ظروف بياننده در بيلكم ظرف حرفر مثلوا وليو
 كندوسى بالذات معنای مفيد ايسه ده تمام معنای
 افاده ايتك همچون ديكر بر كلمه يه يا پشدمق لازمدر مثال
 پيش پيس نزد نزدك ميان ميانه همان بالا
 اوك ايلرويان ارقه يان يقن اورت همان اول يوقا روا
 امام وجنب ورا جنب قرب وسط بجز ذاك فوق
 زير چب راست پيشگاه سوى بيرون درون
 آلت صول صاغ قرشو طرف طشيره اچرو
 تحت شمال يمين مقابل طرف بره جوه

سور ایل دلیل

اینجا و آنجا اینجا بنابر چونکه پیرامن نخست آغاز
 آفته بر و بوزا اوزا اوزنه چنکه اطراف ایل
 هنا و هناك هنا هناك علی لما حول الاول
 چندین چندان چندانکه چنانکه هرکدام هر یک یکبار
 بوقدر اولقد هر قدر او یله هر قنخی هر بر بردن
 قدردا قدردا کذا کلا کلا کلا کل واحد مرق و
 دوباره همه برخی هر چه بیش گم اندک
 تکراراً هپ بعضی هر نه زیاده اکسک آز
 ثانیا کُل بعض کما لو زائد ناقص قلیل
 بسیار لیک بس پس چرا که هنوز خواه
 چوق لیکن الورد چوق صکن چونکه هنوز هله استر کرک
 کثیر لکن کفی کثیر بعد حیث لیس الحد الآن سواء
 زیاد از حد نیز لازم هر چند باید بایست شاید مکرر
 استوری ینه دخی هر قدر بیه کرک کرک اید شاید مکرر
 زیاد عن الحد ایضاً کما ولو لازم کلا لازم لعل ماکت نظر
 باز بسته پنهان کویا دیگر ذکر یکبار نهایت کار
 اچوت قالو کیز لو کویا صکه بشقه بر کره انجام کار
 مفتوح مقفول مستور الظاهر غیر مرق واحد النهایه
 اکنون حالیا زود دیر بس اولاً ثانیاً ثالثاً الخ
 شمد حالاً چایک کیم صالت شله
 الآن الآن عاجلاً بطیئاً فقط مشله

حروف — فارسیه به دایر بعض ملحوظات بیلکه
 فارسیه کلمه نك اولنده اولان الف ایکی قسم اولوب بری
 اصلی و دیگری وصلی اصلی اولدر که آنک حذفله معنا
 اولنمز مثل اندام و انجام و صلی اولدر که حذفله معنایه
 خلل کلمز مثل استخوان و استخوان و افتان و فتان لکن
 معلوم اوله که الف وصلینک حذفی هر یرده جایز اولوب
 فقط ضروره شعر ایچون آتیلور کلمه لره که وسطه داخل
 اولان الف بش قسمدر بریسی الف دعا در مثلاً انشاء الله
 فلان بمیراد که انشاء الله فلان اولسون دیمکدر ایکنی بابدلنه
 کلان الفدر مثل بکدار که دریای نومیرام که بمیرم بدلنه
 و ضروره شعر ایچون کلمشدر اوچنچی زاید که نه بر معنای
 مفید و نه بر شیدن بدلدر مثل سبکسار و ستمکار که
 اصلی سبکسار و ستمکار در دجی ملازمت که بر فغله ملازم
 اولنمز معناسنی افاده ایدر مثلاً خدا خند پیش من آمد
 یعنی کوله رک و کوله که ملازم اولدینی حاله بکا کلدی و بو
 کیمدر نوشا نوش و لبالب کلمه لرینک الفلری بشتنجی
 و او عطفه بدل اولان الفدر مثل تکاپوی که اصلی تک
 و پوی ایدی و کلمه نك آخینه لاحق اولان الف دخی قاج نوع
 اولوب بری الف ندا مثل شهاسرور یعنی ای شاه و ای سرور
 ایکنی الف دعا مثل هیچ کس بر جای اونشیند که ننشیند و اون
 معناسنه در اوچنچی الف مبالغه مثل دانا و زیبا که چوق

بیلیجی و چوق کوزل معناسنه در در دنجی الف اشباع که ضرورت
 شفرایچون کلمه نك آخرینه کتوریلور مثلاً خاقانیا اگر چه سخن
 نيك دانیاشمدی دانیانك آخرند بولنان الف ضروره شعس
 ایچون کتوریلشدر بئشنجی الف نسبت مثل فراخا و پهناکه
 فرا خلق و پهنالغه منسوب اولان شیشه دیرلر حرف **ـا**
 افعال و یا خود برودر کلمه لرندن اول اولدیفی حالده دایما زاید
 مثل بز و بز نوبچکر بر و بسر در و بسر اندر و اشبو با افعال
 مکسور و اسماده مفتوح در و فتحه سنی اظهار ایچون کاهی
 برهما دخی کتوریلوب به جکر دیرلر حرف **ـا** آن فاعلیت
 معناسنه در مثل افشان و خیزان که دوشبجی و قالبتجی دیمکدر
 حرف **ـا** و او خواب و خواجه و خویش و بونك کبی نیجه نیجه
 یرلرده هیچ نطق اولنمز و خود و خور و خوز مر و خوست و خور
 و آخوند و خواهله کلمه لرند و او یوق کبی خاء مفتوحه ایله نطق
 اینمک دخی جایز در حرف **ـا** ها اولان مناسبت معناسنه
 کلور مثلاً انخترک دیشلری دیشه و آتشک علوی دیله
 و اسکله نك ایاقلری ایاغه مشابه و مناسب اولغله دندآ
 و زبان و پای و تسمیه اولنورلر و اشبوها منطوق اولدیفی
 حالده حین اصناف ده یا کبی نطق اولنوب اوزرینه برهمزه
 وضع اولنور مثل زبان آتش و منطوق اولدقد اصلندن
 باقی فالور مثل زره من ثانی تعیین وقت معناسنه مثل
 یکساله و دو ماهه که برسنه نك و ایکی آیلق دیمکدر

ثالثاً باینه در که ماقبلینک فتحه سنی بیان ایچون علاون اولتو
 حی جمعه ها حذف اولور مثل کاشانه و خانه که کاشانهها
 و خانهها دیر لر حرف یا تعجب معناسنه در مثل عجب مردیست
 ولیاقت معناسنه کلور مثل خوردنی که بمکه لایق اولان شیئه
 دینلور و تعظیم معناسنه دخی اولور مثلاً مردیست یعنی بیو
 برآمدن فایده بر و تر و خود و در و فر و کله لری بعضیا
 زاید اولور مثل بر خواند مرؤرا بشما خود در کشیدن فر و بخت
 فایده حرف مالکیت اولان و در کاهی ماقبلینک فتحه سینه
 تابع اولوب ساکن اولور مثل رنجور و کجور قواعده جمع
 بیلکم ترکیه ذی روح و غیر ذی روح عاقل و غیر عاقل تساوی
 اوزره اولوب افعال و اسماء علاون سیله جمع اولور مثل آدم
 طاشلر دیر لر و فایده ذی روح اولنلر اکثر یا الف و نون
 و بعضیا هایلر جمع اولوب مردان و زنان و مردها و زنهادیر لر
 و اشبو ذی روح اولان کلماتک او اخزند بره اولور سه بر کاف
 فارسی دخی ار تر لر مثل مرده و مرده کلان و زن و زن کلان
 و اما اجزاء انسانی هایلر جمع اولوب سرها و پاها دینلور ایسه
 بطریق المجاز اعصاء انسانی نفس انسانده استعمال اولتدق
 ینه الف و نونله جمع اولور مثل سران سپاه که رؤساء سپاه
 دیمکدر و هر نقدر هایلر جمع اولق عاقله جایز ایسه دور
 الف و نونله جمع اینکدها اولدر اسماء اعداد بیانند
 بیلکم اسماء اعداد ایکی قسمدریری اصلی و دیگری غیر اصلی مثال

۱	یَلْک	بدر	واحد	بیست و دو	یکرمی یکی	۲۲
۲	دَو	ایکی	اشنین	بیست و سه	یکرمی اوج	۲۳
۳	سه	اَوچ	ثلاثه	سی	اوتوز	۲۴
۴	چهار	دُرْت	اربعه	چهل	قرق	۲۵
۵	پنج	بش	خمسه	پنجاه	اللی	۲۶
۶	شش	اللی	سته	شصت	التمش	۲۷
۷	هفت	یدی	سبعة	هفتاد	یتمش	۲۸
۸	هشت	سکر	ثمانیه	هشتاد	سکسان	۲۹
۹	نه	طوقوز	تسعه	نود	طشان	۳۰
۱۰	دَه	اُون	عشره	صد	یوز	۳۱
۱۱	یازده	اون بر	احد عشر	صد و یک	یوز بر	۳۲
۱۲	دوازده	اون یکی	اثنا عشر	صد و دو	یوز یکی	۳۳
۱۳	سیزده	اون اوج	ثلاثه عشر	صد و سه	یوز اوج	۳۴
۱۴	چهارده	اون دُرْت	اربعه عشر	صد و چهار	یوز دُرْت	۳۵
۱۵	پانزده	اون بش	خمسه عشر	صد و پنج	ایکیوز	۳۶
۱۶	شانزده	اون الی	سته عشر	صد و شش	اوجیوز	۳۷
۱۷	هفده	اون یدی	سبعة عشر	صد و هفت	دُرْتیوز	۳۸
۱۸	هجده	اون سکر	ثمانیه عشر	صد و هشت	بشیوز	۳۹
۱۹	نوزده	اون طوقوز	تسعه عشر	صد و نه	الشیوز	۴۰
۲۰	بیست	یکرمی	عشرون	صد و ده	یدیوز	۴۱
۲۱	بیست و یک	یکرمی بر	واحد و	صد و یازده	سکر یوز	۴۲

قوال چوال طور

۹۰۰	نهصد	طقوزیوز	تسمانه	صدهزار	یوزبیک	مائة الف ۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰	هزار	بیک	الف	یک کروور	بشیوزبیک	عشیر الف ۵۰۰۰۰۰
۲۰۰۰	دوهزار	ایکی بیک	الفین	دو کروور	برملیون	الف الف ۱۰۰۰۰۰۰

بیان اعداد غیر اصلیه

یکم	برنجی	الاول	هفتم	یدنجی	السابع
دوم	ایکینی	الثانی	هشتم	سکرنجی	الثامن
سیم	اوچینی	الثالث	نهم	طقوزنجی	التاسع
چهارم	دردنجی	الرابع	دهم	اوننجی	العاشر
پنجم	بشنجی	الخامس	یازدهم	اونبشنجی	الحادی عشر
ششم	التبجی	السادس	دوازدهم	اون ایکینی	الثانی عشر

و کسوری فارسی و ترکیه شویله جه دیرلر که نیم یاردر و نصف
معنا سنه اولوب ثلث و ربع عشره قدر فارسیده سه یکه و چهار یکه
و پنج یکه و ترکیه اوچدر برودرتد بر و بشد بر دیرلر و تضعیف
وقتند فارسیده دوبار و سه بار و ترکیه ایکی قات و اوج قات
کلمه لر یله ادا اولنور قواعده فی الأملاء بیلکم فارسیده
آخری الف مدوده ایله اولان کلمه لره اوائلنه بر کلمه دخی داخل
اولوب بر بر یله مرکب اولدقد الف مدوده نکه بر الفنی یا بیر قلب
ایدر لر مثل آسیاب که اصلی آس آب ایدی صود کرمی معنائنه
توافق صفت و موصوف بیلکم هر لسانده افراد و جمع و تذکر
و تائینده صفتله موصوفک توافق لازمه ایسه ده اشبویک
لسانده اولاد تذکر و تائینت اولما مغله توافق و عدم توافقک

تصویر اوله میه جفی و ثانیاً موصوف هر حاله اولوسه صفت
 دایما افراد حالته بولنه جفی درکار در مثلاً زنی خوبی دیدم
 و زنان خوب دیدم که کوزل بر قاری و کوزل قاری کوردم
 دیکدر و اشبو صفت دایما موصوفدن اول کلوب فارسیه
 تقدیم و تأخیری جایز در فقط صفت مؤخر اولدنی حاله موصوف
 حرف آخری مکسور اولوب زن خوب دیر لر و صفت مقدم
 اولدقد صفتک آخری ساکن اوله رق خوب زن است کله لم
 که موصوف اسم ذات اولمز ایسه دایما صفت صکر کاور
 که صورت خوب و روی زیبا دینلور زیرا بوضورتده اگر
 صفت ایلر و یکچر ایسه صفت و موصوفلق قالمیوب ترکیب
 مزجی اولور مثل خوب صورت و زیبا روی که کوزل صورتلو
 و دلبر یوزلو ایلله ترجمه اولنور فایده ایکی ضمیر بر برینه
 عطف اولدقد فعل ضمیر اشرفه تابع اولور یعنی ضمیر متکلم
 و مخاطب غایبدن اشرف اولقله فعل ضمیر اشرفه تابع اولور مثل
 من و تو میروید من و سن کیدرز که فعل متکلم صیغه سنده کوز
 و تو و او میروید سن و او کیدرسکن فایده فارسیه ایکی
 کله بر بر یله مرکب اولدقد کله اولینک صو ک حرفی کله ثانیه
 الک حرفی جنسندن ایسه بری حذف اولنوب فقط بری یازیلور
 مثل شرمند که اصلی شرم منده ایدی و کاهی حذف اولنوب
 یکدیگر ادغام اولنور مثل شتو که اصلی شب بو ایدی کل خیر
 دینلان چیچکدر کله لم که ایکی حرف بر جنسندن اولمیوب فقط

متقارب المخرج اولور لر ايسه كاهي اولكي آتيلوب ايكنجي نطق
 اولنور مثل ينگانه كه اصل يلك كانه ايدى وبعضها يكد يكره
 ادغام اولنور مثل شپره كه اصل شپره ايدى وكاهي فك
 وادغام ايدر لر مثلا بدتر و بتر دير لر فاسيد عربيه مدو
 تا ايله يازيلان كلمه لر تركي و فارسيد اوزون تا ايله يازيلور
 مثلا ظهير الدولة و السعاده ده ظهير دولت و سعادت دير لر
 وكذلك ان شاء الله وعن قريب كلمه لرى انشاء الله وعن قريب
 يازيلور فاسيد فارسيد فقط آخر كلمه نك فتحه سنى اظهار
 ايچون الحاق اولنان ه حرفى حين جمعه حذف اولنور مثل لاله
 وجامه كلمه لرند لاله وجامه دير لر فاسيد تركيد دك حرف
 جرى اسم ملحق اولدق بركونا تغييرى موجب اوليوب فقط
 فعله لاحق اولدق آخريه نجيه حرفنى دخی الحاق ايدر لر
 فلان آدم كلنجيه دك دير لر فاسيد تركيد مضاف و مضاف
 اليهك علامتى بودر كه ايكنجي كلمه ي اوله كتوروب فارسى
 و عربيه تام معنا سى چيقر ايسه مضاف و مضاف اليه در
 مثلا احمدك اوغلى كه عربيه ابن احمد و فارسيد پسر احمد
 ديمكدركلمه لم كه فارسيد مضاف و موصوفك حرف اخيرى
 مكسور اولوب پسر احمد و پسر خوب دير لر ايسه مضاف و مضاف
 اليه اولديغنى بيلك ايچون تركى يه تبديل اولدق اكر صاغش
 طلب ايدر سه مضاف و مضاف اليه بوخسه صفت و موصوف
 اولديغى ظاهر اولور مثلا احمدك اوغلى و كوزل اوغلان دير لر

فایده ایکی اسم یکدیگره قافیه اولدقه انلردن صکره
 کلان فعل هر ایکسینه راجع اوله جفندن یا لکن یا لکن اول
 اسملری مذکور فعلک باشنه کتوروب معناسی صحیح چیقرایی
 عباره دخی صحیح یوخسه غلطدر مثال صحیح مصرده موجود بولما
 عساکرک جانب صعیده عزیمت ایملرینی ولی نمت افند من حضر
 مصر محافظه با امر عالی افاده و اشعار و عساکر مرقومه جهت
 مزبوره یه وصول بولدقلری برله کند ولرینک مصره مراجعت
 بیوره جقلرینی انها و اخطار ایتمشلد در شمدی اشعار ایلله
 اخطار یکدیگره قافیه اولوب ایتمشلد در فعلی هر ایکسینه راجع
 اولمغه اسمین مذکورینک هر ایکسی فردا ایتمشلد کلمه سیند
 باشنه کلدکه معناسی و تمام چیقر مثال غلط مصرده بولما
 عساکرک صعیده عزیمت ایملرینی افاده و اشعار و عساکر مرقومه
 صعیده وصول بولدقلری برله کند ولرینک مراجعت بیوزه جقلری
 درکار بولنشدر شمدی اشعار ایلله درکار قافیه ایسه لده
 بولنشدر فعلی اشعاره خبر اولمغه قابل اولیوب ایتمشدر
 دیمک لازم کلمه عباره غلطدر فایده فارسی و ترکی
 تعظیماً فعل مفردی جمع صورتند کتوردر مثلاً پادشاهان
 چنان امر فرمودند یعنی پادشاهن بویله امر ایتمیلر دیمکدر
 و معشوقه و یاپیک عزیز و تکلیف سز بر دوسته خطاب ایدلدک
 و یا الله تعالی و انبیاء عظام و اولیاء ذوی العز و الاحترام دعا
 اولدقد مفرد لفظیله خطاب اولنور مثلاً سس بویله ایتمک

و خدا یا مرا بجنش دیر لرکله لمر که بر شخص کند و نك فعلی دیگر هک
 ایتد که اکثر عبارت سنی ضمیر متکلم ایله باشلش ایسه افعالی
 بتون بتون تکمل صورتند کتورمک لازمه و اکثر احتراماً للی طبر
 بند و بند کز کله سیله باشلش ایسه فعل غایب کتورمک جائز
 مثلاً من دیر و زآمد و احوال شمارا پرسیدم یعنی بن دون کلو
 حال کزی صورتد مریا خود بند دیر و زآمد و احوال شمارا پرسید که
 بو بند لری دون کلوب صورتدی ایسه کیمسه بی یوله مدیفند
 کیر و دوندی فایده ترکیه علامت استفهام اولان حی
 حرف صورتیله جق شیتک آخرینه کلور مثلاً بر شیتک کلوب
 کلد یکنی صورت مق استرایسه فلان آدم کلد یی دیو صورت
 و اکثر کلد یکی معلوم اولوب نه زمان کلد یکنی صورت مق استرایسه
 فلان شخص دونی کلدی و اکثر کلد یکنی و نه زمان کلد یکنی بیو
 کلان کیم اولد یعنی بیلمد که احمد می دون کلدی دیو صورت
 و فارسیده علامت استفهام دایما اولد اولوب فقط سس
 صورتیله جق شیتک اوزدند آرزو جق اوز و خلق پیدا ایدر
 فایده اتصاله دلالت ایدر حرف عطف بر عبارت ده
 بولند قد هر لساند خبر جمع صیفه سیله کلور و حرف عطف
 انفصالید مفرد صیفه سیله اولور مثلاً من و او آمدیم
 که بن و او کلدک و من آمد مریا او که بنی کلد مریا اومی دیمک
 فایده فارسیده صفتی خبردن صکر کتورمک دها
 اولیدر مثلاً فلان کس جوان عاقل و هو شمند کامل است

دیه چک یرده فلان کس جوائیست عاقل و هو شمن نیست
 کامل دیر لر و بعضا معطوفه خبری ذکر ایتمز مثلا که طالع
 موجب قربت است و بیش کرا ندرش مزید نعت دیر لر فایده
 فارسیه بعضا تحسین عباره ضمنند می بدله کلمه نک آخر
 بری کتور و ب اگر او میرفت بدله اگر او رفتی دیر لر فایده
 عربیه اختصارا چون بعض کلماتی قصه یا ز مق عادت اولدی
 مثل کلمات مرقومه بعینه فارسی و ترکیه دخی استعمال اولور
 مثلا انتی بدله آه و الی آخره رینه آخ واستطارد رینه ط
 یازیلور فایده اشبوایکی لسان علامت تذکر و تأیید
 موجود اولموب دیشی وارکک یا خود قاخجق و فارسیه نروما
 کلمه سیله ادا اولور مثل شتر نرو شتر ماده که ارکک دوه و دیشی
 دوه دیمکد و بعض کلماتک مخصوص مؤنث لری اولغله اشیر
 قیدلردن استغنا اولور مثال

خروس مرغ خانکی و مایکان اسب مادیان زن سر د
 خروز طاووس آت قصر اق قاری ارکک
 الدیک الفرخه الحصا الفرس المرأة الرجل
 خواهر برادر خالو خاله عمو عمه خوک خنجر
 قرندش قرندش طایز طایزه عموه طایزه طکوز دیشی طکوز
 ایخت الاغ المال الحاله الغم العمه الخنزیر الخنزیر
 آقا خان قوچ کوسفت کاو ماده کسکاو
 آندی و آغاسانه قوچ قیونس اوکوز اینک

فایده حرف تفضیل فارسیه تر و ترین و ترکیه دن و آند
مثلاً بر شیتک شئی آخر میسای اولد یعنی مراد اولند قدیم فارسیه
این مانند اوست و ترکیه بو آنک بکیدر دینلور ایسه ^{تفضیل} حین
فارسیه این بهتر از اوست یا این کمتر یا بدتر از اوست و ترکیه
بو آندن دها ایودر و یا بو آندن دها کوتیدر دینلور و یا خود این
مرد بهترین مردمان است و یا بدترین مردمان است که بود
اک اعلای بر آدمدر و یا خود اک کوتی بر آدمدر دیمکدر افعالک
ترتیبله امثالی بیاندن مثال مصدر مثبت و نفی بالاستفهام و غیره

دیر خوابیدن و زود پا	کچ یا تمق و ایرکن قالمق	التاخر فی النوم والقیام
شدن بسیار خوبست	چندق ایودر	من النوم بدری طوبی
صبح زود چشمهار ابا	صبا حلین کوزلری صا	غسل العینین فی الصبح
سرد شستی بسیار	صو ایلده ییقامق	بدری بالماء البارد
فایده دارد در خاک مضمر	مصرده پک فاند لودر	نافع کثیر فی بر مضمر
پیش از رفتن بمکتب هیچ	مکتبه کتمزدن اول هیچ	قبل الذهاب الی المکتب
نخوردن بهتر است	برشی بامک دها ایودر	عدم اکل شئی اولی
آیا شنفتی حرف پدر	بابا و انا آنک سوزلر	هل الاستماع لکلام
و مادر بهتر است یا اینکه	دیکلمک ایودر یوخسه	الابوین احسن امرعد
کوش سخنشان نداده	سوزلرینه قولا ق	استماع کلامهما
دلخواه خود را کرد	آصمیب استدیگنی	واعمال ما یرید القلب
	یا پمقی اولیده	
ایایه بزرگان اطالازمست	بیوکلر اطالازمیدر	هل تجب الاطاعه للاکا

نه آقای بند خوف پدر خیرا فندم بابا وانا که لایا سید عدم استماع
 و مادر را نشنفتن نزد سوز لرینی دیکلما مک کلام الابوین مبعوض
 خداوند عالم مکر و است الله تعالی عندند مکر و عند الله تعالی و مذموم
 و پیش بند مذموم و قول یا نند مذموم عند الناس

مثال — ماضی محدود

مادر تان خوب شد آفا والد گز ایوا ولد می افند هل طابت امکم یا سید
 بلی امروز کمی خورد او تو کون بر آریک ید نعم الیوم اکلت قلیلاً
 بعد از آنکه از پیش ما دون بردن چیققدن این رحمت امس بعد
 بیرون آمدید بکار فید صکره زرهیه کیند گز ان خرجت من عندنا
 جایی نرفتم راست بریر کتمدم طوغری مارحت محلا آخر
 بخانمان رفتم او میزه کتدم بل رحمت لبینا دغری
 آیا امروز بمکتب نرفتی مکتبه کتمدشی بوکو هل مارحت المکتب هذا
 چونکه مادر مرا خوش والد مکیفسز اولد من کون والدی عیانه
 بود پدر مرا ذن نداد که پدرم مکتبه کتمکه ابوی ما اعطانی آذنا
 بمکتب بروم اذن ویرمدی فی الرواج الی المکتب

مثال — ماضی غیر محدود

توا سلا مبول رادید استانبولی کور میسین هل رایت الاستنبول
 بلی سرکار سه بار رفتم اوت افندم او چکره کتمتم نعم یا سید رحمت ثلاثی
 آیا برادرانت امروز دگا قردا شلرک بوکون هل اخوانک ما فتخوا
 باز نکرده اند دکان آچما مشلرمی الدکان هذا النهار
 خیر به باغ رفته اند باغچه به کتمشلسر ذهبوا الی الجنینه

مثال ماضی حکایہ اول

من دیر و زمی گذشتم بن دون کیم ایدم انا كنت قائما مس
 شما را دیدم سزی کورده رآتکم
 آیا امروز بجا نمی رفتید بوکون شما کمتر سیدم هل ما كنتم رايحين الجا
 من ترا پر دوست می بن سنی چوق سور انا كنت احبك قومي
 داشتم ليک این روز ایدم لکن بوکونلده لکن اليوم ما احبك
 دوستت نمید دارم سوميورم

من وقتیکه در مملکت بن مملکتی ایکن انا لما كنت في بلدنا
 بودم هیچ نمیدانستم که هیچ ایچکی نه اولدینما ما كنت اعرف ما هو
 نوشیدنیها چیست بیلزاسیدم هل ما كنتم تشربون الخمر
 آیا در اینجا می نمی خورد اوراده شراب ایچر مید لا ما اشرب اليوم ايض
 نه هنوز هم نمی خورم خير حالا بيله ايچم

مثال ماضی حکایہ ثانی

آیا سبب می خورد دید المایور میدشکن هل كنتم اكلين التفاح
 نه کار دیگری کردیم خیر بشقه انش کورچور کما مشغولين بشغل آخر
 گویا شما می خواهید که ظن ایدر سزاستانبول اظن انتم تريدون
 به اسلامبول بروید کیم استیور سکن الذهاب الى الاستانة
 خواهش خواهش خدا استک الله استکيد الارادة رادة الله

مثال ماضی مقدمه

اوکی انجا رفته بود او نه زمان اورا به متی هوکان راح هنا
 آیا اورا دور انداخته بود آفی ایراقا تمشید هل كان رماه بعيدا

سور ایل دیل

یادر رمضان روزه نکرده رمضان اوچ هل ما کنت
 بودید طوما مشید کن صمت فی رمضان
 من روزه داشته بودم بن طوما مشیدم لکن اناکت صمت لکن اخی
 لیک برادر من خورده بودم قرنداشم یدی ایدی کان فطر

مثال ماضی مشبوه

کویا من می آمد اداو بن کلیور مشم اویشا کافی کنت جایا
 بن راست امد آرت قاوشمش وهو قابلنی
 کویا من دیشب در نما دؤن کیجه دگر قیسنه کافی کنت ماشیا فی
 دریا راه می رفتم یور یور ایشم سالا البحر لیلۃ امس

مثال ماضی منسی اول

کویا من به آتشش به آنک آتشنه کافی قد کنت
 سوخته بوده ام یانمش ایشم حرقه بنارها
 آیا من خضر انشید آنک سوزینی هل کافی ماسمت
 بوده ام ایشما مشمی ییم کلامه
 کویا شما پدر شان را با بالرینی ایلدر مش کانکم قد قتلتم ابام
 گشته بوده اید ایشمش کن

مثال ماضی منسی ثانی

کویا من بجانه شما امده بن سرفه او کره کافی قد کنت
 بوده ام کلش ایشیدم جت بندکم
 آیا او در کنج اباز او خزانه نک قیوشنی هل کان فتح باب
 میکرده بوده است اچیور مش ایشیدم انخرینه

قوال چوال طور

مثال ماضی علی

بند را ممنون فرمودید خانه منی تشریف
که بخانمان تشریف آورد ایتد ککزدن قولکز
جعلتمونی ممنونا کونکم شرفتم بیتنا
بلک ممنون ایتد کز

آیا از راه رفتن با شما سزگله یورود یکدن بر
سینکینی حاصل شد آغزلق حاصل اولدی من مشینا معکم
نه آقا خوشحال شدم که خیرا فندم ارقم داشلق لایا سیدی حاصل لنا
باما همراهی کردید ایتد ککزدن ممنون اولد سرور من کونکم راقتمونی
آیا از چنان کردنتان بویله ایتد کلرندن هل ماند موام کونم
پشیمان نشد بند پشیمان اولدی لری علما کذا

مثال ماضی مؤصولی

روز گذشته بر میگردیدم که ردیک کونکیر وودو الیوم الذی مضی لایرجع
آیا زنی که خواستیدش زنده استدیگ قادها نمیدر هل المرأة التي خطبنا هاجه
دختریکه می خواستمش سودیکم قز ایرشمش البنت التي كنت جبتها واصلت
درختیکه کاشتیم رویه اگدیگز اغاج چقمش الشجرة التي غرسناها طلعت

مثال ماضی وقتی

وقتی که دیدمش گفتمش کور دیکد سولیدم لما رايتہ قلت له
آیا آمد وقتی که من رفتم کندیگدی کلدی هل جاء لما ذهبت
آخرنی آمد چها میشد کندیگدی نه لرا ولور ایش کان یحصل لوما

مثال مستقبل اولی

اگر به بینی از من سلام برسانا اگر کور در سن بندن سلام اذ ارایته سلم علیه منی

سور ایل دیل

آیا هر روز انجا میروی هر کون اورا به کیدرسن هل تروح هناك کل يوم
من اورا پُر دوست نمی دار بن آنی چوق سومه انا ما احبه کثیر
من امروز اورا می کشم بن آنی بوکون اولدرم انا قنله هذا النهار

مثال — زمان حال —

از کجای آئی نره دن کلیورسن من این جایی انت
از خانه خاله ام می آید طاین ملک اوندن کلپور انا جایی من بیت خالتو
همنان بکجا میروی بویله نه طرفه کیدورسن این راج کز
آیا احمد افندران میبینی احمد افندی کور میورسن هل ماتشو فاحمد افندی

مثال — مستقبل اول —

امسال بسیار کدم خوام بوسنه بر چوق بغداد هه السنه مرادی
خرید صاتون آله جغه اشتری قما کثیرا
آیا فردا کشتزار را یارین تر لای که چکی زر هل راجحین نزرع
خواهیم کاشت الغیط بکره
آیا آنرا بشما خواهد فرستاد سزه آنی کوندره چکی هل راجح یرسله لکم

مثال — مستقبل ثانی —

دیروز میخواستم بگریزم دون قاچه جوق ایدم کت اریدا هر بیامس
آیا میخواستی اورا بکشای آنی اچه جقمیدک هل کت ترید تفتی

مثال — مستقبل علی —

چونکه فردا انجا خواهیم رفت یارین اورا به کیدم حیث راجح ارواح هه
امروز کاغذ نوشتن جکدن بوکون میگو بکره فلا تلزم الکتابه
لازم نیست یازمق ایجاب ایتمز هذا النهار

قوال چوال طور

مثال مستقل موصول و فوری و وقتی

- ۱ شخصیکه خواهم دید کوزه چشمم آدم بونگون الشیخ صلی الذی رایح اشوفه
 امروز خواهد آمد کله جلد رایح بجی هذا النهار
- ۲ انشاء الله بحضیکه به انشاء الله استانه بیه ان شاء الله یجر دانی اصل
 اسلامبول میرسم بق یتشه حکم برله سکا الی الاستانه ارسلک
 ارمغانی می فرستم بر هدیه کو اندر رم هدیه
- ۳ وقتی که آنجا میروم اورایه کید چکد لما اروح هنالك
 کار مرا میدانم ایشمی بیلسورم اعرف شغلی

مثال امر و نهی

فرزانه باش دیوانه بنایم عقل اول دلی اولیک اعقل ولا تجنن

مثال امر ضایع

بکذاریم بیسم براق کوزه بسم خلیخی آشوف
بکذاریم بزم براقه اورسون یا او لا تخله یضرب
بکذارید خواموش بایم براقک صول اوله لم خلونا نسکت
ایا بکذارم برود براقیمی سکتسون هل اخلیه روح

مثال فعل مجبوریته حالی

باید بروم باید بزنم کتلوم اورملی بیم لازم اذهب لازم اضرب
نباید پابین بیایم اشاغی اینا ملی بیر عش لازم انزلک

مثال فعل مجبوریته ماضی

نیایدست بشنومید ایشتماید شکیز کان لازم تسمعون
نیایدست لال بشوید دستراولما ملید کز ماکان لازم تخرسون

سور ایل دیل

۱۰۶

مثال اسم فاعل و مفعول

- ۱ امروز از اسکندریه آمده ^{نیست} بوکون اسکندریه دن کلان ^{لیس} اید جاء من اسکندریه
- ۲ امروز فلان زده شده است بوکون فلان او رلشدر ^{الیه} الیوم ضرب الشخص الفلان

مثال اسم مفعول

چه خوبست رفتار این زن بو قارند یوز ویشی قدر ^{کوزله} قدر ایه مشیت با جمیله
سلامت شمعنه دایردر

وقت شما بخیر سرکار	وقت شریف گز خیر اوله	اوقاتکم سعید
احوال شریف چه طور است	ضراچ شریف گز نصیلدر	کیف حالکم
احوال پدرتان چه گونه است	پدر گز نیجه در	کیف حال ابیکم
شکر خدا را خیلی خوبست	الحمد لله یلک ایودر	الحمد لله طیب قوی
مظنه یکبارہ مارا	ظنجه بزدن بتون	اظن صرفتم النظر عنا
از نظر انداختید	بتون صرف نظر ایتد گز	بالمرة
نه خیر بنده نوکر و غلام	خیر افندم بن سزک	لایا سیدی انا عبدکم
زر خرید شما هستم	بند درم خرید گز م	ومملوککم
کاهی کاهی دوستانرا	اراده صبر اده	تفکر وافی احبابکم
یاد بکنید	دوستلر یگز صبور	احیاناً

کنمک اوزره

باید بروم بسلا بمانید	کتملی یم خوشجه قالک	لا ازم ارواح فی امان الله
بخدا سپردم شب	اللهه اصمر لدم	فی امانت الله
شما بخیر باشد	کیمجه گز خیر اوله	ولیلکم سعید
	استمک و تشکر یابنده	

قوال

چوال

طور

به اذن شما بر خست شما	اذن کن ایله رخت گزاید	باذنکم
بمن اذن میدهد که	بگذاذن ویر مسگر که	هل تاذنولی انت
لطف میکنید و این	کره بیورر میسگر بو	تعلموا مع ردفا فی
از شما یک درخواستی دارم	سزه بر رجام وارد ر	لی رجا فی حضرتم
این خوبی را بمن بکنید	بو عنایتی بگذا اید گز	اعملوا معی هذا المعروف
بند را بسیار ممنون	بند گزی یک چوق	رایحین تعلمونی
خواهید کرد	ممنون اید بکسگر	ممنونکم کثیرا
لطف شما زیاد سایه	الله راضی اولسون	کثر الله خیرکم
شما کم نشود	صاغ اوله سگر	وشکر الله فضلکم
بشما بسیار زحمت دارم	سزه چوق اذیت ویرد	عذبتکم کثیرا
راستی بحالت کشید	سزه بود رجه اذیت	حقا استی من کوف
اینقدر زحمت بشما دادم	ویردینکدن چوق او تا	عذبتکم قدر کذا
زحمتی نیست سرکار	نه زحمت افندم	ما فی عذاب یکسید
این حرفها را نمی خواهد	بونی سؤیلک ایچاتی	لایلزم ذکره ابدا
	تصدیق وانکار با بند	
بشما برستی میکنوی که	سزه تحقیق سؤیلر که	اقول لکم محققا
بشما سخن میدهم که	سزه سوز ویرر که	اعطی لکم قولا انت
حرف مرا باور کنید	سوزیمه ایانا گز	صدقوا کلامی
بشما سوگند میخورم	سزه بین ایدرم	اخلف بکم
باشما نذر می بندم که	سزگله بحث ایدرم که	اتراهن معکم ان
فرض بکنیم که بلی	فرض اید لمر که اوت	نفرض انه نعم

فرض بکنیم که نه
 گمان میکنید که
 آیاراست است
 شکی در این نیست
 باور نمیکنم باور نمی توانم بکنم
 این نمی تواند راست بشود
 فرض اید که یوق
 خیال اید در میسر که
 هر چه کمیدر
 بونده شبهه یوقدر
 اینانم اینانم
 بو طوعری اوله من
 الفاظ تعجبت
 فرض آنه لا
 تظنون آن
 هل هو صحیح
 ما فی شبهه
 لا اصدق لا اقدر اصدق
 لا یمن ان یكون هذا صدقا

چه راستی حقیقه
 چنان بوده است
 آیا ممکن است چطور
 میتواند بشود
 این غیر ممکن است
 بسیار تعجب کرد
 حقیقه این کار را محیر
 انداخت
 این چیز نیست نشیند
 چه خوب چه بد
 شاید ممکن
 بر ممکن است می تواند بشود
 پر غریب نیست
 نه کر چکی حقیقه
 او یله می ایملش
 ممکنید
 نصل اوله بیلور
 ممکنسز بر شیندر
 یله چوق تعجب ایدم
 طوغریسی بو کیفیت
 بنی حیرتد بر اقد
 ایشیدلما مش شیندر
 نه کوزل نه فنا
 الفاظ احتمالیه
 حقیقه صحیح
 هل کان کذا
 هل هو ممکن کف
 یكون هذا
 هذا شیء غیر ممکن
 قد تعجب کثیرا
 حقیقه ان هذه کیفه
 حیرتی
 هذا شیء لم یسمع
 قد رایه طیب قد رایه بطال

محتملدر اوله بیلو
 يك محتملدر قابلدر
 يك عجیب دکلدر
 محتمل قوی ممکن
 ما هو عجیب قوی

راستی بسیار دلنک شد
 پرازد و هناك گشتم
 از و بسیار خجالت کشیدم
 حیف پر خزن آوراست
 مصیبت بزرگ است
 حزن و ندامت بایند
 صحیح يك كوجمه گند
 يك محزون اولدم
 اندن يك چوق اوئند
 یازيق يك كدرلودر
 بیوك بر مصیبتدر
 ذم و لوم بایند
 توف بر تو خجالت نمی کشی
 باید شرم بکنی پر بد است
 چه طور اینرا کردی
 شایان مذمت هستی
 چه گونه به این جفا کردی
 من صبر نمی توانم بکنم
 و خود را نمی توانم نگهدارم
 حاشا نه فنا او تمیز میسن
 او تملیسن يك فنا در
 نصل بونی یا پدلش
 ذمه شایا نسین
 نصل بوگا جسا را ایتد
 بن طیان میورم
 و کنیدی طوته میورم
 تعزیر و تکیه بایند
 سندن خوشنودم
 من از تو خوشنود نیستم
 من اینرا نمی توانم بکنم
 من به این طاقت نمی توانم
 من چنان می خواهم لابد
 زینهار غیر ازین نکنید
 بار دیگر اینرا نکنید
 ما انا فرحان منك
 انا لا اقدر اشوف هذا
 انا لا اقدر اتجل هذا
 انا لا بد اريد كذا
 الا لا تعملوا غيره
 لا تعملوه مرة اخرى
 بن بونی کواره مسم
 بن بوگا طیان مسم
 بن بویله استرم مطلق
 صقن بودند بشقه یا پمیل
 بشقه کره بونی یا پمیل

فی ادبی نکن سکت باش ^{ادب سزک ایتمه مو} لا بقی قلیل الادب اسکر
 دور شو از پیش چشم ^{قارشو مدن یقل کیت} امش من قدام عینی
 طار غلق با بند
 بسیار خشنما ^{آشوری قیز غنم} ان غضبان قوی
 پرد لتک هستم ^{یک جانم صقلمشد} ان از علان کثیر
 این حرف بمن پرتا شیر کرد ^{بولقد بکا یک اثر ایتدی} هذا الکلام اثر فی کثیرا
 خود را نمیتوانم نگهداشت ^{کندی ضبط اید میو} لا اقدر ضبط نفسی
 فرج و سرور با بند
 پر خوشحال شدم مبارک ^{یک شوندم مبارک و} فرحت قوی مبروک
 خدا شاه است که بسیار ^{علم الله اشوری در} علم الله افی فرحت
 خوشدل شکستم ^{سرور اولدم} کثیرا
 بشما مبارکباد می کنم ^{سزه تبریک ایدرم} ابارک لکم
 استشاره و تنصیح باشد
 چه باید کرد چه باید نمود ^{نه یا پملی نه تدبیر ایتلی} کیف العمل ماشو التذیر
 به بینیم چیزی قرار بید ^{بقه لمر رشیه قرار ویر} لما نشوف ونستقر علی شو
 نمیدانم چه باید کرد این ^{نه یا به جفی بیلم اشته} لا اعر ف کیف العمل
 است دشواری ^{بیوک مشک کل} هذه شی الصعوبه
 گمان می کنی که منظمه ^{ظن ایدرم یسن که} هل تظن انت
 اینست که ^{ظنم بویله در که} اظن انت
 چیزی فکر کردم بیاد ^{برشی دوشندم} تفکرت شیئا
 می آید که ^{خاطریه کلور که} اتفکرات

قوال

چوال

طور

بگذارد مرا بکنم	براق بنی یا پیهم	خلیانی اعمال
چه بکنم چه طور بکنم	نه یا پیهم نصل یا پیهم	ایش را عمل کیف اعمال
فکر مرا آتش کردم طور	فکر می دگشده بشقه	غیرت فکری نعل
دیگر بکنیم	در لو اید لکم	طریقه اخوی
چه فکر میکنید مثل	نه دوشنیور سگر	ما ذا تنفکرون
شما فکر میکنم	سزک کبی دوشنیور	اتفکر مثلكم
خوب فکر کردید	ایودوشند کز	تفکر نه طیب
رایتان بجا است	ملاحظه گزینند در	ملحو ظکم فی محله
غیر ازین نخواهیم کرد	بوندن غیر اید بگزین	ما فیہ عمل غیر هذا
خمر سینه اید بلی کرسنیم	قارنگز اجمی او آجم	هل انتم جائعون نعم جائعون
چیزی بخورید یک تکه نمی	برشی بیکر برلقه یرم	کلوا حاجه اکل لقمه
چه می خورید هر چه باشد	نه یرسگز نه اولور سه	ما ذا تا کلون کل شی کا
نیم خورید خوب می خورم	یمیور سگز ایویور	ما تا کلون اکل طیب
یک تکه هم بخورید	برلقه دخی ییگز	کلوا لقمه ایضاً
بچشم نمیتوانم	باش اوزره بیه مم	حاضر یاسید لا اقدر
تشنه اید بلی نه	صوم میسگر او خیر	هل عطشانون نعم لا
بنوشیم چه میخواید	ایچه لونه استر سگز	نشر ب ای شی تریدون
بنوشید راست بگوید	ایچه که طوغری شوق	للسرب قولوا صدقاً
یک پیاله شراب میخواید	برقدح شراب استر سگز	هل تریدون کبایه بنید
بعشق شما نوش باد	مجتگره عافیلر اوله	بجستکم هنیگ

اخباره دایردر خبری تازه هستم و
 یوگون یکی بر خبر وار وقایع تازه شنیدید
 یکی بر حوادث ایشتم در شهر چه میگویند
 شهرده نه سویلیورلر انلاخبار چیزی نشنید
 یکی بر شئی ایشتم خبرها خوست خبر داشت
 خبر کز کوزل خبر لر فاست درین خصوص چیزی
 بوکا دایر هیچ بر شئی گوشتزدن نشدند
 ایشتم در وقایع نامهاچه
 غزته لرده نه یازنیورلر روزنامه امر و زراعت
 بوکونکی غزته بی او قودرین خبرا شتبا میکنم
 بو خبرده شبهه مر وار این خبر را از که گرفتید
 بو خبری کیمدن الدگر از آدم خوبی گرفت
 ایوبر آمدن آلام این خبر آخرش در نیامد
 بو خبر کج صوکی چقد از دعوا چه میگویند آیا
 جنکدن نه سویلیورلر میگویند آشتی میشود
 مصالحه اولور می دین از برادر تان خبر گرفتید
 برادر کزدن خبر الدگر دو ما هست که خبر کرد
 ایکی آیدنر و خبر آلام کلوب کیمک با بند
 ایکی آیدنر آوه کیدیورم کجامیوید بخانه میرو
 کت ذاهبایم کت بشما میرفتم بسیار خو
 طیب قوی

قوله قول طوّر

از کجای آید از بازار نره دن کلور سکر چارو من این جلیونتم من السو
می خواهم بسیر و تماشا برو نر مکه که استرم اریداروح اتفرج
بگذار همراه برویم هاید بر ابریکه لند خلینا نروح سویت
بگواز که ام طرف برویم نه طرف دن کیدلم سویت قل من ای ناحیه نروح
از راهی که می خواهند استدیگر بولدن کید نروح من ناحیه تریدها
برادر تان راهم همراه بگیر برادر گزی دخی برابر له ناخدا خاکم معنا ایضا

سؤال و جواب باند

بیا پیش من می خواهم چیز بانه کل سکا کیزلو تعال عندی ارید اقول
پنهانی بتوبگویم سویتلیه حکم وار لك حاجة مخفیة
بن گوش ده بالا چشم بنی دگله باش اوزر استمعی علی الراس
امرتان چیستند و دیگر امر گزید چابک شو ما امرکم قولوا بالعدل
یشما میگویر که امروز سزه سویلور که بوکول اقول لکم ان هذا اليوم
می فهمید می شنوی آکلور مسکر استید هل تفهمون هل تسمع
خوب میشنوم سر کار آفا پک اعلایشید یورم اسمع طیب یاستیدی
النفات بکنید بار دیگر کمرایت بردخی سویت اعمل مغر و فاول مر و آخر
بگوید که خوب نشنید زیرا ایواشتمدرا فند حیث ما سمعت طیباً
چرا بمن جواب نمیدهی بکا چون جواب ورنی لای شیء ما تردی الی الجواب
زبان فارسی حرف نمیزند فارسیجه سویلور مسکر لما شکم بالفارسیجه
فارسیترین ترین زبانهاست فارسی لسانی الی طنلور بدله لسان الفارسی اهل الاکن
نام این چیست در فارسی فارسیجه بونه نه دیر لر ما اسمیه بالفارسی
بخدا فراموش کردم والله او نوشتند والله نسیت

یاش بایسند در

چند سال دارید برادران قاج یاشند سکن کَم عمر کم

چند سال دارد برادر کزن قاج یاشند دُ کمر عمر اخیکر

من بیست سال دارم بن یگرمی یاشند ییم انا عمری عشرون سته

و برادر مرا من دو سال وقرنداشم بئک ایکیا واخوی اصغر منی

کوچکتر است و برادر او فقدر و اوته کی برادر بستین و اخوی لثا

دیگر دو سال بزرگتر بئک ایکیا یاش بئو کدر اکبر منی بستین

بسیار پیراست پرجوا بک اختیار در بک کچدر هو مجوز قوی هوشا قوی

ساعت بایند در

اکنون ساعت چند است شمیدی ساعت فاجند کمر الساعة هذا الوقت

ساعت بک ونیم است ساعت بر بچقدر الساعة واحدة ونصف

بک و بیست دقیقه است بری یگرمی کچچور الساعة واحدة وثلاث

پنجر اچارک گذشته است بشی چار بک کچچور الساعة خمسة وربع

ده و چارک کم او نه چار بک ایستر عشرة اثار سبع

درست ظهر است نیم تمام او یله در آخشا الظهیر تمام

ساعت بشام مانده است یار و ساعت قالمشد فاضل نصف سته المغرب

هو ابایسند در

امروز هوا چه طور است بوکون هوا نصلدر کیف الهواء هذا النهار

هو اخوبست هو ابد است هوا کوزل هوا فنا الهواء طيب الهواء دنة

امروز هوا ابر دارد بوکون هوا بولود در هذا النهار الدنيا غيم

امروز صبح هوا پرباز بوکون صبا سلیل هوا اچق اليوم الصبح كانت الدنيا

قوله جواله طور

شبم میبارد باران میبارد چه یاغیور یاغیور یاغیور نزل اندیشه نزل المطر
 نیم شب بسیار برف باران یاری کنجه چوق دار یاغ نزل تلج کثیر نصف اللیل
 هوا کوشت هوا سرد است هوا صباق هوا صاوق هوا طارة هوا باردة
 بخ بستر بخ آب شد بوز طوگش بوزار میسر الماء جمح الجید ذاب
 دیشب باد تندی بود دون کجه ستر روزگار واز لیل امکنیت الريح شدید
 برق زرد عدا می کند یلدرم چاقه کوز کوزیو فی برق فیہ رعد
 کل بسیار است پای انسان چامور چوق اولدیغند الوحل کثیر ویزلق الرجل
 می لغز نمی شود راه رفت ایاق قایه رق یوروز زور ولا یملک المشی
 امشب ماهتاب است آی ایدن لغیر بویکجه اللیلة القمر طیب
 سرما ی خفک هست قور و صاوق وار او یور فیہ ردا سف و انباران کثیر

زیارت بابنده در

در را میزند بین کیست قیوی چالیور لریاق کیمه واحدیق (بابانظر من هو
 در را باز کن بفرماید قیوی آج بیورک افند افح الباب تفصلک
 احوال شما چه طور است مزاج کز نصف لدر کیف حالکم
 مدتیست که شمارانندی چوقد نبرو سزی کورم مضي زمان ما رایتک
 بفرماید بنشینید کرماید وب او تورک اعملوا معروف و اقعدوا
 برای سرکار کرسی یارید افندی به براسمکه کتو هاتوا الکرسی للافندی
 بامام میماند برای خوردیمکه بزمه قالورک میسکون هل تقعدون معنا للاکل
 نه سرکار آقا به بخشید خیر افندم عفواید کز لا یستدی سا محونی
 به وقت دیگری گذادم بشقه وقت براقرز نخلیه لوقت آخر
 جزئی کار دارم باید بروم از حق ایشم وار کتملی لی شغل جزئی لا زرار

ای الی الشیخ
 ذاب الماء جمح
 ذاب

سور ایل دیل

ایه سرکار بخدا شیردیم ای افندم الله اصبر لدق سیدی السلام علیکم
 خوش آمدید سرکار آقا خوش کلدگن افندم علیکم السلام یاسیدی
 قهوه آلتی ایتک باند
 امروز نهار خوردید بوکون قهوه آلتی ایتدگن هل فطرتم النهار هذا
 نه هنوز نهار نخورده ایم خیر هنوز قهوه آلتی ایتدگن لا ما فطرنا لحد الآت
 باید در چاشت بامانخوردید قوشلق میکنی بزمه ایتدگن لازم تغذوه معنا
 روز نمی توانی لک کشامز کوندز لیل ایدم کم لکن بالنهار لا یمكنی لکن
 همراه شما میخورم اخشام میکنی سزنگه ریم بالمغرب اتعشی معکم
 بفرمایید چه میخواهید بیورک نه یمک استر مسکن تفضلوا ما ذریدو للاله
 بشما تخم مرغ بنوشید بدم خشنمشی بیورطم ویره تخم سز هل اعطیکم بیضا منلوقا
 ماهی سرخ شده میخواهید قرارمش بالقی استر مسکن هل تریدون سمکا مشوینا
 گوشت کوسفند میخواهید قیون آقی استر میسکن تریدون لحما ضا نیئا
 نه گوشت کاویر بهتر خیر صغیر ایتنی دها لا انا احب اللحم الحشن
 دوست میدارم زیاده جه سورم ۷ او اللحم البقری اکثر
 شیرینی میخورید طتلو بیر میسکن هل تاکلون الحلو
 نه خیر تر شیرا ترجیح میدهم خیر اکتشی فی ترجیح ایدر لا احب الحامض اکثر
 طعام چرب را دوست میدارم یا غلومیکنی سور میسکن هل تحب الطعام الذی فی السمن کثیر
 گوشت ساده بهتر است ساده ات دها ایودر اللحم الغیر المدهن احسن
 شما چیزی نمی خورید سز برشی میور مسکن انتم ما تاکلون شینسا
 بنخشد بند سیر شدم عفویدر کربند کزطویدم العفوانا شبع
 چیزی میخواهید بنوشید برشی ایچا استر میسکن هل تریدون شینا للشراب

قوله چوله طور

نه سرکار بجز از نان عزیز و آ. خیر اقدم نان عزیز و ماء لایا سیدی لایا حب شینا
 ناب چیز دیگر دوست نمی دارم لذیذ دن غیری برشی سوم غیر الماء والعیش
 طعام را بردارید و میوه باید یکی قال الذر میوه کتورث ارفعوا الطعام واتوا بانوکه
 این میوه بسیار خوش مزه بومیوه پک لذت لودر هذه الفاکه لذیذ قوی
 کدام میوه را بردارید و میدار قنغی میوه بی زیاد چه سوز ای فاکه تحبونها اکثر
 سبب و هندوانه و شفتالو الما و قارپوز و شفتالوئی الشفاح و البطیخ و الخوخ
 من انگور و انار را میخوام بن اوزم و ناری سورم انا حب الغب و الرمان
 آیا میوه خشک ندارید قور و میمشکر بوقمی هل ما عندکم من الفواکه الناعه

درس بایند در

درسترا خوب یاد گرفتی درسکی ایوا او کردند کجی هل تعلمت درسک جیدا
 درسترا خواندی و از بر کردی درسکی او قوتیو از بر کردی هل قرات درسک و حفظه
 خواندم لیک از بر نکردم او قودم لکن از بر کردم قرات لکن ما حفظه
 سببش چیست باید بگو سبی ندرستو لیلیسن ما السبب فيه لازم تقول
 آخوند در مکتب نبود خوجه مکتبه دخل اید مکان المعلم فی المکتب
 چند زبان یاد میگیری قاج لسان او کریور کمر لسانا تنقله
 چهار زبان بس چهایند فقط درت لسان انلند اربعة السن فقط ما هم
 فرسای و ترکی و عربی و فار فرانسه ترجمه عربی فارسیه الفرسا و ترکی و الفار
 چرا انگلیسی نمی آموزید با و چون انگلیزجه او کریور لای سبب لا تعلم الانگلیز
 اینکه در این زمان پرفه حالوکه بو وقت الک مع انه انفع الالسن
 ترین زبانها است فایده لو بر لساندر فی زمانها کذا
 یازمق بایند در

روز پوسته به اسلامبول آستانه یه نکیر متی یوم البوسطه
چهره روز است پوسته کوئی نه زماندر الی الاستانه
 هر ماه دود دفعه میرود هر ماه ایکی کن نکیر تروح کل شهر مرتب
 امروز باید پوسته بنویسم بوگون پوسته یازملی یم لازم اکت بوسطه النهار ^{هنا}
 قدری کاغذ پوسته داری برآز پوسته کاغذ وار یم هل عندك ورقه بوسطه
 کاغذ دارم لیک قلم نذارم کاغذ وار لکن قلم یوق عندی ورقه لکن ما عندم
 من قلم دارم قلم را شراب یم قلم وار چاقوی و یسر انا عندی قلم اء طمبی المطو
 قلم را شراب نمی سبرد چاقوا ایو کسمیور المطو لا نقطع طیب
 قلم را راست قد بزخم یا کج قلمی طوغری کسمیور خسه اقطط القلم دغری والا عوج
 من بکار دوست میدارم بن آگری بی سورم ر انا احب الا عوج
 سرچسبان دارم بر شامک وار یم هل عندك بر شام
 ریک داری ریکد اگاست قومک وار قومیر زده هل عندك مل این المله
 یول صورتی بایند در

آیا فلان کسرا میشناسید فلان آدمی طانور میشکر هل تعرفون الشخص الفلانی
 من همه عمرم این نام را نشنیده یم بن بنو عمر مد بویه بر اشتم انا عمر ما سمعت هذا الاسم
 بلی ایکی هست با این اسم آوت بواسمه بری وار یم نعم يوجد واحد بهذا الاسم
 از بیکه تا اینجا دور است از بیکه بورایه ایراقید یم هل الاز بیکه بعید عن ^{هنا}
 نزدیک است راست بر و یقندر طوغری نکت و یم قریبه امش دغری سأل
 آیا راست بروم یا بج صانع می کند بر صوله یم هل امشی علی یمنی ام علی
 از بیکه به از بیکه میرود از بیکه به نره دن یکد من این اروح الی الاز بیکه
 اینرا به کج می سبرد بو یول نره به کو نور الی این نو دی یم هل طریق

قوله چوله طور

برای از بیکه رفتن بر است از بیکه به کتیک ایچو صابنه
میر وید پس بچپ بر میگردید کیدر سکر صکره صله صابر
و اینراه آخرندارد و بویولک صوگنی یوقدر و هذا الطريق ماله آخر
ساعتی دکا نند

فراموش کردم دیشب او تو قدم دؤن کیجه نسبت و ماد و ر ساعتی
ساعتی نکر داند مش ساعتی دؤن در مدم ليله امس
نمیدانید که کول نکرده بیلز میسن که قورماق اما تعرف ان عدم اللذ
ساعتی آخاب میکند ساعتی بوزر ینلف الساعه
کار نمیکند پیش میرد ایشلیور ایلر و کیدو لا تشغل تنقدم
پس میماند آواز نمیکند کیر و قالور سس تنأخر سکت
باید شیشه اشرا عوض کرد جامنی دکشد رمک لازم من تغییر قرازها
چند میخواهی برای پالو کرد سیله سنه قاج استر تطلب کام لاجل مشها
هی قروش میگیرم شیشه او تو ز غروش آلورم آخذ ثلاثین غرشا
هم به ایش می گذارم و جامردخی قویرم واضع لها قرازة ایضاً
صباح وقتی او یانقی

زود پاشدید بیدار شد ارکن قالقدتر او یاند
پیش از یک ساعت میباشد او یانه لی بر ساعتدن فیه اکثر من ساعه
که من بیدار شده ام زیاده در وانا صحت
من زود بیدار بودم بر ارکن قالقنی سور انا احب ان اصبی بدر
بلی برای تندرستی و کاتوت صحت و ایش نعم هذا احسن
خیلی خوب بشت ایچون پک ایودر للصحة والسفله

دیشب چه طور خوابید دون کجه نصل او یوکر کیف غم لیلہ امس
 خوب و راحت خواب کردم ایو و راحت او یقواوید نمت نوماطیباً بالراحه
 هرگز نتوانستم بخوابم هیچ اویویه مدم ما قدرت انا ما ایدکا
 مره بهم نکذاشتم کیکیری بر سر او زینہ قوم ما وضعت جفنا علی جفن
 کینمک بابند در

آتش روشن کن میخوام پیوشم آتشی یاق کینمک استرم و لغ النار ارید البس
 دلا کرا صد ازن تراش بشو بربری چاغ تراش اولیم نادى المزی لاجل اخلق
 سرخ خوب بخیسات باشی ایوجنه اصلت بل رأسی طیباً
 تیغ ترا خوب تند بکن اوستره کئی ایوجنه بیلست سن الموس قوی
 آب کرم را زود بیار صحاق صوفی چاپک کو هات الماء السخن عابلاً
 سر را بشوی فوطه را باشی پیقه پشت کیکر کو اغسل رأسی هات الفوطه
 رویم را با صابون بشوی یوزیمی صابون ایله یقامه لا تغسل وجهی بالصابون
 سیر و سیاحت بابند

قدری بگردید راه برویم برا ز طولاشلم یوزیم تنفرج قلیلاً نمشی قلیلاً
 چه خوب زمین سبز نیست نه کوزل یشل برتر لادر ماشاء الله علی الفیط الا
 پرتند راه میروید پک عجله یوزیوز سگن تمشون بال عجله قوی
 قدری آهسته بروید از حق یواش کیدک امشوا علی مهال
 من خسته شدم نمیتوانم بروم یو ولدم یوزیویه میور انا تعبت لا اقدر امشو
 بیا قدری زود برگردیم کل برا زار کن دونه لور تعال ترجع بدری قلیلاً
 فصل هار بابند

زمستان گذشت و بهار آمد قیش کیکیدی و بهار کد مضی الشتاء وجاء الربیع

قوال چوال طور

حقیقتا پس از زحمت ^{میشا} صبح قیشك اذیتندن الصبح بعد شده الشتاء
 لذت بهار ^{پر مطلوبست} صکره بهارک لذتی مطلوب لذت الربیع مطلوبه
 درختان شکوفه دارند آغا چله چیکلنوب الأشجار از هرست
 و گلها بازگشتند و بلبلها کلرا چلدیلر و بلبلر والاوراد تغیت
 بترانه سازی آغاز نمود نغمه یه با شلدیلر والبلابل ترنمت
 بیا و این درختهای پاکزه کل بوکوزل آغا چلر ونا تعال و تفرج علی الأشجار
 و شکوفه های تازه را ببین چیکلری سیرایت اللطیفه والازهار النظیمه
 راستی در بهار دل آدم طوغریسی بهارده حقیقه ینفتح قلب الانسا
 کشاده میشود انسانک کوکلی اچیلو فی فصل الربیع
 باد خنک و شیرین است روز کارسین و طنلور الریح طریه و حلوه
 محصول امثال پر خوبست محصول بوسنه بک ایور الحصول هذه السنه طیب
 سال گذشته هرگز نبوده کیچن سنه هیچ میوه یوغید الفالما کما فاکه موجوده
 برشی صانتون المتی بایده
 زرع ماهوت بچند چوخه نك ارشونی قاجه بکم الذراع من الجوخ
 بشما بشخصه فروش میدهم سنه التمش غروشه ویر اعطیک بستین غرشا
 پر کرانست لیک ضرر ندارد بک بهار لوکن زیانی یوق غال کثیر مع هذا لا یضر
 پنج زرع ماهوت خوب بد بش ارشون ایو چوخه ویر هاخمسه آذرع من الجوخ
 این ماهوت را برای من ببر بوچوخه بی بنم ایچون فی فصل لی هذا الجوخ
 لکن اگر خوب نبوی بهما بشرا لکن اگر ایو کسین بهما لکن اذا ما فصلت طیباً
 از تو میستانم و دانسته باش سندن آلور و بیلش اول اخذ منک ثمنه اعلم طیب
 چت خوب داری بسیار ایوچتک و ارایسته تور ان کان عندک شیت طیبها

علم عروض بیانده در

بلیکم علم عروض کلامی منظوما ایراد ایتمه نك طریقنی بیان ایدن علمه دینلور
 و شعرک یار یسنه مضراع و ایکی مضراع بر بیت و هر بر مضراعك
 کلمه اخیرینه یا حرف آخرینه قافیه دینلور شمدی اگر اییا متعده ده نك
 کلمه آخر لری مکرر دکل ایسه حرف آخرک توافقیله اکتفا اولنور
 مثلاً بر بیتك آخری کنار و برینك دیار و دیگرینك افتخار اولسی
 جایز در و اگر اییا نك کلمات اخیره لری مکرر ایسه قافیه یی آذن
 اولکی کلمه ده ملاحظه ایتمک ایجاب ایدر مثلاً اییا نك هپ آخر لری
 اولسون کلمه سیله ختم اولنش ایسه اذن اول یار اولسون یادگار
 اولسون شرار اولسون دیمک لازمدر غزل مجبویه یی وصف ایدن
 اییا نه دینلوب عددی بش ویدی و طغوا اولور مثالک بنی مزاره
 تعیین اولدیغم اثناده انشا ایتدیکم غزلدر غزل اسیر طرّ سی
 قیلدی او ماه پاره بنی چکر مزاره می یا خود بنی مزاره بنی
 ندر قباحت اگدجکجه تیغ ابروس اوزلغی قاره چکر زیر ذوالفقاره
 بنی ایرشدرک دل مجروح طیب دلی که کلدجکجه او یار اولدر
 بوباره بنی دیدم کوزل هانی زلفک کوزی خبر ویردی
 اشاره ایلدی صیاد جان شکاره بنی فرار و صبر سزا و لسم عجب
 دکل که نکار مقید ایلدی بر زلف بیقران بنی غریق بحر فراق
 امید وار مریوق یتش نسیم و صا کله ایت کنار بنی رضا
 کوزیله رضایه رضای الله ایچون نظر قیل ایتمه نشان جور ^{بیشمار}
 بنی رباعی درت مضراع دیر لر که هر مضراع یا اوچند قافیه ^{اوله}

شویله که برینک وفاتند تر به سی اوزره یازمشدر رباعی
 ای خاک سیه بکوچه داری بر سر هر جا که پری رخنست کیری
 در بر از هر خدا مکن تو آزار تنش جسمش منکر زجان بود نازگر
 قطعه ایکی بیتدن طقوز بیته وارنجیه دک ابیات دینلور که مضارع
 اوله قافیه اولیه قصید طقوز بیتدن زیاده اولوب برقافیه
 اوزرینه اولان ابیات دینلور که مدح مقامند استعمال اولنور
 شویله که والی مصرافندیزک کیچ سنه جانب سودان و حبشی
 تشریف بیورد قلمی اشاده انشا ایتدیکم قصیده فراقیه در قصیده
 ای دل نظرایت مصره بوی سربدی کور بلبلسزا اولان کلشنی
 جانسز بوتنی کور ترک ایدی لی اول یوسف مصری بود یاری
 هر سویه نگاه ایله ده بیت الحزن فی کور مصری شب تار ایله
 سودانی منور آند بولنان فرحق بوند محنی کور طبع و دلی
 رأفته ضیا پاش ایدی مصره شمدی نظرایت تاروسیه انجمنی
 کور سوی حبشه چکدی جلاد تله سپاهن عسکر دیه مهر
 رستم و کیو و پشنی کور کفار حبش اولسه عجیبی اکا منقاد
 قاید اکا بوالقاسمه بوالحسنی کور قیل دید حیرتله تماشا اودیا
 میدان سلیمانده صفت اهرمنی کور کلکون قانه آق دیشلر ایله
 روی سیاهه باق ملک حبش ایچره عجایب چمنی کور خورشید
 خیال ایتمه چیتق سوی حبشندن دست افق چرخه قانلوکن
 کور کیم چکدی آنک کیبی جفال وطن ایچون ایماندن اولان
 خصلت حب الوطنی کور بن مدحه افراطی پک اکراه ایدر میل

کل شبهه دن آذاده ریاسن زینخی کور کور دکی آنک وقتی کجی
 مصرده بر عصر بیک زیب ایله آراسته یونیره زنی کور
 پزمرده ایکن کلری اریاح جفادن عدلیله آچلدی کرم ذوالمننی
 کور عهدند کشاد اولدی نیجه دار معارف شهد اولوب آفر
 عالمه حکمت لبنی کور عدواندن اشرقالدی کیم ظالم و قاتل توبه
 ایدرک یونیننه طاقش کفنی کور بهموده صفت صانیمه سن بولر
 زرا باقمه سوزه کرا دم ایسک سوز ویری کور محروم ایسه
 انعام عیمندن او میرک خفاش مثلوتی کون کیجی آنی کور
 بر طرفه مثلدر بوجهان ایچره که ماهی لب نشنه کز زجرده ایکن
 دهنی کور اوج بیک سنه دن نصیر که جوان اولدی بریر مصر
 صوره رقایتدی رضا اشته بنی کور مدح اوصاف حمید ذکرینه
 وهجو اوصاف قبیحه بیانته دینلور مرتبه میت مدعنه اطلاق
 اولنور و بوندن ماعدای نیجه اصطلاحات و صنایع و اشی
 تفصیلی بشفقه مقامده ذکر اولنه جقدر تقطیع اجزای شعری
 پارچه پارچه ایدوب اتی الذکر بحور و اوزانه تطبیق ایتمه که
 دینلور و اصلی اولان بحرلردن بری مفاعیلن مفاعیلن
 مفاعیل وزنده اولان شعر در مثال الایاتها الساقی
 ادر کاسا و ناولها که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلا
 و تقطیعی بویه در الایای مفاعیلن بها الساقی مفاعیلن
 ادر کاسا مفاعیلن و ناولها مفاعیلن ۲ جی درت مستفعیلن
 وزنده در مثال ای ماهتاب اهیسته ترازیا مقصرش کن کدر

ترسم صدای پای تو از خواب بیدارش کند و تقطیعی بویله درای ^{هتا}
 مستفعلن باهسته تر مستفعلن از باقص مستفعلن رش
 کن کذر مستفعلن ^{جی ۳} فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
 وزنده در مثال نام و ننگم فکر و ذکر جسم و جانم شد بیغما روز
 و شب من در دعایت میدهم عمر بستانها و تقطیعی بویله در نام
 و ننگم فاعلاتن فکر و ذکر فاعلاتن جسم و جانم فاعلاتن شد
 بیغما فاعلاتن ^{جی ۴} مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن وزنده در
 مثال در غم تو جان سپرد عاشق زار و زار ای صم کلوزار کام
 دل من بر آرد و تقطیعی بویله در در غم تو جان سپرد مفتعلن فاعلن
 عاشق زار و زار مفتعلن فاعلن زیر یا لکر یا لکر تقطیعی کوزل
 چقمز ^{جی ۵} مفتعلن مفتعلن فاعلن وزنده در مثال بحر سریع
 است و خوش و دلکشای جمله ارکانش بود جانفزای و تقطیعی
 بویله در بحر سری مفتعلن عسست و خوش مفتعلن دلکشای
 فاعلن ^{جی ۶} مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فاع وزنده در مثال
 فریه و سیمین و سرخ روی و سیاه موی رند و جفا کار و بذله
 کوی و غزلخوان و تقطیعی بویله در فریه و سی مفتعلن مین
 و سرخ فاعلاتن روی و سیاه مفتعلن موی فاع ^{جی ۷} فاعلاتن
 فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن وزنده در مثال دلبر شیرین سخن
 برد دل و جان من برد دل و جان من دلبر شیرین سخن و تقطیعی
 بویله در دلبر شیرین سخن فاعلاتن فاعلاتن برد دل و جان من
 فاعلاتن فاعلاتن که یا لکر تقطیعی کوزل چقمز ^{جی ۸} فاعلاتن

فَعُولَاتِ وِزْنَدِ اُولُور وِبو وِزْنِ سَاقِ نَامِه لَرْدِه اَسْتَمَالِ
 اُولُور مَثَالِ فَلَکَرِ اَعَادَتِ دِیَرِیْنِه اِیْنِ اَسْتِ کِه بَا اَزَادِه کَانَ دِایِمِ
 بَکِیْنِ اَسْتِ وَتَقْطِیْعِی بُو یِلِه دِر فَلَکَرِ اَعَا فَعُولَاتِ دِتِ دِیَرِی فَعُولَاتِ
 نِه اِیْنِ اَسْتِ فَعُولَاتِ ۹ اِجِی مَفْعُولِ وِمَفَاعِلِ فَعُولِ وِزْنَدِه اُولُور
 کِه یُوسُفِ وِزْلِیْجَا بَیْرِیْدِر مَثَالِ بَر صِفِ قِزِ اَوْتُور دِی بَر صِفِ
 اَو غِلَانِ جَمْعِ اُولُی بَه سِشْتِه حُور وِغِلْمَانِ وَتَقْطِیْعِی بُو یِلِه دِر
 بَر صِفِ قِزِ اَوْتُور مَفْعُولِ وِمَقَادِی بَر صِفِ اَو غِلَانِ عِلَنْ فَعُولِ
 ۱۰ اِجِی مَفَاعِلِ فَعُولَاتِ مَفَاعِلِ فَعَلَاتِ وِزْنَدِه اُولُور مَثَالِ
 صِبَا اِکِر کَذْرِی اِفْتَدَتِ بَکْشُور دُوسْتِ ۰ بِیَارِ نَفْخَه اَز کِشُورِ
 مَعْنِبِر دُوسْتِ وَتَقْطِیْعِی بُو یِلِه دِر صِبَا اِکِر مَفَاعِلِ کَذْرِی اِفِ
 فَعَلَاتِ تَدَتِ بَکْشِ مَفَاعِلِ وِر دُوسْتِ فَعَلَاتِ ۱۱ اِجِی فَاعِلِ
 وِمَفْعُولِ وِمَفَاعِلِ فَعِلِ وِزْنَدِه اُولُور مَثَالِ اِیْ کَلِ رِخْشَنْدِه
 بَاغِ خَتَنِ بِلْبَلِ خُودِرَا نَظَرِی بَر فِکَنِ وَتَقْطِیْعِی بُو یِلِه دِر اِیْ کَلِ رِخْ
 فَاعِلِ وِمَفْعُولِ وِمَقَادِی خَتَنِ عِلِ فَعِلِ ۱۲ اِجِی مَفْعُولِ
 وِمَفَاعِلِ وِمَفَاعِلِ وِفْعُولِ وِزْنَدِه دِر مَثَالِ اِیْ کَلْبِیْنِ بَاغِ
 اِرْمَایِ سِر وِدَمِیْدِ دَانِی بَمَنْ اَز جُور رِقِیْبَانِ چِه رَسِیْدِ وَتَقْطِیْعِی
 بُو یِلِه دِر اِیْ کَلْبِیْنِ بَا مَفْعُولِ وِمَقَادِی اِرْمَایِ عِیْلِ وِمَقَادِی وِدَمِیْدِ
 عِیْلِ وِفْعُولِ ۱۳ اِجِی فَعُولِ فَعُولِ فَعُولِ وِزْنَدِه دِر کِه
 بُو سَتَانِ سَعْدِی عَلِیْهِ اِرْجَمِه وَشَا هِنَامِه بُو وِزْنَدِه دِر مَثَالِ
 یِکِی قَطْرَه بَارَانِ زَا بَرِی چِکِیْدِ نِجَلِ شَدِ چُو هِنَایِ دِر یَا بَدِیْدِ
 وَتَقْطِیْعِی بُو یِلِه دِر یِکِی قَطْرَه فَعُولِ رِه بَارَانِ فَعُولِ زَا بَرِی فَعُولِ

چکیده فَعُول ۱۴ آجی فاعلاتن فاعلاتن وزنده در مثال
ای قَدَت سَر و وِجالت آفتاب بیکر هی بهر خدا اینسو بتاب و تقطیعی
بویله در ای قَدَت سَر و فاعلاتن و وِجالت فاعلاتن آفتاب فاعلاتن
۱۵ آجی فَعَلَاتن فَعَلَاتن فَعَلَاتن فَعَلَاتن وزنده در مثال لمؤلفه
ایراق ایت زلف سیاهی رخک اطر افندن قومه اول کافریم
ایلیه متس قرآن و تقطیعی بویله در ایراق ایت زل فَعَلَاتن فِ
سیاهی فَعَلَاتن رخک اطر فَعَلَاتن فندن فَعَلَاتن ۱۶ آجی مفعول
و فاعلاتن و مفاعیل و فاعلاتن وزنده در مثال ای دل غلامر شاه
جهان باش و شاه باش پیوسته در حمایت لطف اله باش و تقطیعی
بویله در ای دل غلام مفعول و قاهر شاه چه علات و مه هان باش
و شافاعیل و قاهر باش علات ۱۷ آجی مفعول و فاعلاتن مفعول
و فاعلاتن وزنده در مثال ای دلبر کزیده ای ماه نور سید
قدمر زد سروت چون ماه نوخمید و تقطیعی بویله در ای ماه نو
رسید مفعول و فاعلاتن ای دلبر کزیده مفعول و فاعلاتن
۱۸ آجی فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن مفاعیل وزنده در مثال لمؤلفه
من کل سرخرازان دوست بدار مرا ز جهان کاوست شبیه
روی تورنک برنک بوبیو و تقطیعی بویله در من کل سر فاعلاتن
خرازان مفاعیل دوست بدار فاعلاتن رما ز جهان مفاعیل
۱۹ آجی مفعول و مفاعیل فَعُولن وزنده در مثال لمؤلفه
خوبان همه کز جسم و جانند جانی تو مه از سرانی یا و تقطیعی
بویله در خوبان همه مفعول و مفاعیل کز جسم و جان فَعُولن

۲۰ جی فاعلن فاعلتن فاعلتن وزند در مثال لمؤلفه
 ای محمد علی ای ولوله انداز جهان ای قالان اسمی مثل دهرده آثار
 خبر تیره خاك كذا پیره نه یا ترس قادر خاکدن باشکی قیل عالم
 ناسوته نظر و تقطیعی بویله در تیره خاك فاعلن كذا پیر فاعلتن ره
 نه یا تر فاعلتن سن قادر فاعلتن ۲۱ جی متفاعلن فعولن متفاعلن
 فعولن وزند در مثال چه خوش است من بمیرم تو بیای بر زار
 ز كذا فغان برارم که خوش آمدی نگارم و تقطیعی بویله در چه خوش
 است من متفاعلن بمیرم فعولن تو بیای بر متفاعلن فزارم فعولن
 ۲۲ جی درت متفاعلن وزند اولان در مثال چه شود بچه زرد
 من نظری برای خدا کنی که اگر کنی همه درد من بیکی نظاره دوا کنی
 و تقطیعی بویله در چه شود بچه متفاعلن ره زرد من متفاعلن
 نظری برای متفاعلن خدا کنی متفاعلن و بوجر مطبوع دیر لر
 ۲۳ جی مفعول و مفاعیل و مفاعیل و فعولن وزند در مثال
 ای دل کرازان چاه زخندان بدر آیی هر جا که روی زود پشیمان
 بدر آیی و تقطیعی بویله در ای دل کرازان مفعول و مفاعیل چاه زخ
 عیل و مفاعیل و بدر آیی عیل و مفاعیل ۲۴ جی مفعول و مفاعیل
 مفعول و مفاعیل وزند در مثال لمؤلفه کفتم دل عاشق را
 جز تو نبود تعمیر کفتم دل ماها را زینها نبود تا نیر و تقطیعی بویله
 کفتم دل عاشق را مفعول و مفاعیل جز تو نبود تعمیر مفعول
 و مفاعیل ۲۵ جی ایکی مستفعلا تن وزند در مثال مارند
 و عاشق و نگاه تو به استغفر الله استغفر الله و تقطیعی بویله در

مارند و عاشق مستفعلات و انگاه توبه مستفعلات ۲۶ جی مفتعل
 مفاعلن مفتعلن مفاعلن و زنند در مثال المؤلفه کفتمش ارتو
 میشود قبله عبادت کنم گفت که چون توبند نیست مراضو
 میچ و تقطیعی بویله در کفتمش ارتو میشود مفتعلن مفاعلن
 قبله عبادت کنم مفتعلن مفاعلن ۲۷ جی فاعلاتن مفاعلن
 فاعلاتن مفاعلن و زنند در مثال المؤلفه نیست هوای کلشن
 و خاطر بوستان مرا کشت بی نظاره منت باغبان مرا و تقطیعی
 بویله در نیست هو فاعلاتن ی کلشن و مفاعلن خاطر بو فاعلاتن
 بستان مرا مفاعلن ۲۸ جی فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن که مشو
 شریف بگرید مثال بشنوازی چون حکایت میکند و زحما
 شکایت میکند و تقطیعی بویله در بشنوازی فاعلاتن چون حکا
 فاعلاتن میکند فاعلاتن ۲۹ جی فاعلاتن مفاعلن فعلن و زنند
 مثال المؤلفه کفتم ای فاعلاتن دلبر خج مفاعلن ته اخر فعلن
 ۳۰ جی درت فاعلن و زنند در مثال عاشقا از جفا کی کند اتقا
 ز قستان از ازل هجر کشته غم و تقطیعی بویله در عاشقان از جفا
 فاعلن فاعلن کی کند اتقا فاعلن فاعلن ۳۱ جی مفععلن مفععلن
 فاعلات و زنند در مثال بند همان به که زتقصیر خویش عذر
 بدرگاه خدای آورد و تقطیعی بویله در بند همان مفععلن به که
 زتق مفععلن میر خویش فاعلات ۳۲ جی فاعلاتن فاعلاتن فعلا
 فعلات و زنند در مثال عاشق آن نیست که موی و میانی دارد
 بند طلعت آن باش که آنی دارد و تقطیعی بویله در شاهان نیست

سور ایل دیل

فعلاتن که موی فعلاتن و میانی فعلاتن دارد فعلاتن و بونلر کی
 چوق بحر موجود اولوب انجی مشهور اولنلری بونلر در و مثنی
 و متسع و بحر طویل قسمی هیچ بحر کل مثل مخوان زدیرو بکعبه زاهد
 که برده از کف دل من انجا بغزه ساقی بعشود لبر بخنده ساغر
 بکریه مینا و بونلر کی اشعار اعصاب انسانی و حیوانی
 سر تارک نکیسو استخوان چتر موی پیشانی
 باش باش تپه صاچ گیمک برچم توی قیل آل
 الرأس قرص الرأس الذوات العظم الشو الشعر الجبهة
 چشم و دیده بلك مژه روی لك دهان زخندان
 کوز کوز قیغی کرید یوز طودق اغز چکه
 البین الجفن الهدب الوجه الشفة الفم الذقن
 ریش زلف توف سخن بینی آب بینی دندان
 صقاله بویه توگرک سوز بوزر سموک دیش
 اللحية اللون البصاق الكلاء الانف المخاط السن
 چهره خال غبغب خوی زبان گلو و نای زبا کوچه
 قیلق بک صاقا در دیل بوغاز دچک
 الصورة الخال الغبغب العرق اللسان الحلقوم الملاذه
 لوپ رک کوشت خون آواز بوز فوت و پوک
 آورد طمر است قان سس اغز چوره اوفورک
 البق العرق اللحم الدم الصم حول الفم النفخه
 خام ناک و چو بانک آبرو بر دوسیل کوش گردن

قوال

جوال

طوار

طَافَ	جَافَ	أَوَّنَ	قَاشَ	بَيَّقَ	قَوَّلَاقَ	بَوَّلَوْنَ
الْحَنَكُ	الْفَكُ	الصَّيْحَةُ	الْحَاجِبُ	الشَّبَّ	الْأَذَنُ	الرَّقَبَةُ
يُوسِتُ	دُوشَ	بَارُو	أَرْنَجُ	مُشَّتْ	بَعَلْ	رَاسَتْ
دَرِي	أَوْمُوزَ	قَوَّلَ	دِيرَسَكْ	يُورَمَقْ	قَوْلَتُوقَ	صَاغَ
الْحِلْدُ	الْكَيْفُ	الْعَصْدُ	الْمَرْفَقُ	الْبُؤْيُ	الْأَبْطُ	الْيَمِينُ
جَبَّ	مُشَّتْ	دَسَتْ	جَبَّهَ	أَنكَشَتْ	وَجَبَّ	بَسَدَ
صَوَّلَ	أَوْجَ	أَلَّ	أَلْأَيْسَى	پَرَمَقْ	قَارِشَ	بَسَدَ
الشَّمَالُ	الْكَفُ	الْيَدُ	الرَّاحَةُ	الْأَصْبَعُ	الشَّيْبُ	الْمِفْصَلُ
شَسَتْ	نَاخُنَ	آخَرَ	شَكَمَ	رُودَهَ	شَكَبَهَ	أَنْدَامَ
بَاشُوْرَمَقْ	طَرَنَقَ	بُيُونَكْ	قَارِنَ	بَغْرَصَقَ	أَشَكَبَهَ	أَعْضَا
الْأَبْهُامُ	الظْفَرُ	الترْقُوَةُ	البَطْنُ	المَصَارِي	الْكِرَشُ	الْأَعْضَاءُ
فَلَوَةُ	أَنْدَرُونَ	بِيْرُونَ	سُيْرَزَ	جَكَرَ	دَلَتْ	دَنَدَهَ
بَوْتُكْرَكْ	أَيَحْرُو	طِشْرَهَ	طَلَقَ	جَكْرَابَغَرَ	يُورَكْ	قَبُورَعَهَ
الْكَلُوتَا	الْبَاطِلُ	الظَّالْمُ وَالْخَائِرُ	الطَّحَالُ	الْكَبْدُ	الْقَلْبُ	الضَّلَعُ
يَهْلُو	يَهْوِي	بَا لَا	يَسْتَانُ	بَانَهَ	سَيْنَهَ	رَانَ
يَانُ	أَيَحْيَاغِي	بَوِي	مَمَهَ	قَاصِيْقَ	كُوَكْسَ	بُوْطَ وَأَوَّلُوْ
الْجَنْبُ	الشَّحْلُ	الْقَدُّ	الزَّوَالَتِي	الْعَانَةُ	الصَّدْرُ	الْفَخْذُ
خَوْدَهَوَشَ	شَكِرَ	نَامَ	بَاشَنَامَهَ	سَوِي	شَشَ	شَكَامَ
عَقَلَ	سَوْدَ	آدَ	لَفَبَ	طَرَفَ	أَقْ جَكَرَ	آدِيسَمَ
الْعَقْلُ	الذِّبْنُ	الْأَسْمُ	الْلَقَبُ	الْجَانِبُ	الْفَشَةُ	الْحُظُوْهُ
كَامَ	زَانُو	يَتَكَمُ كَوِجَكْ	دَمَ	لِنَكْ	لَكَدَ	يَايَ

سور ایل دیل

طاق دینز قاسق صولوق بالدر نیمه آیاق
 سقف الحنك الرکبه الزهادر النفس الساق الرضه الرجل
 یب بزلول یاشنه پایجه قوزک زهره ریم
 ایلز آشیق اوچک طیان پایجه بواق طوق ککی اود ایدیک
 اثر القدم الکعب العقب الکوارع الکامل المراره القمح
 آختر فو شهله یسک لک یل مرده چشم آغوش وکنا
 آخرمه سمیزات آزی بشو سیس یرمق بومو بیک قوجاق
 البصاق دهن اللحم التاب کلف الوجه مفصل انسان العین الحجر
 کونه ورخ آشک و سیرشک طیانجه سلی نیشکون تیخ انکشت کوچک
 یکا ق کوز یاشی سیله و شمر چمدک سرجه یرمق
 الحنك الدمع اللطمه الفرصه الخنصر
 بجه دا و زهدا جان و روان کالبد و بیکرون کفل و سیر یسشت
 اوغلانلق جاب بدن و کوزده صغری ارقه و صر وکنا
 الرحیم الرّوح البدن والجسد الرّدف الظاهر والبقا
 کرمیان کردنا و کاشه نهی کاه و هلوکا بد و زشت یر و خور و نیک و کین
 بیل دیز قباغی بوش بوکمر کؤتوچکین فنا کوزل ایود لیر
 الخضر نصعة الرکبة مرّق البطن الوحش والبقع الطیب والجلیل
 فی اعضاء الحيوان خاصّة

جوج شاخ بوق و کاکل موی و پر چینه دان یال نیک
 خوزایبکی بونوز کیز قیل و قوی قورشا و اشلق یال بورون
 عرف الدیک القرن شوشه الدیک الریش و الشعر الحوصله لبد الخیل المنقا

قوال چوال طور

پَر سُم دُم دُنبه كوهان پَشم پَنجه شَهيد
 قاناد طَرَنق قورق قورق اُورنج يُولك پَنجه قناد چَلَكِي
 لُجَاج لُكافر الذيل اللّيه لُطُف لُسَنام الصو الخلب اكبر لاجنجه
 چَلغوز تاپه و تاپاله پُشِكِل كَفل و فَرين سَنسَو تَحْمَرغ آواز مَرغ
 قوش بوق تَرَك قَغ و فِسَقِي صَاغِي خُطوم يورطه اُوتَمَه
 زبل الطير الجله البع و الزبل الردف الخُطوم البَيض ترشم الطير
 في اقسام الحيوانات البر و البحري

كلار موش خر كوش كلا و فَنَسَك مَلَخ زنبور
 قوربغه صِيحان طاوُشان عَرَطَاوُشا كُولَك چَكِرَكه آري
 الضفدع الغار الارنب اليربوع الكلب الجراد النحل
 كوسِفَنَد كُلَنَك ماهي اَسْتَر بَز شير خُرس
 قِيُون طُورنا بالِق قاطر رَكي اَرُسلان آيو
 الغنم القطا السَمَك البغل المعز الاسب الدب
 كَمَك شُكْرَبَه شَغَاله كاوميش كاو ماده كاو كُرَار
 بَرَه كِي چَقَاله مانن اوكوز اينك ديشي طُكو
 البرغوث القُط الشغال الجاموس الثور البقره الخنزيره
 خُولَك كُرَك قاز مُرغابِي خَر كُرَه خَر كُورَه
 طُكُوز قُورَد قاز اُورْدك ايشك قُودُق وُپَا طاي
 الخنزير الذئب الاوز البَط الحمار الحش المهر
 بَرَه بَرغاله مَار كَرَم كَرْدُم سوسَك آهو
 قُوزِي اوغلق ميلان قُورْت عَقرب بوق يوجكي جِيَلَا

اَجَلُ الْحَدَى الْحَمَّ الدَّودُ الْعَقْرَبُ الْخَنْفَسُ الْغَزَالُ
 مَيْشَ آرْدَرُ اسْتَبَ شَتْرُ وَزَعَه پیل نَهَنَكْ
 دِشْتِیُو بِلْیَا آت دَوَه کَرْتِکَلَه فیل تَمَسَّاح
 النَجْمُ الثَّغْبَانُ الْفَرْسُ الْخَصَا الْجَلُ الْوَزْعُ الْفِيلُ التَّمَّاحُ
 مَادِیَانُ مَوْرُ مَوْرِیَانَه پَلَنَكْ بَبْرُ رَوْبَاهُ کُورُ
 قِصْرَاقُ قَارِجَه تِمُورُ قَبْلَانُ بَبُورُ دِلْکِی بِلَانِ اشْکِی
 الْفَرْسُ الْهَمْلُ سَوْسُ الْحَدِیدُ الثَّمَرُ الْبَرُّ الثَّغْلُ الْحَارُ الْوَشْ
 سَوْمَارُ مَحْ زَلُو خِرْکُوشْکُ رِشْکُ عُنْدُ غُوجُ
 کَلَرُ بَعْدَیْ سَلُوکُ یُوطُوقُ سِرْکَه بُوْی قُوجُ
 الضَّبُّ السَّوْ دَوَالِجُ ابْنُ الْارْبِ السَّبَانُ الرِّیْلَه الْکَبْشُ
 شَرُ مَادَه شَتْکَنْدُ دَدُ شِکَارُ کَرْمُ بَرِشْ
 اِرْکُکْ دِشْتِی صُوغْلَانُ یَیْجِیُونُ آوُ قُورُ وَبُوجُ تَکْهَ وَکْ
 الذِّکْرُ الْاِنْثَى الْخِرَاطِیْنِ السَّبْعُ الصَّیْدُ حَشَرُ الْاَرْضِ التَّیْسُ
 تَارِی جَانُورُ کَلَّاشْ وَعَنْکَبُو خَارِشْتُ خَرْجِکْ کَهْ وَمَلَهْ
 تَارِی حِیَوَانُ اَوْرُجْکُ کَرْپِی یَشْکِجْ کَهْ وَصَاقَرَهْ
 کَلْبُ السَّلَاقِ الْحِیَوَانُ الْعَنْکَبُوتُ الْقَنْفَذُ السَّرَّطَانُ الْقِرَادُ
 سُرْخُکْ کَاوَسَالَه کِیْکْ وَکَاوُکُوهی شِیشْ کَرْمِیْلَه سَنَکِیْشْتُ لَکْ
 تَخْهَ کَهْ لَسی بُوْزَاغِی صِیْفُ وَایْلُ بَتْ وَکَهْلَه اِیْکْ قُورُ قِلُوبَغَهْ
 الْبَقُ الْعِجْلُ الْبَقْرُ الْوَحْشِ الْقَمْلُ دَوْدُ الْحَوْرُ السَّلْحَفَهْ
 یُوزِیْنَه وَجْهَدُونَه شَتْرِیْجَه زِرَافُ کُرْیَهْ مَشْکُ
 مِیْمُونُ وَنَسْنَسُ کُوشْکُ وَدُوهْ یُورُ زَرِیْفَهْ مَسْکُ کَذِیْسِی

فراقسار الطيور

زانغ کلاغ خروس بوم گک گرگس پرستو
 قارغه قوزغون خرؤز بايقوش گکک آق بابا قرلنچ
 الغراب الغرابي الديك الجعد الحجل النسر الأبabil
 پرستوك باز مگس پسته گنجشك بلبل عقاب
 قره قرلنچ طوغا سينك سيورسك سرحه بلبل قوتال قوشی
 الخطاف الصقر الذباب الناموس العصفور البلبل العقاب
 شانه سر طاوس گبوتر سمندر فرفور طوطی پروانه
 ايسك قوشی گلبي قوشی گورچين سمندر بيلدرين پيغان پروانه
 الهدهد الطاوس الحمام السمندر السمان الدج ابودقيق
 تتهو لك لك سيمرغ تراچ تذاروش له چكاوك
 چيل قوشی ليلك عنقا طراج سوكلون قره قوش طويغار
 الطيحو اللقلق الغنقا الدراج الدراج الذكر نوع من العقاب القبره
 شبتاب مرغ شپره شاهباز قاز مرغابی آشيانه
 يلدنزويكي قوش يراسه طوبغون قاز اوردك بيوا
 دور النجم الطير الوطواط الشاهين الأوز البطل العشي
 چور ووجه ماكان و مرغ خانكي فاخته و قري سُخواره عكه و كَشكر
 بلج وياورو طاووق اوكيك و قري بفرات قوشی طير صهقصفن
 الكنكو والزغول الفرخ والدجامة البهاة والقري القطا والكركي العققق
 مرغ شبتا ويز شیر گنجشك مرغ مردخوار شتر مرغ خرمنس اوكو
 حق قوشی كوچك قوشی دوه قوشی اشك آروي اپلا

سور ایل دیل

طیرالحق الصُّرَد النعام الدَّبُور الطیرلار

فی الفواکه

شَفْنَاو توت آلُوچَه سَته کَنار غوره کُنیزه
 شَفْنَاو توت کوکُم اریکی فِستَق موز قوزق کَلک
 الخوخ المتوت البرقوق الفستق الموز الحَصْر القشا
 کَرْدو زردالو آنجیر دَسْتَنبو فَنَدِی هَسْتَه یِه وَای
 جَوَز قیسی آنجیر شَمامه فَنَدِی چَکَرْدَک اِیوَا
 الجوز المشمش التین الشَّام البندق النوا السَفْجَل
 نارنج لیمو بادام خُرْمَا کِلَاس سِیْب خیار
 نارنج لیمون بادام خُرْمَا کِرَاز آلا خیار
 النارج الليمون اللوز البامولتر الکراز النعاع الخمار
 خیارزه کَدو آنکور دِرَخْت شَاخ بَرک بَیخ وَرَشَه
 آجَر قَبَق اوزم آغاج دال یِراق کَوَلک
 عبداللای القرم العنب الشجر الغصن الورق الجدار
 مویز آنار نَوْبَر آلاوَرَنکَلَه نار شاهبالود کَلَاوَرُو هَنَدِ
 قوری اوزم نار طَرَفَنده میو فِشَنه کَسْتَانَه آرمود قارو
 الزبيب الرمان الفاکه الجبل الغشنة ابوفرن الکثر البطيخ
 خَرَبْزَه بَکرای و نَارَنگی سَنجد خِلال نَبر میوه
 قَاوَن پورتقال ایشک خوماقروغی بِش میوه
 (قاوون) البرتقان الغبیرا البَلح الثمر الفاکه
 فی اسماء النباتات غیر الاشجار والحيوان

قَوَال جَوَال طَوَار

سَبْرَه سِيَسَنَبَر سِيَسَنَبَرُونَ كِيَاه فِي نَرْكِس خَامَه
 يَشَلَك مَارَصَمَه بِلَاغِ اَوْتِ اَوْتِ قَامِش نَرْكِس قَلَم
 اَلْبَنَات نَامِ الْمَلِك حَرْفِ الْمَاءِ الْحَشِيشِ الْقَصَبِ الرَّجَسِ الْقَلَمِ
 تَرْبَ رِيحَان شَرَه تَرَه تَنْدَك سِرَ كَشَنِيَز خَار
 طَوْرِي فَسَلِكُن سَبْرَه وَتَ صَوْرَه سِي صَارَمِش كَشَنِيَش دِيَكُن
 الْفَجَلِ الرِّيحَانِ الْخَضَارِ الْحَزْجِيرِ الثَّوَمِ الْكَزْبَرِ الشَّوْكَ
 شَكْلُ كَاهُ اَسَمَه كَرْفَسُ لَالَه چَايِ پُورِينَه
 شَكْلُ صَمَانِ مِيَانِ كُوكِي كَرْوِيَز لَالَه چَايِ يَارِيُوَز
 الْمُرْدُ التَّبَنِ عَرَقِ السَّوِ الْكَرْفَسِ الشَّقَائِقِ الشَّايِ الْحَبَقِ
 شَكُوفَه كَزَر كَاهُو اَزْمَرْكُون پَنِيَكُ پِيَاَز رِيوَاَس
 چِيَمَك هَاوَج قَرْوَلِ آيِ حِيَكِي مَلُوكِيَه صَوَاغَانِ عِشْقِيَن
 الزَّهْرِ الْحَزَرِ الْحَسَّ عِبْدِ الشَّمْسِ الْمَلُوكِيَه الْبَصَلِ الرِّيَاسِ
 رَسِيَانِ كَشَتِ نِيلِ بَادِجَانِ يُونِجَه سَهْرَكَه بَابُونَه
 صَارَمَاتِ اَكِينِ حَرِيَتِ اَوْتِ يَطْلِمَانِ يُونِجَه بَرَسِيمِ پَايَادِيَه
 الْعِشْقَه الزَّرْعِ النِيلِ الْبَاذِجَانِ الْفَضْفَصَه الرِّسْمِ الْبَابُوجِ
 يَنْبَه نَعْنَا شَبْلِيَكِ كَتَاَبِ زَعْفَرَانِ زَفْتِ وَفِرِ بَكْمَرِ
 پَمُوقِ نَانَه بُوِي اَوْتِ كَتَاَبِ زَعْفَرَانِ زَفْتِ وَفِرِ بُوِي اَغَاچِي كُوكِ
 الْقَطَنِ النُّعْنَاعِ الْحَلَبَه الْكَتَاَبِ الزَّعْفَرَانِ الزَّفْتِ الْبَقْمِ
 كَمْدَانِ وَسَبْرِي هِمَه وَهِيَزَمِ مَنَاوِ اَوْشَنِ نِيلُوفَرِ سَفِيدِ هَنْدَوَانِ
 رَاَصَه اَوْطُونِ اِيِي بُوِي اَغَاچِي كَمَلَكِ اَوْتِ اَقِ صَارَمِش اَبُو هَلِ تَا
 الْكَرَاَتِ الْحَطِيبِ الشَّجَرِ الْحَوْفِ السَّعْتَرِ الْبَرِي الْكَرِيمَةِ الْبَيْضَا الْمُنْظَلِ

سور ایل دیل

فی الحبوب ٥

برنج آرزن باقلا گندم جو بلغور تخم خوشه
 برنج طاری باقله بُغْدای آریه یارمه تخم بَشاق
 الأرنج الخردل القبول القمح الشعیر القریک البذر السنبل
 دانه شاهدانه گنجد ذرة رَیَاک داغ و عَدَس سَکَم پاره نخود
 دانه کنور چشمة صوام مَصْغَدای آفِیو مَرَجْمَک قارن یارق نخود
 الحبة الفشار السمسم الادره الافیو العدس بذر القطنو الحمص

فی الاشجار و اماکنها و اجزائها

باغ دارچین مَحَلَّک تَاک و تَرَز کَلَنار نارِین کُلْبُت
 باغچه تارچین قرنفل آصمه نارچچکی نارآغاجی کل آغاجی
 الجنبیه القرفة القرنفل الکرم الجَلَنار شجر الرمان شجر الورد
 سد تبرخون نازو چوب کز خوشه دَرختِ مورد
 سَکُود بقم آغاجی چام آغاجی ایلغین آغاجی صالقر مرهین آغاب
 الصفصفا شجر البقم الصنوبر شجر الطرفا العنقود شجر الآس
 فی لها کولات و المشروبات

آنکبیس سرکه آرد پیست نان نخ سیوس ماست
 بالک سرکه اوون قاوت اتمک بوز گیک یوغورد
 العسل الحنظل الدقیق الستیق الخبز الحمد الخاله اللبن السافي
 سرشیر کره شیر روغن شوربا آب دوغ قند
 قِمْماق تره یاغی سؤد یاغ چوربا صو ایران شکر
 القسطم الزبد اللبن السمن المرق الماء اللبن الخض السكر

قَوْلَ جَوْلَ طَوْرَ

بَنِيرَ نَاخُورِش نَمَكْ تُرْشِي بَكِي وَبُوزَه نَفْتُ مِي وَبَادَه وَشَرَا
 بَنِيرَ قَانِيَقْ طَوْرُزْ تُرْشِي بُوزَه وَبِيرَه نَفْتُ شَرَابْ
 اَلْبَحْنُ الْاُدَامُ الْمَلْحُ التُّرْشِي الْبُوزَه وَالبِيرَه النَفْتُ النَبِيذُ
 فِي الْمَلْبُوسَاتِ

دَسْتَارْ عَرَجِيْنْ پِراهنْ قَبَا آسْتِيْنْ دَامَنْ شَلْوَارْ كَمِيْنْدُ
 صَارِيْقْ دَرْلِيْكْ كَوْمَلَكْ اَنَارِيْ بِلَكْ اَتَكْ شَلْوَارْ قُوشَا
 الْعِمَامَه الطَّاقِيَه الْقَمِيصُ الْقَفْطَا الْكَمَّ الذِّلَّ الْبِيْرَالِ الْحَرَامْ
 مَوْزَه كَفَشُ فَرَاوِيْزْ بَرَكِيْ پِيْنَه بَنْدُ دُكْمَه كَرِيْمَانْ
 بَحْرَمَه بَشْمَقْ پَرَوَارْ زَاهِدِيْ يَامَه بَاغْ دُكْمَه يِقَه
 الْحَفْ الصَّرْمَه السَّجَاْفُ الْبَرَنْسُ الرَقْعَه الرِّبَاطُ الزَّرَّ الْيَاقَه
 زِرَّه سِيَرْ پُوشْتِيْنْ مَاهُوْ چِتْ آسْتَرْ اَبْرَه فَسْ وَكَلَا
 زِرِيْخْ قَلْقَانْ كُوْرَكْ چَوْزَه چِيْتْ آسْتَارْ يُوْزْ فَسْ قَلْبَاقْ
 الدَّرْعُ التَّرْسُ الْفِرْقُ الْجُوْخُ الشِيْتِ الْبَطَانُ الْوَجْهُ الطَّرِيْقُ
 سِيْنَه كَمَرْ نَبَاوَزِيْرَجَامَه بَنْدِشَلْوَارْ يَافَرَاوِيْزْ كِيْسَه كِرَه وَبَنْدِ تَارُوْخْ
 بَلَكْ اِيْچْ طَوْنِيْ اَوِيْچِقْرْ قُوْنْدِرَه كِيْسَه وَطُوْرْ دُكْمَه تِيْلْ
 السَّيْدِيْ الْبَلَّاسُ الدَّكْهَ الْمَرْكُوبُ الْكَيْسُ الْعَقْدُ الْخَطْ
 جَامَه وَرْتْ مَادِيْ وَرْتْ مَتْلَهْ وَقُوْرَارْ تَاجْ وَفَشَرْ خُوْطْ سَاكَلَا دَسْتَالْ لَنْهْ خَنْدَه
 رُوْبَه اِلَكْ پَسْكَلْ وَصِيْقْ تَاجْ دَمُورْ طَاقِيَه يَلَقْ وَحَرْمَ اسْكِيْ
 التَّوْرُ الْخَزُوْ الشَايَه الزَّرَّ النَّاجُ الْمَغْفَرُ الْمَنْدِيْلُ الشَّرْمَلْ

فِي الْاِقَارِبِ وَالْاَخْشَامِ

يَدَرْ مَادَرْ بَرَادَرْ خَوَاهَرْ مَرْدَ زَنْ شَوَهَرْ زَنْ

سور ایل دیل

پدر و بابا آنا قَرنداش قَرنداش اَرک قاری قوجه قاری
 الاب الام الاخ الاخت الرجل المرأة الزوج الزوجه
 سور داماد خالو داماد دوشیزه عمو ناپدری نواده
 دُوکُون کُو طای داماد قیزاوغلا عوجه بابالق طوَرَن
 الفرج العرس الخال الظهر البنت البکر العم زوج الام الحفید
 دوغولی هور هنام نخری دختر دختره گنیز همریش
 ایلکیز کونی آدش ایلکچوق قیز قیزلق خلائق باجاق
 التوءم المضرة السمتی یکرى البنت البکارة الحاربه العدیل
 خویشتن ویتوندوبار بیگانه پسر و پور ناپسری پتول و عروس و بانو
 خصم و اقربا یباغی اوغول اوغلق **کلین**
 الاقارب الابغی الابن المتبنی **العروس**
 همشیره نیا و باب خواجه نماندری ناپدری نوبان نامزد
 باجی بابا و دده اوکی آنا بابالق شیشمش قز نشانلی
 الاخت الحجد امرة الاب زوج الأم الباکوره المخطو و المخطو
 نبیس و نواده نبیس مادرزت برادرزن خواهرزن پدرزن
 اوغلک اولادی قیز اولاد قاین آنا قاین بالدر قاین بابا
 اولاد الابن اولاد البنت النسیب النسیب النسیب
 بی بی و خانم و خواتون و بانو بیجه برادر شوهر و یاد زهزاد کا کا
 قادی و کدبانو چوق و او قاین دولدوش بیورد
 سیده البیت الطفل والولد النسیب الذیة الأخ الکبر
 بیلکم لسان عربیه قاینه و قاین بابایه نسیب و بالدر و قاین آناه

نسبه دیرلر ایسه تفصیل ایتدکلی وقتد اخوامراقی وایمراق
 وقاری طرفندن ام زوی وایخت زوی دینلور ویکه فارسیه
 پسرخواهر و پسر برادر و عربیده ابن الاخ والاخت و بیوک والده
 فارسیه مادر پدر و مادر مادر و بیوک بابایه دده و عربیده
 جمله سنه جد و جد دینلور و بریسینی اوغول ایتمکله اوغول
 ایدیلان کیم سنه یه و قارینک بشقه قوجه دن کتور دیک
 چوجوغه یاخود قوجه نك بشقه قاریدن کتور دیک اولاده
 فارسیه ناپسری و ترکیده اوغول و اوغول طرفندن قارینه
 قوجه سنه ناپدری و ترجمه بابالق دیرلر فی الصنایع الرب
 جولامامه برترکر پینه دوز زرکر جادوگر کوهری
 جوله آبه قار آکچی یماچی قیوچی بویچی جواهرچی
 الحاکم القابله المزارع الاسکافی الصانع السامر الجوهري
 شبان نورکن کوشکاف دزد آهنکر ناخدا ناشر
 چوبان قیرایچی کفصتی خرسر یتمودی قیودان آتمچی
 الراعی الترفی الباش السارق الحداد القبطا الخباز
 کفشدوز ساریان شکر فروش نقزن آسیابا سفیدکر دلاک
 قوندردی دوشی شکرچی لغیچی ذکرمنی قلابچی بریر
 الصرماتی الجمال السكری النقاب الطحان المبيض المزین
 کوشکاش ایلمی صنعتکار آشپز نوکر دایه چاقوکر
 کنبی ایلمی ایشچی آشچی خدمتکار دایه چیلچی
 الکفاس الرسول الصنایعی الطباخ الخدام الدایه السکا

بصره زن باغبان ماهیکر رنکرز نوکر رخنشوی قفلکر
 باصمه جی باغبان بالچی بویه جی تقلید جی چماشور جی چلنکر
 المطبعی الجانی السماک الصبا المقلد الغساله القفال
 شیشه کر حمال استاد خوش نویس پیامبر لکه سنا
 جامی حمال خواجه خطاط خبری لالا سنا
 القزایر الشیال المعلم الخطاط الرسول المرقی البنا
 درزی مهتر صراف قصاب صحاف گدخد حکاک
 ترزی سائیس صراف قصاب مجلد کوکجه مهر جی
 الخاط السائیس الطریف الحرار المجلد شیخ البلد حکاک
 تقلید میوه فروش پنبه زن بوفروش پیله ور بازارکان یاسبان
 بیطار میوه جی حلاج عطار چر جی بزرکان بکی
 البطار الفاکهانی المنجد العطار الخرد جی التاجو الغفر
 بزیند و حکیم حرامی و راه زن ریسما نیاز کتور باز شکا و صیا دولکر
 حرم یوزکسیجی پهلوان کوکر جی آوجی بخار و دولکر
 الطبیب و حکیم قطاع الطرق البهلوان و الحاکم الفاعوی الصبا الخمار
 کرمابه بان پادشاه و شاه خزینه دار شمشیر کر ساعتساز فوطی
 حما جی سلطان خزینه دار قلجی ساعتی قنوجی
 الحامی الملک الخازن الشیو فی الساعه القهوجی
 نویسند و میرزا امیرزاده وزیر سرباز دهباشی پنجاه باشی
 یاز بجی شاه زاده وزیر عسکر اوباشی اسیران
 الکاتب ابن الامیر الوزير العسکر اوباشی الکاویش

در دیوان

قوله جُول طوَر

سُلطان ياوَر سَرَهَنَك سَرِيب اميرتومات سرداروسرکرد
يوزباشي قولانغا بيكباشي ميرآل^ا او^ن بيل^ن عسك^ر رئيسي سردار
يوزباشي صاغقول بيكباشي ميرالاي رئيس^ن عش^ر الاعسك^ر سرعسك^ر

في اثاث البيت ولوازمه

خانه نَرْدَبان پردِه لَکَن فِجْهان تابه سِج
آو بَصْمَت پردِه طُشت فِجْهان تان شِش
البيت المسلم الست^ه الطُشت الفِجْهان الطاو^ه السِج
کِريت حنا باذن کوزه کُواره کليد صابون
کِريت قنل يليازه بَرْدق بِشک اختر صابون
الکِريت الحنا المروحه الکوز المرح^ه والمهد الفناع الصابون
بروين بدره لحاف شانه تراروا شاهين سينا
آلک کيسه يوزغن طراق ترازى شاهين مسوک
المخل البدره الحاف المشط الميزان السنج^ه السواک
ناودان سيفال بام گرمابه سوزن سنک تخت
اولوق سقسي طام صحاق ايکنه طاش تخت
الميزاب السيفال السطح الحام الابره الحجر^ه التخت
کالا کلنک قفس آقابه مقراض دژل دام
قاش قازمه قفس ابريق مقصص دول طوزاق
المتاع الفاس القفص الابريق المقصص اللالو الشبکه
خمس خرگاه چتر چراغ سونه مس سرب
کوپ اتاق کونلک اشيق قاو باقر^ه قورشون

سور ایل دیل

الزیر المترادق الشمیته النور الصوفان النما الرضا
 برنج آهن پولاد تنکه طسمه آرزیز آهن ریا
 طلوع تیمور چلیک تنکه قایش قلاهی آهن ریا
 النما الصف الحدید الصلب الصفی السخن القرین المقناطیر
 آهن آهک مندن خاك خشت آجر گریاس
 گریس ریختن طاش طیار گریس طوب بر
 الجیر الجص الحجر التراب الطوبائی الطو البغه
 آره کارڈ زین بار یاره تیغ شئی بالان
 ایہ بچاق آیر یوک یارجه اوسره سمر
 المرد السکن السرج الحبل القطعه الموس البرده
 قلمراش روزن شرد شطرنج پیه پُتک چیز
 جاقو باجه طاوله شطرنج زار چکی شئی و تشنه
 المطوه المدخه الطاوله الشطرنج الزاوی المطراق الشئی
 سمشیر تفتک پشستو زروطلا سمنقره کوی قتله
 قلیج تفتک طباخه آلتون کوش طوب قتله
 السیف النذیه الطبخه الذهب الفضة الکرة القتل
 بول مهر تنک بتر کمان گرد بنشتر
 آقویاره بونجی دبلک اوقت یای توز کشتیر
 الفلوس الخرز الذریکه السهم القوس الغبار رسته الفضا
 نيزه لهیم مروارید پیروزه بسد قاروی الماس
 مزراق لهیم اینجو فیروزه مرجان ایرقاشی الماس

قوال جوال طور

السنان اللّام اللؤلؤ العيرون المرحبان القربوس الالام
 ياقوت بلور زُرْد صَدَف عَقِيق نِشَاسَة سُرْمه
 ياقوت بلور زمرّد صَدَف عَقِيق نِشَاسَة سُرْمه
 لياقوت البلور الزمرّد الصّدَف (لعقيق النشا الكحل
 زَنَك سوراخ ديك نيمه بوشقاب نعلبكي قاشوق
 ياس دَلِك قَرّاطون صحن طبق اوفقيص قاشق
 الصّد الحراق الحله الصحن طبق الصحن الصغير الملعقه
 چفانه گانجه سيماب سِير آماج آرش زهكر
 قانون گانجه جيوه قلقان نِشَانه قولاج حلقه
 القانون الكنيه الرنق الترس الهدف الذراع الحلق
 سوزن آنكشتا منج ترازو چارشب دولاب جاروب
 ايكنه يوكسك چوي ترازى چارشف دولاب سُروركه
 الابره الكسّتا المسما الميزان للملايه الدولاب المقشّه
 خوان آنبر هاون سنج ريك خارا خار
 سفره ماشه هاون طويلوايكته قوم قرقر قش طاش
 المائد الماشه الهون الدبوس الرمل الرخام حجر الصل
 زرع من من فرسَنك خت خوار پياله بالش وپاي
 آرستون بطمان دوغ سَاعَت يَتاق قدح يَصْدِق
 الذراع الرطل الفدان الفرسخ فرش النور الكاس الخده
 آنكشت وزغال صندل سَنَك آتش سَنَك باشينه آيينه
 كَمُور اسكمله چمباق طاشي اياق طاشي آينه ونوزكو

الفحی الکُرسی حجر الزناد حجر الرجل المرأة
 جوبون قلان آشنه رَسَن وِیَسِنَا چکوپالان دَرای وِزَنک لکام وِچلو
 جَبُون نازیکله چَقاق اَیپ وِایَنک کَیجِه چالَش دِیزِکین
 الشُبک الشیش الزناد الحبل والحیط المصنہ الحرس والناقوس الخيام
 في الاوصاف والاقواق والالوان

آل سفید نمونه سیاه سُرخ لاجوردی آبی
 آل بیاض اوزنک سیاه قرمز لاجوردی ماوی
 القانی الابيض العینه الاسود الاحمر اللازوردی السماوی
 زَرَد سَبَز آمروز فَرَدَا دیروز پَرِروز شام
 صَافِ یَسِیل بوگون یارین دُون اوکی کون آخِشام
 الاصفَر الاخضر الیوم غدا امس اول امس المغرب
 پَس فرِدا پَس تر فرِدا پَسِروز پِیشین پَسین خَفَتَن بامداد
 اوچر کون دها اوچر کون دها اوکی کون اوکی لَکَد یاتسی صبا حین
 بَعْد الغد بَعْد الغد اول اول امس الظهر العصر العشاء الصبح
 شَب روز ماه سال هَفْتَه چاشت عید
 کَیجِه کون دَز آي ییل هَفْتَه قوشلق بَیْرام
 اللیل النهار الشهر السنة الاسبوع الغنی العید
 شنبه یکشنبه دوشنبه سه شنبه چهارشنبه پنجشنبه آدینه
 جمعه ایشی بازار کونی بازار ایشی صالی کون چارشنبه پنجشنبه جمعه
 السبت الاحد الاثنين الثلاثاء الاربعاء الخمس الجمعه
 بهار تابستان پاییز زمستان ده شهر بازار

قَوْلٌ جَوْلٌ طَوْرٌ

اَللّٰكُ بَهَارٌ يَازُ كَوُزٌ فَيْشٌ كَوَايَ شَهْرٌ چَارَسُو
 الرِّبْعُ الصَّيْفُ الحَرْيفُ الشَّنَا الْقَرْيَةُ الْبَلَدُ السُّوْفُ
 كَرْمَابَهْ بَا مَ تَاوَانُ دِيوَارُ دَرُ يَنْجَرَهْ رَوُزَنَهْ
 صِجَانُ طَا مَ تَاوَانُ دِيوَارُ قَبُو يَنْجَرَهْ بَا جَهْ
 الْحَامَرُ السَّطْحُ السَّقْفُ الْحَايِطُ الْبَابُ الشَّبَاكُ الْمُدْخَنَهْ
 اَبْرِيزُ حَيَاطُ بِالْاِخَانَهْ چَاهُ طَوِيلَهْ مَطْبُخُ اَوْجَاقُ
 كَنْفٌ حَوَلِي غَرْفَهْ قَوِيُو طَاوَلَهْ مَطْبُخُ اَوْجَاقُ
 الْكِنْفُ الْحَوْشُ الْغُرْفَهْ الْبِرُّ الْاِصْبَاطُ الْمَطْبُخُ الْكَانُونُ
 كَوَهْ دَرَهْ زَمِيْنُ آسْمَانُ كَلَسْتَا بَادِيَانُ صَنْدُوقْخَا
 طَاغُ دَرَهْ يِرُ كَوَاكُ كَلَسْتَا دُونِ كَارْلُقُ خَرَمَهْ
 الْجَبَلُ الْوَادِي الْاَرْضُ السَّمَاءُ الرُّوضَةُ الْمَلْفَقُ الْخِزَانَهْ
 كَارَوَانْسَرَا مَسْجِدُ كَلِيْسَا كِشْتِي كِشْتِي آتَشِي خَوَابْكَاهُ اَوْطَاقُ
 خَا تَ جَامِعُ كَلِيْسَا كَمِي آتَشِ كِيْسِي يَتَاقْ اَوْطَهْ اَوْطَهْ
 الْوَكَاَلَهْ الْجَامِعُ الْكَنِيسَةُ السَّفِينَةُ مَرْكَبُ الْنَارِ اَوْضَةُ النُّورِ الْاَوْضَةُ
 چَا دَرُ اَرَكُ جَوِي دَرِيَا دَرِيَا چَهْ رَاهِ آهَنِي دُكَّانُ
 چَا دِرُ قَلْعَهْ اِيْرَمَقُ دَشْمَزُ كَوَالُ تِيْمُوْرِيُوْلِي دُكَّانُ
 الْحِيْمَهْ الْقَلْعَهْ النُّهْرُ الْبَحْرُ الْبَحِيْرَةُ سَكَّةُ الْحَدِيْدِ الدُّكَّانُ
 قَلُ بَاغُ رَاغُ خَرَكَاهُ رَاهُ كُوچَهْ دَرِبَنْدُ
 كُوْبَرِي بَاغْچَهْ جَمْنُ اُنَاقُ يُوَالُ يُوُوْلُ سُوْوَاقُ
 الْقَنْطَرَهْ الْحِيْنَةُ الْمَرْغَى السَّرَادِقُ الطَّرِيْقُ الشَّاعُ الرِّزْقَاقُ
 فِي الصِّفَاتِ الْاِنْسَانِيَّةِ

سور ایل دیل

۱۶۶

برهنه فر فرزانه گمراه سترون زمينگر گمکار
 چلاق شکت عاقل يولسز قسرقاری کوتریم عامی
 العریان الشکه العاقل الضال العقیه للکسم العامی
 گستاخ خنده بیکش بهادر بیمغز بینا دانا
 ادبسر کور یوزلو دینسر پهلوان شلفه کور یچی بیلچی
 قلیل الادب الشا الملحد الشجاع خیف العقل البصیر العالم
 یار سا چلاس آستن تشنه سیراب گرسنه سیر
 زاهد یلپاق گنه صوسز قانق آج طوق
 الزاهد التواس الحبل العطشا الریان الجائع الشبعان
 دیوانه شیشو تنبل تنها تویل جاسوس جاندار
 دلی کله لی تنبل یا لکر طاز خنچی جانلو
 المجنون المقبل الکاهل الفرید الاصلح البصیر ذی روح
 پیر بچه پیره زن کینک انبار بر دبار نکهان
 اختیار چوجق اخیار قاری بحیل اورتاق یومشق بکچی
 العجوز الطفل العجوزه البخیل الشریک الحلیم الغفیر
 نیازمند استاد لوح کدر هوشیار دراز کوتاه
 احتیاجلو خوجه شاشی صایغر هوشلی اوزون قصه
 المحتاج المعلم الاحول الاطرش الشاطر الطویل القصر
 بلند یست شکبا مر دمر زند مر د کوا
 یوکسک آچق طیانچی بنی آدم دیری اولی شاهد
 العالی الواطی الصابر الانسان الحی میت البیت

قول چؤل طور

زبا نَحْسَتْه حرامزاده دوست آشنا دشمن آرام
 نوزل مُبارك پيچ دوست بيلدك دشمن راحت
 اللطيف المبروك ابن الحرام الجيب المَعَار العَدُو المستريح
 سَرَكش آواره دوروي آوَباش آرَمُحَمَّد آموزگار نابديد
 عاصي تارك ديار ايكي نوزلو رذلا عزيز اوكرديجي بلكورنر
 العاصي المهاجر المنافق الرذلا العزيز المعلم غير معلوم
 سالوس يهمان شتوه فيروز كواسه مسنت هوشيا
 دُوباريجي مُسافر اوصانمش نصرتلو كواسه سَرخوش آيق
 الحيلي الضيف الزعلان المنصور الكوسه الشكر الراني
 خراموش بَرَكْزويه پتر مُرده وَافسرده مَرِيه وچاق لاغر شل وثلث
 صَو وَايَسَم بِيُو وَاوَلُو غملو كدرلو سمير زبون طويل
 الساكت الكبير العظيم الحزون السمين الهزيل الاعرج
 بهوش وبيخود كويك خَرده سُخْنين ناخوش وبيمار تناوروشمند
 بايغيت كويك اَوْق قونجى كيفيسر ششمان
 المعنى عليه الصغير والحقير النمار المريض السمين
 تنكست وبيجز توانا جند وكوي وقجه جانان ويار جَو ويار
 زو كُرد كويلى وقادر روسي وقجه استكلويار كنج
 المفلس والمحتاج القادر والقوي القه والشرط المحبوه الشا
 سَنَكين سَبَك وچلف پُرگو وهرزه دراي بدخو و فر ومايه رشتو
 آغرو وقارلو خفيف ووقاسر يکشاق وپوش بوزغاز صوليسر قوزاق
 الموقر الخفيف ومن غير وقار كثير الكلام دق الاصل ليمان

سور ایل دلیل

بَدْرَةٍ وَرَهْبَرُورَهْمَا زَشْت وَبَدْرُكِل نَوَكُرُوچَاكُرُ شَاكِرْد لَال وَكُنْكَ
 قَلَاوَز چِرَكِيں وَكُوتِي خِدْمَتَكَار چِرَاغ دِلَسِر
 الدَّلِيل الْوَحْش قِيَمِ الْوَجْهِ الْخِدَامِ السُّلْمِ الْاُخْرَسِ
 بَلْكَ وَكُنْكَ لَاج كُور وَنَابِيَا هَمِيَا وَهَمَاه شَاهَسْتَا وَتِي رُسُوْبَدَا
 بَلْكَ كُور يُولَا رَقْدَهْ سُلْطَا سَلَايِيں رَذِيل
 الْاَلَكْن الْاَنْعَمِي رَفِيْقِ الطَّرِيْقِ مَلِكِ الْمُلُوكِ الرُّذْلِ الْوَلَدِ
 مَسْمُودِ بِنْدِ آزَاد نَامِدَار خِيَرِه سِرُوسَرَكَشْتِه سَارَدِه
 مَحْتَاغ وَكَدْلُو قُوْلُو كُوْلِه آزَاد لُو وَحَرِ اسْمِي سِرْسَام وَدَنَك چَالَقِي
 الْمَحْنَاغِ وَالْمَحْزُو الْعَدِ الْمَقْضُو وَالْمَشْهُو الْاَسْمِ الْوَالِهِ وَالْمَحْجِرِ الْاَلَاقِي
 رَامِشْكَر خَشْمَا چُسْت وَچَايْكَ وَچَا لَاك وَزِيَرَك چَقَانِه وَبَدْرَبَا
 چَالَقِي قَار طَاغِيں قِيَزِيں شَا طُرُوزِيَرَك صَبِيْقِ سَلِيْمِ قَار
 الْمَفْنِيَه الْغَضَاں الشَّاطِرِ وَالْعَاقِلِ الْمَرَاةِ الْفَاثَةِ وَالْمُوْدَةِ
 نَادَاں وَچِل خُدا وَخُدا وَنَد خُدايِ وَيَزْدَاں وَيَزِدِ پِيَسْبَر
 بُوں وَآكَلَز صَاحِبِ وَمَالِكِ اللّٰه تَعَالٰى پِيَغْبَر
 الْاِحْمَقِ وَالْاِبْلَه الصَّغَا وَالْمَالِكِ اللّٰه تَبَارَكَ وَتَعَالٰى النَّبِي
 خُرُو وَخُورَسَنْد وَشَاد فَرُوْمَانْد وَوَامَانْد خُوْجَه رَام
 سَوْنَجَلْ وَشَاد يُوْرَغُوْن وَعَاجَز طَوَاشِه يَوَاشِ
 الْمُسْرُوْر وَالْفَرْحَانِ التَّعْبَانِ وَالْعَاجَزِ الطَّوَاشِي الْمَطِيْعِ الْمَأْتُو
 شَرْمَسَار يَاوَز وَمَدْدَكَار يَكْرَنْكَ قُوْزُوْمِيَا نَخَوَانْدَه بَلِيد
 اَوْتَا نَجَق يَارْد مَجِي صَادِق دُوْ طَالِقَاوَق پِيَسْر مُرْدَار
 الْمُسْتَحِي الْمَعِيْنِ الْحَبِ الصَّادِقِ الصَّقِيلِ الْخَجْسِ

فحساب الأجداد

ا ب ج د ه و ز ح ط ي ك ل م ن س ع ف ض ق ر
 ش ت ث خ ذ ض ظ غ اسماء البروج الفلكية وعلام
 البروج الربيعية حمل صعر ثور آ جوز اب البروج الصيفيه
 سرطان ج اسد د سنبله ه البروج الخريفية ميزان و
 عقرب ز قوس ح البروج الشتويه جد ي ط دلو ي خوت يا
 واشبور برجل سهولت حفظ ايجون اشبور شعرده جمع اولمشدر
 شعر حمل ثور جوزا سرطان اسد ز سنبله ميزان وعقرب
 رسد بقوس و بجدي و بدلو و بجوت حساب بروج سماوي
 كشد فاسد بيلكم كواكب ستاره يدى اولوب فلك اولك
 طوته رق يدنخى فلكه قدر هر بر فلك بر كوكبك خانه سى اولوب
 اول فلك يلد زمر قومك اسميله تسميه اولنور مثلاً فلك اوله
 فلك قمر و ثانی به فلك عطارد دیر لر واسملى اشبور شعرده
 مجموع اولوب علامتلى دخی زیر لرنده یا زلمشدر شعر
 قمر است و عطارد و زهره شمس و مریخ و مشتری و زحل
 ر د ه س ح ی ل

واشبور و جك هر بر سى بر كوكبك خانه سى ايسه هر بر كوكب
 خانه سندن بولنديغى و قد خوشحال و وبالنده اولديغى حالديغى
 خانه سندن طوتوب صاير رق يدنخى برجه بد حالدر مثلاً مريخك
 بر خانه سى حمل ايسه و بالى ميزاندر و خانه لرا اشبور شعرده مندر
 شعر صفر زنج آوه بهد جردس حياى طيل بر داي خانه

سور ایل دیل

۱۰۰

میدان هر و بالی ای عیدیل شویله که حمل و عقرب بیت مرغ و ثور
و میزان بیت زهره و جوزا و سنبله بیت عطارد و سرطان
بیت قمر و اسد بیت شمس و قوس و حوت بیت مشتری و جد
و دلو بیت زحل در فایده قمر برایک ظرفند اشیا و اون یکی بر
قطع اید و ب شمس هر ماه بر برج اولغله هر برج قیام کون اون
اشبو شعرد مجوعدر شعر لا و لا لب لا و لا لایشش هست لک کط
و کط لک شهر کو هست و تفصیلی اول برج و ثانی علامت و ثالثا

حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب
۳۱	۳۱	۳۲	۳۱	۳۱	۳۱	۳۰	۳۰

قوس جدید دلو حوت بیکم اشبو و روجدن بعضیسی
کط کط ۲۹ ۳۰ ۳۰ آبی و بعضیسی ناری و بعضیسی

هوای و بعضیسی ترابی اولغله اشبو بیت جمع اولشدر که
صَدَح آتشت و اَهَط دَن تراب

حمل	اسد	قوس	ثور	سنبله	جد
هوا	بوی	دارد	چو	جزی	ست
جوزا	و میزان	ودلو	سرطان	و عقرب	و حوت

بیان الاشهر العربیه و علاماتها

محرم صفر ربيع الاول را ربيع الآخر جماد الاول جماد
الآخر رجب شعبان ش رمضان شوال
ذی القعد ذی الحجه ذی که اسلمی سهولت ایچون اشبو بیت
مجوعدر بیت ز محرم چو گذشتی برسد ماه صفر دو ربيع و دو جماد

قوال چول طور

زې يکديکې رجب است از ي شعبان رمضان وشوال هم بډی
 قعد وډی حجه بود سال دکر استاء الاشهر الروميه
 تشرین اول تشرین ثاني کانون اول کانون ثاني شباط
 مارت نیسیان مایس خزیران تموز اغشتوس ایلول
 که سهولت ایچون اشبو شعردہ درج اولمنشدر شعرد
 دو تشرین و دو کانون و پس آنکه شباط و مارت و نیسیان
 مایس باشد خزیران و تموز او غوست و ایلول نکهدار از من
 این تابا تو باشد استاء الاشهر القبطيه

توت بابه هاتوز کیهک طوبه امشیر برزبات برموده
 بشنس بونه ایب مسری که اشبو شعردہ مندر جدر شعرد
 توت و بابه هاتوز و کیهک دان طوبه امشیر و برمهات بخوان
 چوبه برموده و بشنس رسی به بونه ایب و مسری رات
 بیان الاشهر الافرنجيه

بلیکم شهور افرنجيه نک عدد ایاچی شهور روميه مثلوا اولوب
 آستانه طرفلرنده ینه استاء روميه بی استعمال ایدوب شباط
 رومی و شباط افرنجی دیرلرایسه مصرده غالباً شهور افرنجيه
 کزد واسملریله ذکر اولنه کلدیکدن تفصیلاً ذکر حاجت مس
 ایتدی ینایر یا جنوری قنار مارث اپریل مایه یولکه
 جولای اغشتوس ستمبر اکتوبر نومبر دسمبر که اشبو
 شعردہ مجموعدر شعرد ینایر فبرایر و مارت و اپریل بمایه
 بولیه و جولای و اغشتوس ستمبر و اکتوبر دان و نومبر

بدستبر بود سال آخوای کس بیوک و کوچک طرفدن بردوز
 یازیلان القاب رسمیه بیانند در مقام صدارت عظمایه علما
 جانبدن معروض داعی کینه لریدر که سایر لر جانبدن معروض
 چاکر کینه لریدر که عباره آراسند اسملری ذکر اولند و دولو
 فحامتوا فندم حضرتلری رتبه صدارتی احراز ایتمش ذواته علما
 جانبدن معروض داعیلریدر که سایر لر جانبدن معروض
 چاکر لریدر که عباره آراسند ایتملو دولو حضرتلر دارالشفای
 الشریفه آغاسنه دولو عنایتلوا فندم حضرتلری مقام سرعسکر
 و شرف صهریت سنیه نایل اولمش و کلایه دولو عاطقتلوا
 افندم حضرتلری ذات سردار اکرمی به دولو افندلوا فندم
 مشیرلره و وزرایه و معز ولرینه دولو افندم حضرتلری رتبه
 بالایه و سرقرنای شاهنشاهی ایله مابین همایون باشکا بته
 عطوفتلوا فندم حضرتلری رتبه اولی صنف اولیله فریقانه
 سعادتلوا فندم حضرتلری میرمیرانه و رتبه اولی صنف ثانیه
 سعادتلوا فندم میرلوارلره و ثانیه متمایزینه عزتلوا فندم رتبه
 ثانیه صنف ثانیه و میرالامرا و میرالای و اصطبیل عارم
 مدیری پایه لولره عزتلوا فندی پاشابیک آغا قایمقلره و رتبه
 ثالثیه و قیوچی باشیلره رفعتلویک افندی آغابیکباشیلر
 و رتبه رابعیه و آلالی امناسنه و خواجکانه فتوتلوا فندی یک
 آغا قول آغالری و سایر ماموریتده اولنلره حمتلوا آغا افندی
 بیک یوزباشی و مادونه مکانلوا فندی آغاسنه مشینیه

اسلاميه به علما جانبدن معروض داعي ديرينه لریدر که سایر لر
 جانبدن معروض بند دیرینه لریدر که عبارت آراسند دولندو
 سماحتلو حضرتلری مستیخت اسلامیه معزولترینه علما جانبدن
 معروض داعی لریدر که سایر لری جانبدن معروض بند لریدر که
 عبارت آراسند دولندو فضیلتلو حضرتلری چلی افندی به
 رشادتلو افندم حضرتلری عبارت آراسند رشادتلو چلی افندی
 حضرتلری صدوره سماحتلو افندم حضرتلری استانبول پایه لور
 فضیلتلو افندم حضرتلری حرمین محترمین پایه لورینه فضیلتلو
 افندم بلاد اربعه و مخرج موالیسته فضیلتلو افندی مدرسته
 مکرمتلو افندی قضاته مؤدتلو افندی فائده فی الحسنة
 جمع یوقاروده کی عدد ایله اشاعده کی عددی جمع ایدوب
 اوندن اشاعی اولانی زیر خطه یازمغه و اوندن یوقارو
 مابعدینک اوزرینه اترمغه دیرلر مثلاً ۲۵۶۷ عددی ۹۷۶۶
 عددیله جمع ایتک مراد اولندقد بوشکلده یازیلوب ۲۵۶۷
 ۱۲۳۳۱
 و اصولی بویله در که یدی ایله درت اونبر اولوب برزیر سی
 خطه قونیه رق اله بر قالور آلتی و آلتی اون ایکی اولوب اله
 بردخی اضافه اولنه رق اون اوج اولور اوج زیر وضع اولوب
 اله بر قالور و بش ویدی اون ایکی اولوب اله کی بردخی اضافه
 اولندقد اون اوج اوله رق اوج آله قونیلوب اله بر قالور
 مکره ایکی و طقوز اونبر اولوب اله کی بردخی اضافه اولندقد
 اون ایکی اولور که اون یساره و ایکی یمین قونیلور ضرب

بیلکه التی دن اوند قدر اجمالاً ضرب ایتمه نك اصولی اشبو شمرده
مندرجه در شش و و کو و ز مَب و ج ح و ط و ت
۶۱ ۴۶ ۷۶ ۱۲ ۸۶ ۱۸ ۶۱ ۹۶ ۵۹

ز مَط ز ح تَو ز ط سَخ ح سَدی حَط عَب
۷۶ ۹۹ ۸۶ ۵۶ ۹۶ ۶۴ ۸۶ ۶۴ ۹۶ ۷۲
ط ط قاء ضرباً دُونَ عَشْرَهَا الیها تهندی فایده بیلکه
مراتب اعداد اولاً آحاد در که بردن اوند
۸۱ ۹۶

صکره عشرات که اوندن یوزه قدر و صکره مآت که یوزدن
بیگه قدر صکره الوف بیکدن اون بیکه قدر صکره عشرات
الوف که اون بیکدن یوز بیکه قدر صکره مآت الوف که یوز
بیکدن بیک بیکه قدر در وهکذا شمدی برسد دیگر عدده
اورلد قل مرتبه لری بریم جمع اولوب قاج مرتبه یه بالغ ایسه
اول عدد اول مرتبه نك زیرنده اولان مرتبه دن بسط اولنور
بش یکر می یه اورلد قل بش یکر مینک صورتی اولان ایکی
اورلدور که اون اولور صکره درجه لری صاییلوب شویله که
بش آحاد مرتبه سند و یکر می ایکنی مرتبه اولان عشرات درجه
بنابرین اوج مرتبه اولور و اوچینی مرتبه مآت مرتبه سی اولغله
اشبو اون مآدن اشاغی اولان عشرات مرتبه سندن بسط اولند
یوز اولور و یا خود آلتش ییوزده اوریلور ایسه آلتی یدی یه
اوریلوب قرق ایکی اولور صکره مراتب صاییلوب شویله که
التمشک درجه سی ایکنی درجه اولان عشرات درویدی یوزک

قوله بقول طور

درجه سی اوچنچی اولان مآتدر که بربری اوزرینه طویلند قد بش
 درجه اولور واشبورق قرق ایکی دردنچی مرتبه اولان الوفدن بسط
 اولندقد قرق ایکی بک اولور والحاصل ضربک اصولی بویله در
 که عدد ایکی درجه یازیلوب بالاده کی به مضروب فیه واشغند کی به
 مضروب دیرلر ومضروبک عددینی بربربر آلوب مضروب فیهک
 عددینه اوره رق حاصلی تحت وضع ایدرلر بوضوت
 شویله که اولایکی فی یدی به ضرب ایدرسن اون دت
 اولور دهرت الله وضع اولنه رق الله بر قالور صکره
 ایکی بشته اوریلوب اون اولور بردخی الله اولوب
 اونرا اولدقد بر دهرک شماله قونیلر رق صکره ایکی
 بر اوریلور ایکی اولور بردخی الله وار اوج اولور وبرک شماله
 یازیلور صکره اوج یدی به ضرب اولنه رق یکر می بر اولور و
 اوج مرتبه عشراتده اولغله مرتبه عشراتدن بسط اولنه رق ۲۱۰
 اولور وزیر قونیلور صکره اوج بشته اولدقد ۱۵ اولور
 ایکسیده عشراتده اولغله دت مرتبه اولوب تحتی اولات
 اوچنچی مرتبه دن یعنی مآتدن بسط اولندقد ۱۵ یوز اولور
 که ۱۵۰۰ دیمکدر والله وضع اولنور صکره اوج بر ضرب
 اولندقد ۳ اولور واشبورق اوجک مرتبه سی عشرات وبرک
 مرتبه سی مآتدر که جمع اولندقد بش مرتبه اولور و بشنچی مرتبه
 اولان عشرات الوف مرتبه سینک تحتی آحاد الوفدن بسط
 اولندقد ۳۰۰۰ اولور وزیر قونیلور صکره التي یدی به

فیه
 مضروب
 مضروب
 ۱۵۷
 ۶۳۲
 ۳۱۴
 ۲۱۰
 ۱۵۰۰
 ۴۲۰۰
 ۶۰۰۰
 ۶۰۰۰۰
 ۹۹۳۲۴

ضرب اولندقد قرق ایکی ایدر درجه درتدر اوچنجی درجه اولان
 مآندن بسط اولندقد قرق ایکی یوز اولور که درت بیک ایکن
 دیمکدر فالت و ضیع اولنور صکر آلتی بشته اوریلوب او توز
 اولور مرتبه بشدر در دنجی مرتبه اولان آحاد الوفدن بسط اولند
 او توز بیک ایدر وزیر قونیلور صکر آلتی بر اورلدقد آلتی اولور
 و مرتبه آلتیدر بشنجی مرتبه اولان عشرات الوفدن بسط اولندقد
 التمش بیک اولوب زیر قونیلور صکر بالاده مذکور جمع اصولی
 اوزره جمع اولندقد ۹۹۲۲۴ اولور تفریق بر عددی دیگر عدد
 چیقمرغه دیرلر و دایما آزد عدد آلتد اوله رق عدد کثیر یوقار و ده
 اولور مثلاً ۴۵۷۲ دن ۶۶۴۳ تفریق اولندقد بویله یازیلور

$$\begin{array}{r} ۴۵۷۲ \\ - ۶۶۴۳ \\ \hline ۹۴۴ \end{array}$$
 که اولاً اوچ یدیدن چقدقد درت قالب التدی یازیلور
 صکر درت یدیدن چقدقد اوچ قالب درت
 شمالند یازیلور صکر آلتی بشدن چیقمر مدیغندن عشراتند
 یعنی کند و دن صکر اولان عددن بر صای اوزرینه کلد که
 اونبش اولور و آلتی اونبشندن چقدقد طقوز قالور و آلتد
 یازیلور صکر ال بالاده اولان درتد بریسی کتمش و فقط اوچ
 قالمش اولغله اوچ اوچدن چقدقد برشی قالمد یغندن بر فقط
 قونیلور و امتحانی بویله در که زیر خط اولان عدد ایله فوق
 خط اولاً عدد جمع اولندقد ال یوقار و ده کی عدد چیقمر
 بیلکم مصرده ال لازموشی اطیان حسابنجی بیلک اولغله بیلد
 بویله در که هر فدان یکرمی درت قیراط اولوب و هر قیراط اوچ

حبه به و هر حبه ایکی دانقه تقسیم اولمئشدر بنا برین بردانق
 سدس قیراط و بر حبه ثلث قیراط دیمکدر شمدی بردانق نه
 و بر حبه ده و نصف قیراط لم و ایکی حبه ده و ثمن و سدس
 و ربع ده و ثلث لم و نصف ده و ایکی ثلث ی و نصف
 و ربع ده و نصف و ثلث ده و ثلث و ربع ده و ثلثای و ربع
 ده یازیلور و برفدانک اجزاسی بواصول اونره یازیلور که
 یعنی بالاده دانق و آلتده برسدس اوله رق که بزدانق
 سدس قیراط دیمکدر ده که بر حبه ثلث قیراطدر ده که
 نصف قیراط نصفدر ده که ایکی حبه ایکی ثلث قیراطدر
 ده که نصف قیراط و حبه نصف و ثلثدر ده که بر
 قیراط بر قیراطدر ده که نصف ثمن فدان بر بچق قیراطدر
 ده که نصف و ثمن و حبه قیراط و نصف و ثلثدر ده که
 ایکی قیراط ایکی قیراطدر ده که ثمن فدان اوچ قیراطدر
 ده که سدس فدان درت قیراطدر ده که بش قیراط
 بش قیراطدر ده که ربع فدان آلتی قیراطدر ده که
 سدس و ثمن یدی قیراطدر ده که ثلث فدان سکر قیراطدر
 ده که ربع و ثمن طقوز قیراطدر ده که ربع و سدس
 فدان اون قیراطدر ده که ثلث و ثمن فدان اونبر قیراطدر
 ده که نصف فدان اون ایکی قیراطدر ده که ربع
 و سدس و ثمن اون اوچ قیراطدر ده که ثلث و ربع اون
 درت قیراطدر ده که نصف و ثمن اونبش قیراطدر ده

که ایکی ثلث فدان اوان آلتی قیراطدر $\frac{۱۷}{۳۷}$ که ثلث وربع
 و ثمن اوان یدی قیراطدر $\frac{۴}{۸}$ که نصف وربع اوان سنکر
 قیراطدر $\frac{۱۹}{۱۹}$ که ایکی ثلث و ثمن اوان طقوز قیراطدر $\frac{۲۰}{۳۰}$
 که نصف و ثلث یکر می قیراطدر $\frac{۲۱}{۴۱}$ که نصف وربع
 و ثمن یکر می بر قیراطدر $\frac{۲۲}{۳۲}$ که ایکی ثلث وربع یکر می ایکی
 قیراطدر $\frac{۲۳}{۴۳}$ که نصف و ثلث و ثمن یکر می اوج قیراطدر
 فدان ۲۴ قیراطدر امثال فارسیه و ترکیه و عربیه بیانده
 بیلکم هر لسانده امثال کلامه قوت و یرمک و انسانه نصیحت اولمق
 اوزره کتوریلوب خصوصاً عباره بی بیلده محسن ایتمکه نافع اولغله
 اولامثال فارسیه واذن صکر ترکیه و اخرده امثال عربیه نک
 تحریرینه ابتدار قلندی امثال فارسیه نظماً ابله‌ی کوروز روشن
 شمع کافوری نه‌د زود باشد کش بشب روشن نباشد دچراغ
 استاد معلم چو بود کم ازار خرسک بازند کودکان در بازار
 اندک اندک شود همی بسیار دانه دانه است غله در انبار
 اگر بینی که نابینا و چاهست اگر خاموش بنشیننی کاهست
 اگر رستم از دست این تیرزن من و کین ویرانه پیره زین
 انتظار از کدن جان بدتر است انتظار از درد دندان بدتر است
 انچه در طبع تو نیاید راست تو نفهمید مکو که خطاست
 انچه نصیب است بهم میرسد کمرستانی بستم میرسد
 انرا که ندانی نسب و نسبت حالش ویران بود هیچ کواهی چو فعالش
 انچه شیرانرا کذر و به مزاج احتیاجست احتیاجست احتیاج

ابراکر آب زندگی بارد هرگز از شاخ بید بر نخوردی
 با آدب باش پادشاهی کن بی ادب باش هر چه خواهی کن
 بزرگش نخوانند اهل خرد که نام بزرگان بزشتی نبرد
 بتمنای گوشت مردن به که بقاصنای زشت قصا بایست
 بخت آگری کند دانا و نادانا یکست خانه چون تاریک شد بینا و نابینا
 بخت آگری کند ندانست سندان بشکند بخت آگری کرد از بالوده دندان بشکند
 بدیر بادی سهل باشد جزا اگر مردی احسن الی من است
 بدین مرده کرجان فشانم روا که این مرده آسایش جان مست
 برک سبزیست تحفه درویش چه کند بینوا همین دارد
 بلبلا مرده بهار بیار خبر بد بیوم باز کذار
 بهر کاری که همت بسته کردد اگر خاری بود کلدسته کردد
 بهشت اجاست کارزار نباشد کسیرا با کسی کاری نباشد
 بی پیر مروت و در خرابات هر چند سکندر ز ما فی
 بی دولت اگر مسجد دینه بسازد یا طاق فرو افتد یا قبله کج آید
 تو آتش به بی درزن و برگذر که نه خشک در بیشه ماندن تر
 تا که احمق باقیست اندر جهان مرد مفلس کی شود محتاج نان
 تا مرد سخن نکفته باشد عیب و هنرش نهفته باشد
 تشنگانرا نماید اندر خواب همه عالم بچشم چشمه آب
 تو مرا دل ده و دلیری بین روبه خویش خوان و شیرینی
 جایی که عقاب پر بریزد از پشته لاغر چه خیزد
 جهد نما تا که بجای رسی درد بکش تا بدوای رسی

چو از قومی یکی بیداشتی کرد
چوب خدا صدانست دارد
چو بر آب فرومی نبرد دانی چیست
چو چل آمد فرو ریزد پروبال
چو کردی با کلوخ انداز پیکار
چه خوش باشد که بعد از انتظار
چه خوش گفته است سعد در لیا
حشر غلامان علی با علی
خرازا کسی در عروسی نخواند
خدا ای که بالا و پست آفرید
خر عیسی اگر بمکه رود
خلاف رای سلطان رای چیست
خوی بد در طبیعتی که نشسته
در بیابان فقیر کمر سینه را
در برابر چو کوسفند سلیم
درخت کمر دکان با این نزرکی
در دا که طیب صبری فرماید
دل را بدل ره نیست درین کینه
دو بامداد کراید کسی بخد متشاه
دو چیز طیره عقلست دم فرو
دوست آن باشد که کمر دست دوست

نه که را منزلت ماند نه مه را
وقتی که بزد و است دارد
شرمش آید ز فرو بردن پرورده
چو شصت آمد نشست آید بد یور
سر خود را بنا دانی شکستی
به امید ی رسید امید واری
الایا ایها الساء ادر کاشا وار میها
حشر غلامان عمر با عمر
مکر آن زمان کاب و هیزم نماند
ز بر دست هر دست دست آفرید
چون براید هنوز خر باشد
بجون خویش باشد دست شستار
نرود جز بوقت مرگ از دست
شلفم پخته به زعفره خام
در قفا همجو کمر مرد مخوار
درخت خربزه الله اکبر
وین نفس حریص را شکر میباید
از سوی کینه کینه و از سوی مهر
سیم هر اینه در وی کند بلطف نگاه
بوقت گفتن و گفتن بوقت گفتن
در پریشان حالی و در مانده ک

دوست مشم آنکه در نعمت زند
 دوستان را کجا کنی محروم
 دیدی که خون ناحق روانه شمع
 دیگرش ندارد اشک کنه
 دیوانه باش تا غم تو دیگران خورد
 رشته بر کر دغم افکنده دوست
 روستایی اگر ولی بودی
 زاده ظالم ستمگر میشود
 زبان بریده بکجی نشسته صم و بکر
 زمین شوره سنبل بر نیارد
 زن و ازدها هر دو در خاک به
 زینهار از قرین بد ز نه کار
 سخیها را اموال بر میخورند
 سر که نه در راه عزیزان بود
 سری که شور ندارد درخت بی بار
 سفله چو جاه آمد و سیم و زرش
 سکه اصحاب کف روزی چند
 سنک بر باروی حصار مزن
 شه اگر لطف بیعده داند
 شیره کر وصل آفتاب نخواهد
 شغال بیسته مار زند را سزا

لاف یاری و برادر خوانده کی
 تو که باد شمنان نظر داری
 چندان امان نداد که شیر اسیر کند
 کوزش مناره میبشکند
 عاقل مباش تا تو غم دیگران بخورد
 میکشد هر جا که خاطر خواه او
 خرس در کوه بو علی بودی
 تیغ چون بشکست خنجر میشود
 به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم
 در و تخم عمل ضایع مگردان
 جهان پاک ازین هر دو ناپاک به
 و قنار بنا عذاب النار
 بخیلان غم سیم و زرش میخورند
 بار کمر نیست کشیدیم بدوش
 لی که خنده ندارد شکا دیوار
 سبلی خواهد بحقیقت سرش
 پی نیکان گرفت و مردم شد
 که بود کر حصار سنک آید
 بنده باید که حد خود داند
 رونق بازار آفتاب نگاهد
 نیکرد جز سنک مار زنده را فی

شکم ملاطفا رخداست
 صیادنه هر بار شکاری بکند
 طیب بمریت خلقرار بخور میخواید
 طمع آرد بردان روی زهری
 عجب رسم نیست رسم آدمیزاد
 فرزند اگر چه عیبناکست
 قلقل مبین که خرد است
 فهم سخن کر نکند مستمع
 قارون هلاک شد که چهل خانج داشت
 قاضی اربابا نشیند برفشاند دستل
 قدر زرنر کر شناسد قدر کوهر کوهر
 قدم نامبارک مشعود
 کس نیاموخت علم تیر از من
 کلاغی تک کبکرا گوش کرد
 کاریکه بعقل در نیاید
 گبوتر با گبوتر باز با باز
 کس نیاید بزیر سایه بوم
 کس نیاید بجانه درویش
 کسیکه نداند نشان پدر
 سکاوان و خزان بار بردار
 گاه باشد که کودک نادان
 هر که پُر کند یا ور خداست
 باشد که یکی روز پلنکش بدر
 کداهر طمع فرزند خود را کوهر منخواهد
 طمع اسیر بر که مرد مردی
 که دور افتاده را کم میکند یاد
 در چشم پدر ز عیب پاکست
 بخور ببین چه تند است
 قوت طبع از متکا مجوی
 نوشیروان نمر که نام نکو گذاشته
 محاسب کرمی خورد معذور دارد
 قدر کل بلبل شناسد قدر قنبر را
 کر بدر یا رسد بر او دود
 که مرا عاقبت نشانه نکرد
 تک غویشتن را فراموش کرد
 دیوانگی در و بساید
 کند هجنس با هجنش پرواز
 ورهای از جهان شود معدوم
 که خراج زمین و باغ بد
 تو بیگانه خوانش خوانش بستر
 به زاد میان مردم آزار
 بغلط بر هدف زند تیر عب

قَوْل چَوَال طَوْر

نگر به مسکین اگر پرداختی
 نگر آب چاه نصرانی نه پاکست
 نگر چه کس بی اجل نخواهد مرد
 نگو سفند از برای چوبان نیست
 نگر دنام پدر چه میگرد
 نگر گردنت رسد ز خلق مرغ
 نگر بنیند بر روز شپتر چشم
 گفته گفته من شدم بسیار کو
 کلیم بخت کسیرا که بافتند سیاه
 ماری تو که هرگز آبینی بزنی
 مازیاران چشم یاری داشتیم
 محبت است که دل را نمیدهد آرام
 مکن تکیه بر ملک دنیا و پشت
 ملحد گر سینه و خانه خالی پر نان
 مسکین خراگر چه بی تمیز است
 مور چکان را چو بود اتفاق
 نگویی با بدان کردن چنانست
 نماند ستمکار بد روز کار
 نه در هر سخن بحث کردن رواست
 نه قاضیم نه مشایخ نه محاسب نه فقیه
 نه هر زن زنیست و نه هر مرد مرد
 تخم کنجشك از جهان برداشتی
 جهود مرده میشود چه پاکست
 تو مرو در دهان از درها
 بلکه چوبان برای خدمت اوست
 پدر خویش باش اگر مردی
 که نه راحت رسد ز خلق نه رنج
 چشمه آفتاب را چه کُناه
 از شمایک تن نشد اسرار جو
 به آب زمزم و کوثر سفید نتوان کرد
 یا بوم که هر گجا نشینی بکبی
 خود غلط بود آنکه مایند آشتیم
 و گر نه کیست که آسوده کی بخو
 که بسیار کس چون تو برورد و
 عقل باور نکند کز مضان اندیشد
 چون بار برد همی عزیز است
 شیر زیار بدلانند پوست
 که بد کردن بجای نیک مردان
 بماند برو لعنت پایدار
 خطا بریز رکان کرفتن خطاست
 مرا چه کار که منع شراب خواری
 خدا بیخ انکشت یکسان نکرد

سور ایل دیل

نیش عقرب نه از ره کینست
نه هر که چهره بر افروخت دلبری داند
نیم نانی کر خورد مرد خدای
وقت ضرورت چونماند کربز
هر پیشه کمان مبر که خالیست
هر چه هست از قانا ساقی اندام
هر چه از دونان بمنت خواستی
هر شی گویم که فردا ترک این سودا کنم
هر کجا در جهان فلک زده ایست
هر کس که نمک خورد نمک آن شکند
هر کسیر که بخت بر کرد
هر که شد خاک نشین بر کوبید
هر که آمد عمارتی نو ساخت
هر که با پولاد بازو بجه کرد
امثال فارسیه مضراعا

آینه اطفال شود شبیه مستان
آری با اتفاق جهان میتوان گرفت
از دل برود هر آنکه از دیده رود
اسب وزن و شمیر وفادار که
اگر داری سر دعوی بیا این کوی و این میدان
از فی تور یا شکر
نخوری از هر چه بگذری سخن دوست خوشتر است
آسوده کسی
که زن ندارد اشتها نیست جان من مرضست
اصل بد از خطا
خطا نکند اگر باور کنم عقلم نباشد اگر خار کاری سمن ندروی

توال چول طور

اگر خرم نبود قاضی نمیشد اگر ساقی تو باشی می توان خود اگر ماند
 شبی ماند شبی دیگر نمی ماند اگر مولا نظر سازد بهایی بی بها کرد
 البته زیر کاسه بود نیم کاسه آلو چوبه آلو نکرد رنگ برارد آنانکه
 غنی ترند محتاج ترند آن بلا نبود که از بالا بود اندرین باغ چو طائر
 بکار است مکس آنرا که خبر شد خبری باز نیامد آنجا که عیانست
 چه حاجت به بیانست آنشب قدری که گویند اهل خلوت ^{مست} است
 آواز خروغنه داود یکبست آواز دهل شنیدن از دور خوش
 آواز سکان که نکذ رنق کد را او خویشش گمست کرار هب
 کذا اوقات شریف بی که چون میکذرد این غم در عاشقی
 بالای غمهای دگر این قافله تابحشر نکست اول اندیشه
 وانکه کفنار اول آنکس که خرید ارشدش من بود در اول شب
 میکشد مفلس چراغ خویش را اول کسی که لاف محبت زند منم
 آه عاشق بی اثر بینیم ما ای بسا آرزو که خاک شده ای در تو
 میگویم دیوار تو هم بشنوای ز فرصت بخیر در هر چه باشی زو
 باش ای گل بتو خورسندم تو بوی کسی داری این به بیدارست
 یارب یا بخواب اینجا حسب نکتی اینجا نسب نباشد اینجا
 مقام در مزدن جبرئیل نیست این دسترا مباد به آن دست
 احتیاج اینرا بکسی کو که ترا شناسد اینرا ز قلب هر کس که
 دهی باز دهد این زمین را آسمانی دیگر است این سبک نشکند
 امروز فریاد بشکند این کار دود و لست کون تا کرارسد این
 همه از پی آنست که نر می طلبد ای وقت تو خوش که وقت ما

خوش کردی آبر را بانك سَك ضرر نكند آب رفته بچونیا بد باز
آتش بزمستان زكل سوری به آزد بقار هر چه ستانی شتل
بود آخر كذر پوست بد با غانست آزار سیه باشد افزونی بار
از چاه برون آمد و بچاه افتاد از خدا شرم دار و شرم مدار از دم
چو آزار دشوم در قفس افتم از دوست يك اشارت از ما بسد
دویدن افسرده دل افسرده كند انجیرا با كه وفا كرد كه با ما
كند باید متاع نیکو از هر دكان كه باشد بخت چون برگردد از
پالوده دندان بشكند بیخ دیوار كند و با ما اندود با خدا كار است
ما را نا خدا در كار نیست بادرد کسی رسد كه دردی داند
بادرد كشان هر كه در افتاد بر افتاد بادوستان مرو بادشمن
مدار بارها گفته ام و بار دگر میگویم باری هیچ خاطر خود
شاد میكنم باز كرد با صل خود هر چیز با سیه دل چه سود
كفر و عظم با كافر و مسلمان بنشین و صلح كل كن بالاتراز
سیاهی رنگ دگر نباشد بزمكان خوده برخودان نكند بخت اكو
داری برو پریشست خواب بخدا كار چو افتاد خدا ساز كند بدخون
كسان به هیچ مقصد نرسد بدگر با کسی وفا نكند برات عاشقا
بر شاخ آهو براحتی نرسید آنكه محنتی نكشید برای نهادن
سنگ و چه زبر بر خذر باش كه سر می شكند دیوارش بر رسو
بلاغ باشد و بس بر سر فرزند آدم هر چه آید بگذرد بر صراط المستقیم
ایدل کسی كمراه نیست بر عكس نهند نامز نگی كافور بسیار
سفر باید تا پنجه شود خامی بشنود یا نشنود من گفتگوی میكنم

قوال چوال طور

بشهر خود روم و شهریار خود باشم بشهر خویش هر کس شهریار است
 بعد از سرم کن فیکون شد شده باشد بقدر حال باشد سرگرافی
 بکن مکرمت لیک منت منه بلیقان حکمت آموزی چه حاجت بود
 هم پیشه با هم پیشه دشمن بهار و باغ دل آسوده را بکار آید بین
 تفاوت ره از یکاست تا بیکجا هر نامی که خوانی سر برارد بیتاب عشق
 هر چه کند حق بدست اوست بی ریاضت نتوان شهره آفاق شدن
 بیزی کرد بمن آنچه بقارون زهر کرد پندیدر مانع نشد رسوای مادر
 زاد را پیش از من و تو لیل و نهار بود توبه فرمایان چرا خود توبه
 کمتر میکنند تو خوزه خور ترا بفالیز چه کار تا تو بمن میرسی من بخدا
 میرسم تا خود فلک از پرده چه آرد بیرون تا در میان خواسته کرد
 چیست تا ریشه در ابست امید ثمری هست تا پیری و بود
 مرگ یکست تاریکی شب سمره چشم موشست تا سال دگر می
 خورد زنده که ماند تا شب تروی روز بجای نرسی تا صدق قانع
 نشد پر دُر نشد تا نباشد چیزی که مرد و نکوید چیزها تا نفس با
 راه زنده کی هم راه هست تا یار گرا خواهد و میلش بکه باشد نشه
 در خواب آب میبند تعریف زیاده بدر از دشنامست تقدیر چو
 سابقست تدبیر چه سود تکرر عز از یلرا خوار کرد تکیه بر جای
 برکان نتوان زد بکراف تند رستا نرا باشد درد ریش تعارفم
 کن و بر مبلغ افزای تو پاک باش و مدارای برادر از کس پاک تیر
 رفته از کان دیگر نیاید جای خویش تیغ بگرانیامرج باشد ثانی
 اشین عوج بن عنق است جانا سخن از زبان مایه کوی

جان داده امر که کشته میسر و مهال دوست جای بنشین که بر
 نخیزی جای کل کل باش و جای خار خار جواب ابلهان باشد همو
 جور استاد به زهر پدور جهان دیده بسیار گوید دروغ چو کل
 بسیار شد پیلان بلغزند چو میدان فراخست کوی بز
 چه باک از موج بحر انرا که باشد نوح کشتیمان چاره نیست
 درین واقعه الا تسلیم چرا کاری کند عاقل که باز آرد پیشما
 چراغ مفلسان نوری ندارد چراغ مقلان هرگز نمیرد چراغ
 مرده کجا نور آفتاب کجا چراغ غارتوان دید جز بنور چراغ چربی
 از سنک بر نمی آید چشم مور و پای مار و نان مللا که دید
 چشم کرینا بود هر روز روز محشر است چقدر رکاشتم شلغم
 برآمد چنگم چشم آسمان کور است چنان نماند و چنین نیز
 هم نخواهد ماند چو بر کرد فلک کشکول سازد تاب شاهیرا
 چو شد ز هر عادت مضرت بنخشد چس ابر و چوب دریا نیست
 صاحب خانه را چو فردا رسد فکر فردا کنم چو کفر از کعبه ^{خیزد}
 کجا ماند مسلمانی چو میدان فراخست کوی بز چو میرد
 مبتلا میرد چو خیزد مبتلا خیزد چو نام رسک بری چو
 بکف گیر چو تری کنی خصم کرد دلیر چو قضا آید ملیب
 ابله شود چو معافی جمع کرد شاعری آسان شود چو
 کار دست رفت فریاد چه سود چه گویر که نا گفتیم
 بهتر است چه مردی بود کز زنی کم بود چه نسبت خاک را
 با عالم پاک حاجت مشاطه نیست روی دلا را مرا

حکمت شنیدن از لب لقمان صوابتر حرف بد بر زبان بد باشد
 حلوا بکسی ده که محبت پنجه کشید حیف دانا مردن و افسوس
 نادان زیستن خانه درویش را شمع به از مهتاب نیست خراب
 جل اطلس بیوشد خواست خاک از نوده کلان بردار خانه پر
 شیشه را سنگی بستست خانه خواجه کرد کان بستار خانه
 ویران میشود چون طفل کرد خانه دار خدای جهان ترا جهان
 تنگ نیست خرچه داند بهای قند و نبات خصم چون پشت
 دهد هیچ مگو خفته را خفته کی کند بیدار خلوت از آغیز باید
 فی زیار خواب يك خوابست و باشد مختلف تعبیرها خواجه
 آنست که باشد غم خدمتکارش خود گشته حاقظ را خود تعزیه
 میداری خود پسندی جان من برهان نادانی بود خوشحال
 کسیکه یار از رویا د کند خویشی بخوشی سودا برضا خویشند
 که در پی شکست خویشند دایه از مادر مهربانتر در خانه
 مور شبنمی طوفانست در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست
 درویش مهفت باش و کلاه تری دار دست بالای دست
 بسیار است دشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد دودل يك شود
 بشکند کوه را دیوانه بکار خویشش هشیار است دیوبگور
 از آن قوم که قرآن خوانند دایما یکسان نباشد کار دوران
 غم مخور در خانه اگر گسستست يك حرف بستست درخت کاهل
 کفر آورد بار در دراپیش در دهند بگو درد بکش تا بدوای
 رسی درد عاشق نشود به بمد اوای طیب درد مر از یار است

و درمان نیز هم در سنک خاره قطع باران اثر نکرد در طریقت
 هر چه پیش سالک آید خیر اوست در عفو لذت نیست که در انتقام
 نیست در ویش هر جا که شب آمد سرای اوست در تیمرا همه
 کس مشتری بود دزد از خانه مفلس نخل آید بیرون دزد دانا
 میکشد اول چراغ خانه را دست ماکوتاه و خرما بر نخل دشمن
 اگر قویست خدایم قویتر است دشمن چه کند چو مهربان باشد
 دوست دعای گوشه نشینان بلا بگرداند دل بدست آورده
 حج اکبر است دل که افسرده شد از سینه بدر باید کرد دوتا
 نیست کسر از ندکافی دولت است که بخون دل آید بکار
 دولت در آن سر است که از میهمان پُر است دولت ندهد خدا
 کسرا بغلط دیدم همه را و از مودم همه را دیک سیه جامه
 سیه میکند دیوانه همان به که بود اندر بند ذوق چمن ز خاطر
 بلبل نمیرود راز خود با پار خود چندانکه بتوانی مگوی راز
 دل جز بیار نتوان گفت راست کورا همیشه راحت پیش را
 زوال کی باشد راستی موجب رضای خداست رنر قرار روزی
 رسان پر میدهد رسیده بود بلایی ولی بخیر گذشت رموز
 مصلحت ملک خسروان دانند رند عالم سوز را با مصلحت بینی
 چه کار رندی و هوسناکی در عهد شباب اولی روبرو گشتن
 به از هلو بود روح اصحبت ناجنس عذاب است الم روز شنبه
 بجهود از زانی روزی بقدر همت هر کس مقرر است رو
 مسخره کی پیشه کن و مطرب آموز ریاضت کشن بیاد می بسازد

زمانه با تو نسازد تو بازمانه بساز زبان در دهان پاسبان است
 زبان سرخ سر سبز نمیدهد بر باد زهر نهادن چه سنگ و چه زهر
 زردی مرد سیاه پیرا که تا او سر دهد ز صدمه تیر آید یکی بر هدف
 نمرک خر بود سکر آغروسی ز هر طرف که شود کشته سودا ^{مسیت} اسلا
 زهی مراتب خوابی که به زبیداریست زهر بارند درختان که تعلقو
 دارند سبزه در سنگ زوید چه گنه بار از استم برستم پیشه عدل
 است و داد سخن تا نرسند لب بسته دار سخت میگرد جها
 بر مردمان سخت گیر سخن بسیار دانی اندکی گوی سخن در هر دو
 عالم سر بلند است شنیدن کی بود مانند دیدن شیرین نشود
 دهن جلو گفتن شاگرد در ^{رفته} با استاد میرسد شاهان چه عجب
 کربنوازند کدرا شب آبستن است ای برادر هر روز شتر بدانی
 ولی کرانست شتر در خواب بید پنبه دانه شدنی شد در چه
 خواهد شد شرطه همه وقتی نبود لایق کشتی شمشیر نیک زاهن
 بد چون کند کسی شمشیر بکون بسته که من نوکر شام ^{بهر} شمع
 و رونمیا شد شوق در هر دل که باشد رهبری دیگر کار نیست
 صبر درویش به که بذل غنی صید را چون اجل آید سوی صیاد رود
 صبر اشام در قفا باشد صد در شود کشاده چو بسته شود
 دری صد ره را که نشیند صد راست صلاح ماه ^{نست} همه
 کان تراست صلاح صوق نشود صافی تا در نکشد جامی
 صوفیان صاف را اول بد و زخ میبرند ضبط ملک نیست
 ممکن بی سیاست ای پسر طبل پنهان چه زهر طشت من

از بام افاد طاق^نت مہمان نداشت خانه بہمان گذاشت طیبہ مہر
از دید بیمار می افتد طفل دامکیر من آخر کریان گیر شد ظرافت آتش
افروز جد ایست عذر بدتر ز گناہش نکرد علاج واقعہ پیش
از وقوع باید کرد عارف کہ بر بخت^نک آہست ہنوز عاشق مہربا
بہ از پدر است عاقبت گری^نک زادہ کرک شود عدو شود سبب^ن خیر
اگر خدا خواهد عذر تقصیرات ما چندانکہ تقصیرات ما عزت
ہر کس بدست خویش^ن عزیز من جوابست این نہ جنکست
عشقست و ہزار بد کافی عشق بازیرا ز مجنون یاد میاید گرفت
عشق آتش^ن است پیر و جوانرا خبر کنید غافلان خوش فراغت
دارند غلہ گرازان شود امسال سید میشودم فال بد بر زبان
بد باشد فتنہ خفته را مکن بیدار فردات کذخمار کا مشب
مستی فرزند کسان نمیکند فرزندی قریب صید باشد خواب
صیاد فضل و ہنر ضایعست تا نمایند فکر ہر کس بقدر ہمت
اوست فکر زاہد دیگر و سودای عاشق دیگر است قلم اینجا
رسید و سر بشکست قیامت کر چه دیر آید بیاید تجہ چون پیر
شود پیشہ کند لالی قریب سلطان آتش^ن است از وی حذر قصدا
نوشته نشاید سترد قناعت توانگر کد مزدرا قوج نراز برای
قربان^ن است قیمت زعفران چہ داند خر کار ہر با فند و حلاج نیست
کس بخارد پست من جز ناخن انکشت من کس نکوید کہ دوغ
من ترش است کلوخ انداز را پاداش سنک است کار نیکو
کردن از پر کرد^ن است کار ہا نیکو شود اما بصبر کاریکہ نکو

نشد نکوشد که نشد کاریکه نه کار تست ز بهار مکن کارها را
 کار فرما آب و تاب میدهد کار همه را بکیش خود پندارد
 کس چه داند که پس برده که خوبست و که زشت کسرا و قوف
 نیست که انجام کار چیست کسی گجاست که او دامنی نیالو است
 گل اگر طبیب بودی سر خود دوا نمودی کوشش چه سود چون
 نکند بخت یاوری کوشش بی فایده است و سیه برابر وی کور
 کوفته را نان تهی کوفته است گریز کند توبه کوشش ندهد
 یاری گریز داری بزور محتاج نه گریز دهن آلوده و یوسف
 ندیده گریز بودی چوب تر فرمان نبردی کاو خر گریز دولت بر
 مست نکردی مردی گریز تاکی بماند این بازار گریز از دست
 بر آید دهنی شیرین کن گریز تو ابلیس نه چشم چیت کور چراست
 گریز بی طمع بلند بود گریز از گندم بروید جو ز جو گریز روزگار
 کاوی کرد گریز نا محرم نباشد جای پیغام فروش لایق
 افسر نباشد هر سری لذت عشق عاشقان دانند ما را بدین
 گناه ضعیف این گمان نبود ما را بسخت جانی خود این گمان نبود
 محتسب گری خورد معذور دارد مسترا ما را چه ازین قصه
 که کاو آمد و خورفت مرغان ده و کفچه بر سر زن مباش دین
 آزار و هر چه خواهی کن محنت بی فایده است و سیه برابر وی
 کور مرگد ای تو بودن ز سلطنت بهتر مرگ بجای تو امید نیست
 شرمسان مردن بنامیه که بود زندگی به شک مرده است
 که نامش بنکوبی نه برند مردی نبود فدا ده را پای زدن

مرغ زیرک چون بدام افتد تحمل بایدش حذر آن گرفت جان برادر که
 کار کرد معزول میشوند چه معقول میشوند مقام عیش و عشرت
 نمیشود بیرنج ملا شدن چه آسان آدم شدن چه مشکل ملک
 خدا تنک نیست پای کدالتک فی من پای تو بوسم و تو دوست
 دگران من بتو مشغول و تو با عمر و زید من سود کنم ترا زیانی نرسد
 منم بکوه و دشت و بیابان غریب نیست من که بدنام جهانم چه
 صلاح اندیشم مور همان به که نباشد پرش مه چولا غر شود انکشت
 نما میگردد همان خودیم لیک در خانه تو مردیت بیازمای وانکه
 زن کن مکر هرگز نخواهد رفت از دکان حلوائی مکر از نتوان
 کرد ز شکر قدغن غور شیرین خورده سک ناخواند بخانه خدا نتوان
 رفت نابرده ریخ کج میسر نمیشود نانبران کن که خریدار ست
 ناکس بتربیت نشود ای حکیم کس تا مرد زند همیشه لاف مردی
 نرود منچ آهنین بر سنک نشود نیک نهادی که زمی شاق بدست
 نفس برآمد و کار از تو بر نمی آید نگردد دوست زینهار از دوست
 نکو کوی و کردیر کوی چه غم نویسنده داند که در نامه چیست
 نهان کی ماند آرازی کز و سازند محفلها نه خود خورده نه کس دهد
 گند کذب سک دهد و ای اگر از پی امر و ز بود فردای وفای
 عهد نکو باشد از بیاموزی هر جا که رنک و بوی بود گفتگو بود
 هر چه آن خسرو کند شیرین بود هر چه بادا باد ما کشتی در آب
 انداختیم هر چه را باد آورد بادش برد هر چه کنی بخود کنی کر
 همه نیک و بد کنی هر روز عید نیست که حلوا خورد کسی هر عیب

که سلطان بپسندد هنراست هر کس را زند و بوی دیگر است
 همه جا خانه عشقست چه مسجد چه کنشت هر آنچه حاکم عادل
 کند همان داد است هر بهار را خزان در پی است هر جا که پری
 رختست دیوی با اوست هر چه خدا خواست همان میشود
 هر چه از دوست میرسد نیکوست هر چه آید بر سر فرزند آدم
 بگذرد هر چه کز همت مردان کند هر سخن جایی و هر نکته مقامی
 دارد هر شبی درین ره صد موج آتشین است هر عمل اجری و هر
 کرده جزای دارد هر کس صبر نیست حکمت نیست هر کس را در
 رسد ناچار کوی وای را هر کس را هر کاری ساختند هر کسی
 مصیبت خویش نکو میداند هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت
 هر کس بقدر خویش گرفتار محنت است هر کس بقدر همت خود
 خانه ساخته هر که آمد بجایان را اهل فنا خواهد بود هر که تری
 دست ترا سوده تر هرگز نشد که بپسرخزندگی کنم هر من که
 کمیا رسد زهر کرد هر تشیی را فرازی در پی است هر در
 ما کس نیست که داغ نیست برداش هر که اگر شتاب کند هر ^{تو} ^{نیست}
 همیشه در صدف کوهر نباشد هنر بهتر از ملک و مال پدر یار بد
 بدتر بود از مادر بد یار در خانه و ما کرد جهان میگردیم یک ترش
 روی برای دفع صدمه ما بلیست یکی عنایت قاضی به از هزار کواه
 امثال — فارسیه نثر

آرزوید در جوانان عیب نیست آتش گفتیم دهان نسوخت
 از دامن برید و بر شانه پیوند کرد از اینجا راند از اینجا ماند

استرا گفتند پدرت کیست گفت پدرم مادیانست آنرا که حشا
 پاکست از محاسبه چه پاکست آواز آسیاب می شنوم و آرد
 نمی بینم اول خویش بعد درویش از نو کیسه و ام نخواه از يك دست
 صد ابرغیزد آسب بدویدن جو خود زیاد کند آسب چوبین راه
 نبرد آستین کار دست نمیکند اشتر که گاه می خواهد کردن
 دراز میکند اشتها می مردان زیر دندان اطللس هر چه کهنه بشود
 پاتا به نشود اشتر هر چه مرده باشد پوستش بار خریست آنچه
 از دزد باقی ماند نصیب فالگیر شد آنچه خرگوید کون خرابا ورنگد
 اندکی مال به از بسیاری جمال آب آمد و تیمم برخاست آب چو
 از سر گذشت چه يك نيزه چه يك دست آب داند که آبادی کجا
 ابله گفت و دیوانه باور کرد از برای يك شکم منت دو کس نباید
 کشید از بیم باران زیر ناودان گریزد اجل سک که می آید
 بمجد میرود احمق استایش خوش آید آخر پیری و داع عمر است
 آخر سانیسی گاه فرو شییست آدم با دم میرسد و کوه بکوه نمیرسد
 آدم را کدام بهشت نسازد آدمی شیر خام خورده است از تران
 بی علت و کران بی حکمت نمیشود آره کشتی کار بوزینه نیست
 از آتش او گرم نشد مرازد و دوش کور شد مرا آسب فرود آورد
 بر خر نشاند از زن بیوه کدایی گیر میکند از پای لنگ چه سیر
 از دهن سک دریا نجس نشود از خاشاک پل جیحون میسازد
 از خرس موی از گاو چکان خطا و از بز رکان عطا از شکر
 کرسنه چه خیر از دیوانه میسر رسد اول ماه کی است از ربك

روغن میکشد از سودای نقد بوی مشک می آید از سوزنگر آه
 نمیتوان خرید از کوزه رسیدند که چه خواهی گفت دو چشم روشن
 از کیسه خلیفه می بخشد از ماست که بر ماست از معاطفه باد
 جز خاک نخیزد از مردی تا نامردی یک قدم است یا خرس در چؤل
 شد بازی بازی باریش با با هم بازی بیک دست دو هندوانه
 نتوان برداشت بزرگ میر که بهار می آید بیک کرشمه دو کار با دگر
 ارزانست اما خورش کراست باد بجان دور قاب میچیند باغبان
 وقت باغ کوش کر باشد باندازه کلیم خود پای دراز کن بجه خود را
 میزند که همسایه را بترساند بدعای کر به باران نمیارد برای کور
 ابلیس سایه کرد رسول نکرد برای مصلحت کون خردای بوسند
 بزرغم جانست و قصه براغم پیه زرگی بعقلست نه بسال
 بعد از مردن سهراب نوش دارو پای شمع تاریکست بول نمیدی
 معرکه بهم زن تنه پیش قاضی روی راضی آبی تو کار زمین را
 ساختی که با آسمان پرداختی تاریکسته میتوان بست اما که
 در میان میماند تاریکی شب و اشاره ابرو ترا زوی خیس است
 هر سو که زیادت یافت سرفرو د آرد ترا زو هر دوسر قلب ترسان را
 چه دیوچه پری تعظیم صاحب خانه کردن پنبه از ریش حلاج بردا
 توبه برای شکستن است تو کار زمین را ساختی که به آسمان پرداختی
 تیغ خراکان چرخ باید تیشه را تراش در کار است خواه عود
 پیش آید خواه چوب جامه ندارم جیب از بجا آرم جان کرو و جا
 کرو جنگ دوسر دارد چراغ وقت مردن خانه را روشن کند

چراغ کسی تاب صبح نسوزد چشم از روی دوستان روشن شود
نه از باغ و بوستان چوکان تواضع کرد و کوی برد و کوی سر سختی
نمود سرزنشها خورد چارپا را چهار روز آزمایند و دوبار دور
حرام زاده زود آشنا زود رنج میشود خانه دوستان بروب و در
دشمنان مکوب خربکورا است نه سلامتی خود را خواهد نه خیر
صاحبش خراب بر به از شیر مرد در خنزه شیرین نصیب شغال است
خر که جودید کاه نمخورد خرما را پوست به از مغز پوست خری
نیفتاد و خیکی ندرید خند مردم از شادی باشد و خند یوزی
از غم خود فصیح و دیگر از انصاحت خوشخویش بیکانگاست
و بد خوبیکانه خویشان خون را با آب شویند نه خون را با خون دانا
به اشارة ابرو کار کند و نادان بزخم چوکان در گرافی دانه کند
از دانه الماس بهتر است درختی که از و بهی بکسی رسد به بی
خشک به درد شکمرانان جوبهانه در غوره کی مویز شدم در که
کوبی و خانه که پرسی در نیستی مردن به که حاجت پیش کسی
بردن دریا از دهن سلك نجس نشود دزد باش و مرد باش
دزد جوانمرد به از بازگان بخیل دزد نا گرفته سلطان است دست
جوانمرد برای دادن خارد و دست بخیل برای ستادن دست
راست چپراش وید و بعد از آن هر دور و را دست کار دل نمیکند
و دل کار دست میکند دلاکی و استغنا دلو از چاه همیشه در
بر نمی آید دگر تیغ را کار فرماید و هیز را بنرا در سلك راست
نمیشود در خر گیر و حدیث گوش کن درد دندان علاجش کشید

دند را اشتر شکست و تاوان خرداد دوران با خبر در حضور
 و نزدیکان بی بصر دور دورنکی سیب از سیه دلی اوست دوغ
 جنک کند و فایده بتیر گیر دیوانه بد خند دوده بدیوانه ده خرا
 خراج ندارد دیک شراکت بجوش نمی آید دیوانه راهویی بس است
 دین بدینا فر و شان خرنی یوسف فروشنده تاجه خرنی دیوانه را
 قلم نیست دایم از مادر مهر بانتر در تو میدی بسی امید است
 دروغ کوتاخانه اش دروغ کورا حافظه نباشد دروغ مصلح
 آمیز به از راست فتنه انگیز درویش چون بخانه خود رود همچنانند
 که بغریب رود دست شکسته و بال کردن دنیا را با امید خود
 ده درویش در کلیمی نجسند و دو پادشاه در اقلیمی نجسند دیک
 بدیک گوید که کونت سیاه هست رو با هر گفتند که کوا هست
 کیست کف دم راست است که دوغ از ما است است راه بر
 بروقت رضای دوست از همه نیکوست رفتیم که روزه از سر
 دفع کنیم نماز هم بگردنمان افتاد رو با هر گفتند پوستین
 میپوشی گفت آنچه پوشیدن ام نگیرد من چیزی نخواهم
 زرسفید برای روز سیاه هست زورش بخر نمیرسد پالانشرا
 میزند زبان خوش ما را از سراخ بیرون آورد زرش پیش ز سر
 می رود زمرستان گذشت و پیره زن نمرود زن جوان را تیر در رهلو
 نشیند به که پیر سنیکر که نتوان برداشت باید بوسید و زین
 گذاشت سیلی نقد به از جلوای نسیه سیر مردن به که کرسنه
 زیستن سایه ها برای دولت والا جویند نه بهر دفع کر ما سخن

راست از دیوانه و طفل بشنو سحر خیزی نشانه فیروزی سخن مردان
 جان دارد سخی و بخیل در سال برابر میشوند سرکه مفت به
 از غسل است سری که بار نکشد باریست بر کردن سزای کران
 فروش نخرید نیست سک زرد برادر شغال سنگ بجای خود سنگین است
 سیر نخورده او که از بویش ترسم سیم غ دیگر است و سی مرغ دیگر
 شوی زن زشت روی نابینا به شتر مرغرا گفتند بار بردار گفت
 من مرغم گفتند بپر گفت من شتر مرغ شراب مفترا قاضی هم میخورد
 شتر دیدی نه پیشکش را هم ندیدم شکر با پیاز مزه ندارد لکن
 این اختراع بنده است شمات دشمن به که سرزنش دوست صدای
 دهل از خالی بودن شکست صد کلا غرایک کلوخ بس صد گوزه
 میسازد که یکی دسته ندارد صد موش و یک کر به ضامن یاد
 بر پشت یادست بیکسه طعرا سه حرفست هر سه تهی طرکه
 سک لیسد قابل استعمال نیست عصمت بی بی از بیجا در نیست
 عاشقیرا زرباید نه زور عاشقم لیک تا کار بام عاشقم لیک ناز
 معشوق دارم علت برود و عادات نرود عشق و مشک پنهان
 نماند عطای او را بلقay او بخشیدم علم در سینه بایده در ^{سینه}
 عمر دراز برای تخریب است عود و سرکین هر دو که در آتش رفت
 خاکستر میشود عیسی بدین خود موسی بدین خود غلام بمال
 نازد و خواجه هر دو غنی هر چند کریم باشد سفره بر سر را بینداز
 فال نیک نشان حال نیک قاضی چیست و کواه سست قدر عا
 آن داند که بمصیبتی گرفتار آید قرص حیض مردانست گارد

با سخوان رسید کاسه از آش کر متر کسی که منار میدزد
 اول جایشر حاضر کند کوزه گراز کوزه نو آب نمجورد کر باس باف
 بیکفن میبرد کون خرا برای مصلحت باید بوسید کارد دسته خود را
 نبرد کاهلرایک کار فرما و صد پند پیرانه بشنو کسی که جامه ندارد
 دامن از کجا آرد کلاغ بهر دو پا بدام می افتد کوتاه خرد مند به از نادا
 بلند کور بکار خود بینا است کوزه نود و روز آبراسرد دارد گربه
 برای خداموش نمیکرد گرهان دور است خیابان نزدیکست
 گریه با وقت به از خند بی وقت نگاه کنند کاوان رئیس ده دهد
 تاوان گنجشک در دست به از باز در هوا گوشه اله من پیرشد
 و کاو نشد گوشت بدست کر به سپرد گوشت خرو و ندان سنگ
 لیلی را بچشم مجنون باید دید مار را بدست ستید احمد میگرد مار
 کریده از ریسمان میترسد محرم بیک نقطه حجر میشود ماهی از سر
 کند ماهی ماهی را خورد و ماهی خور هر دورا مال نثار جانست
 و جان نثار آبر و ما ما چه که دو تا شد سر بچه کی آید مرایا مرز
 و دیگران را تودانی مردن حقست لیک همسایه را مرده شوی ضامن
 بهشت و دوزخ نیست مرد باش یا در پی مرد باش مرد باید که قد
 مرد بداند مشیت نمونه خروار مرز در کسیرا با نکشت که ترنند
 در ترا بمشت مشیت بسته قفل بهشت است و انکشت کسا
 کلد رحمت مشک آنست که خود ببوید نه آنکه عطار بگوید
 مگس آدم نکشد و لیک دل بهم زند من میگویند که نراست او
 میگوید بدوش مودت اهل صفا چه در روی چه در قفا موش

زنده به از کرب مرده موش بسوراخ میرفت جاروب هم بکونش
 بست مهمان خر صاحب خانه موش را گفتند از بنیاد کردن توبه کن
 گفت بنیاد توبه را هم میکنم مهمان عزیز است تا سه روز مهلت
 دشمنان شاید اعتبار کرد تا بتملقش چه رسد مناره بلند پیش کو
 الوندیست نماید میراث خر بگفتار میرسد نه شیرشتر نه دیدار
 عرب نانی بد جانی بحر ناودان کعبه میدزد و باران رحمت طمع
 میدارد نزدیک آتش پرست دوزخ به از هشت است نزدیکان بی بصر
 دور و دوران با خبر در حضور نم رود از پر کرکس با آسمان نخواهد
 رفت مگر از لکد پشه بز می برود نه در هفتاد آسیاب یک کدم
 دارد و نه در هفت آسمان یک ستاره هر چه در دیکست بکفیه
 می آید هر چه زود آید دیر نیاید هر چه عوض دارد کله ندارد هر
 ماهی خواهد کونش بآب سرد گذارد هر که دست از جان بشوید
 هر چه در دل دارد بگوید هر چه در دل فروید در دین نکونما
 هر چه دیر نیاید دلبسته گیران شاید هر چه از دزد ماند و مال برد
 هر چه از آسمان بار زمین بردارد هر روز کا و نخواهد مرد که
 گوشت ارزان بشود هر که برگردد دست شفقت آرد سزا
 بیند هر که خود را بیند خدا را بیند هر که خیانت ورزد دستش
 در حساب بلرزد هر که زهر ندارد پزند دارد هر که مال نخورد شیمانی
 خورد هر گداز خور را گداز پزی میباید هزار دوست کم است
 و یک دشمن بسیار هنوز مسجد نساخته کور بدش نشست
 یار اهلست کار سهلست یار شاطر نه بار خاطر یکبارم و دو هوا

يك پیری و صد بیماری يك در کیر و محکم کیر يك سرو هزار سودا
 يك مویز و صد قلندر يك يوسف و هزار خریدار يك انار و صد
 بیمار يك انکور و صد زنبور يوسف در مصر عزیز می شود
 امثال ترکیه

بيك دوست آزد در بر دشمن چوق ای ابدال ای درویش آنچه الله
 بترایش آیت او را روان کیم بد هواسر که بالدن طئلود را از
 بیلان چوغی هیچ بیلز کوکک کوپکی نیز ایکی رئیس برکی بی با تر
 روز کاره تو کزن یوزینه تو کر دیشک اغریدنی یزه دلی طوفو
 اوله ایشکم یونجه بتیجه یونجه صرارمه صمان چیقجه ظن
 ایتمد یكك یردن دلکی چیق کوآرك استدیکی نذر ایکی کوزبری
 آگری بری دوز یورغانکه کوره ایا غکی اوزات کل استیاد یکنه
 طیانور کسه مدیكك آلی اوپ عقلود دشمن عقلسنر دوستدن
 ایودر سرتگی دوستکه و دوستکی دشمنکه آچه ایکی دلی به براو
 قومیشلر اسکی سپور که بی طامه آتر لر یغوردن قاچدی طولویه
 اوغردی صبقال باشه قربان اولسون قارن باشه بلادرتیزگد
 تیز یوریلور قارینك اوکتی قاری به کچر ایو آدم بازار یا پر کوئی آد
 بازار بوزر بنی صایانك قوی یر صایمانك سلطان یر حیوان
 اولور سمری فالور انسان اولور آدی دلینی ضبط ایدن باش
 قوز تارر گندی دوشن آغلا مز عرب قیر یلجه یول کوسترن چوق
 اولور عیبسنر دوست آرایان دوستسنر قالوزا و صوران کوته تو
 اولز چوق یا شایان چوق بیلز چوق کزن چوق بیلور هر یوقشك

برایشی دخی وار قزمسکا دیورم کلیم سن ایشیت کدی بولندغی
 یرده صچانلر باش قالدر ایگی جانناز براید اولینا فر قویون بولندغی
 یرده کیچی به عبدالرحمن چلبی دیرلر بال دیمکله آغز طنلوا اولنر اغلامیا
 چوجوغه مه ویرملر یاشی آت بازارند صومر لر بخشش آتک دیشینه
 با قیلنر بلبل یرینه قارغه صاتمق استریمشسز آغاجه طاش آتیلنر
 سکا اولر دیدیلر اولدر دیمدیلر دنیا توکوردشمن توکنمز خسته
 دوشکی صومر رسن کیچ آغایه خدمت و سرت آت تیمار ایتک کوجد
 کل دیکسنز صفا جفا سزا اولنر حق سوز آجیدر دوستله یی ایچ
 آلش ویرش ایتمه کوزدن ایراق اولان کوکلدن ایراق اولور آدم
 آدمی برکم الدادر دلدن کلان الدن کلسه کدپادشاه اولور
 آریغ طاقدن سمیز تریت اولنر طمعکار دن شی دیلیان دکرده
 برچقور آچار اوده باش طوتن غلبه لقد قلیاغ غیب ایدر
 قورودان کوزه چوپ دوشر کوزمزی آچه لمر بوخسه آچر لر ایگی
 قاربوز بر قولتیغه صیغز برکم دوشن بردخی دوشمز زنگینه
 مال ویرن دکن صوکوتورر امام اوصور نجه جماعت صیچر کدق
 دیدیلر بوقک علاجدر صیجدی صاقلدی یا دولت باشه یا قوزغون
 لاشه فقر ایگی کیمینان زنگین دلیذر ایگی قیله یه طاپان کیمینه
 دین هر نه ویررسک الکله برابر کلور سنکله اکدگی بیچرسن یاراک
 ایله یار اولمه زمان ایله صمان ایله مشمشلر بشمش اولور فقر آیه
 ویرن الله ویرن زمان صمان صنا ترازیان چوق یرچوق بیان
 آزییرایو قاری او یا پر فنا قاری او ییقر فقیر لک اولومه تسلیم

یردمورکوک باقر ایولک ایت دکن آت بالقی بیلر سه خالق بیلور
 قولک دیدیکی اولمز الملهک دیدیکی اولور اگرکی اوتور طوغری شو^{له}
 نصیبک واریسه کلوریمندن نصیبک یوغیسه دوشردهند
 دلی یه هر کون بیر اهرتهی دست قویه واریسن افندی او بیوردیر لر
 برهدیه ک واریسه افندیم بیورک دیر لر گل چنکلسر و حجت انگلسر
 اولمز آیلان اوق کیرودونز بر چپلاغی بیک جبه لو صویه مز بو کوکی
 یورطه یارنکی طاوقدن یکدر قورقان بازرکان فایده ایتز کو ملک
 قفتاندن یقندر قان ایله قانون ایله اللهدن قورق بنده دین
 قورقز کچه نک بیوک قارنی وارا الله بیلور یاری نه طوغر طاغ طا
 قاوشمز انسان انسانه قاوشور بندک خطا سندن عطا دوکمه
 قیومی دوکرلر قیوی طاملر طاملر کول اولور آقار آقار سیل فایده
 ضررک قرنداشیدر اسکی طاس اسکی حمام اولمش ایشکدن
 نال چیقار هر کیمک که باغی واریور کند باغی وار د و لکویه طوق^ن
 کچ فقرادن صاق کچ بال طوتر یار مغن یالار آت بئنک قلم قوشا^ن
 یا کلیمان برا لله آزا حق آشم غوغا سنز باشم چوق بیلر چوق یا کلور
 ایل ایچون آغلیان کوز سنز قالور قریم صابون دلی یه اوکت نیلسون
 کنارینه باق برین آل آناسنه باق قرین بالقی جانی استیان کون
 صاوق صویه قور کیمک عرب سنده بولور ایسک آنک ترکیسنی
 چاغریوز ویردیر علی یه کلدی صجدی خالی یه اوکسر اوغلا کوکین
 کک کسره چو ملک یوارلندی قیاغن بولدی جان ویرمیخه جان آله
 کیرمز قومشوطاوغی قومشویه قاز کورینور جفای چکیان آدم

صفائک قدرینی بیلر کوکل سون کوزلدر اشک کی اول باغله صکره
 الله اصم له دوسته چوق وارن اکشی صورت کور قرالقهده کو
 قیادیغکی کیم بیلور غریب قوشک یواسنی تکی یا پرایدن بولور
 اولمش ارسلانک صفال دیلکی بولر دوست باشه دشمن ایاغه
 باقر بیوک باشک بیوک اغریسی اولور یوروک آت یمن آت رکون
 طوغه دن نه لر طوغر آشکه سمری یوک دکل شریعتک کسدیکی برق
 اغریمن قورد بونی دکشدر رخونی دکشدر من دیلجنینک یوزی
 قره توربه سی طلو طلیکیمان اوغری بیکدن طوغری قوزغونه کوزل
 کیمدر صور مشلر بنم یا ورولر مدیمش نه دلی بی سیک نه دلی به
 سیکل ات ایله طرنق آراسته کیم بیلر آنا لر صنعتی اوغوله میر
 آتش دوشدیگی یری یا قرچور باپی یا لکراچین یوکنی کدی قالدر
 آج طاوق اویقوسنده طاری کورر آجک قارنی طویر کوزی طویر
 اخشا وایسه یات صباح ایسه کیت تیز بقی تیز یتر قانی قانیله
 ییقا مشلر قانی صوایله ییقا مشلر کدینک الی اته یتشمر سه نه فنا
 قوقیور سویلر دریاده بالق صهایتلر آوجی آوده یوچی بولدر کرک
 اویکه ایله قالقان زیان ایله اوتور نه سورم یارمی نه صولر
 حالنی عقل یا شده دکل باشه در یوچی به یول کرک یورکدن یورکه
 یول وار سکسانده ساز چالمق اوکرن قیامتده چالار قارنجه قدر
 وار رق وار رق بولور اوراق صوفیدر صوغان یمنر انه کیر
 قبوغن بیلر قوز طوق نه بیلور آجک حالندن یا زور یا زور یا شهر
 سفر چراغ دینه ضیا ویر من اولور قرم دوه در هر قبوده چو کر

اچانغ بورجلوا اولمه یا دوکوند ایستریا بیر امد عاشقه بغداد ایراق
 دکلدر قورد قوجه ییجه کوپکه مشخ اولور صاقان کوزه چودو شتر
 دلکینک عاقبت کوره جکی کور کچینک دکا نیدر کیچه نامرد کیر و سندن
 قو کو تو سون صوسنی یا تمه دلکی سایه سندن قو نیسون ارشلا سنی
 ورن ال آلا نك استنده در قربان بلایه قالعاند ریلا ن طوغر ولدجه
 یوایه کیره مز قادی ن ایکی اولد قد اوسپور لما مش قالور بالقی باشند
 قور خیم خیم در دمنده حالنی عالمده در داهلی یلور دگر کوپک
 آغزیله نجس اولمز اولور حقد ر لکن قومشولر طاش یرنه آغز در
 آلی خلیفه کیسه سنده در صوغان یمدم که اچر و آجیه سینک
 آدم اولدر مز لکن یورک بولاندر باشکه کول صا ور رس باری بر
 یوکتک کول لکن صا ور اوزمک ایوسنی اوزمند چقال یرکد
 اولدروب کلین قور قومتق کدی الله اچون صیوان طوتمز خانک او
 اوتور مسی فراجیه سز لکدندر یورغانکه کوره ایاغکی اوزات طخره
 اولان قاشغه چیقخر سز دن قالانی فالجی آلدی کو کدن نه یاغره
 یر قالدر اکی یگکی یچر مس طیاق جنتدن چقمش کور تکریدن نه
 استرایکی کوزبری آگری بری دوز جامع یا پیلده دین کور قیوی آلد
 اور تعلق طخره قینا مز صقله سترک یار کدن یارندن بریاری وار بیا
 اوغول اولمز یر اچر اچور قاقچر حاجی حاجی یی حجازده بولور یلا نچند
 اوینه قدر قلندر کور دیکک سولیر سیلا نی سید احمد ایله طو تیر

امثال عربیه

العذر عند کرام الناس مقبول قد یکبوا الجواد اذا التبتک المرض فملغا

في المعاجلة اول الحزم المشورة ارسل حكيمًا ولا توصه ان كنت كذوبا
فكن ذكورا ان الهوا شريك العمى ان للحيطان آذانًا اذا افقر الهوى
نظر في حسابه العتيق التدبير نصف المعيشة ان البلاء موكل بالمنطق
اخوك من صدقك اذ زل العالم زل بزلته العالم ان لم يكن وفاق
ففرق آفة العلم النسيان وآفة المروءة خلف الوعد اول الغضب جنون
واخره ندم اذ اتخاض الصمان ظهر المشروق اذا اردت ان تطلع فسل
عن ما يستطاع اياك اعني فاسمع يا جاري انك لا تجني من الشوك
العنب اذا حان القضا ضاق الفضيا اطلع القرد في الكيف وقال
هذه المرأة لهذا الوجه الظريف الغائب حجة معه النكاح يفسد
الحب بعض الشرا هون من بعض بعلة الزرع يسقي القرع بعلة الدابة
يقبل الصبي تعاشر واكل اخوان وتعاملوا كالايجاب تقاربوا بالمو
ولا تشكروا على القرابة تجرى الرياح بما لا تشتهي السفن ثمرة الخوف
لاربع ولا خسر ثمرة العجلة الندامة حافظ على الصديق ولو في الحريق
حال الاجل دون الامل الحركة بركة حية القم تدور والى الرسخي تجور حر
الشمس يلجى الانسان الى محل سوء الحياء من الايمان للمر عبد اذا طمع
والعبد حر اذا قنع خياركم خيركم لاهله الخير فيما وقع خير الناس من
فرح بالخير للناس طول اللسان يقصر الاجل طول التجارب زيادة في
العقل ظلم الاقارب امض من وقع السيف عثرة القدم اسلم
من عثرة اللسان عند الامتحان يكرم الرجل ايها ان عناية القاصو
خير من شاهدين عدل عدو عاقل خير من صديق جاهل عالم بلا عمل
كسحاب بلا مطر عز من قنع وذل من طمع غضب الجاهل في قوله

و غضب العالم في فعله العايب حجة معه في سعة الاخلاق كنوز
 الارزاق قلل طعامك عجم منك كعادين تدان الكذب داء والصدق
 شفاء كل آت قريب كثرة الضحك تذهب الهيبه الكلب لا ينبج من في
 داره لكل مقام مقال لا يضرب السحاب نباح الكلاب لا يجتمع السيفا
 في غمد لا ينفع الحذر من القدر لا تا من الامير اذا عاداك الوزير
 لو انصف الناس استراح الحاكم ليس من العدل سرعة العذل ليس
 حتى على الزمان بباقي لا خير من اب ولو القاك في لب لا تكن وطبا فقصر
 ولا يا بسا فتكسر ما ابعد ما فات وما اقرب ما هوات من استرحم
 الذئب فقد ظلم الغنم من طلب شيئا وجد من دق بابا ورج ورج
 من اطاع غضبه اضاع اديه من نقل اليك فقد نقل منك من
 اشترى الدون بالدون يكون هو المغبون من تاتي نال ما تمنى
 من انفق ولم يحسب هلك ولم يدرك من زرع المعروف حصدا الشكر
 من لم يصلح الخير فلم يصلح الشر من احت ولد رحمة الايتام من
 نام عن عدو نبهته المكاييد من كتم علما فكمنا بجهله من سلمت
 سريرة صلت علانيته ما كليا يمتنى المرئيد ركه نعم المؤدب الدهر
 وعدا الكريم الزم من دين الغريب يا ويل من ذاق الغنا بعد جوعه
 ثم الكفا بعوز ذلك الوها في نصف شهر عاذا لا زلي سنة من الهجرة النبوية لم يظفوا

على صاحبها افضل الصلوات وازكى التحية بتصحيح مؤلفه الحقيقى على رضا
 غفر الله له ولوالديه ولمن نظرفيه ودعا له
 بخير ولجميع المسلمين آمين
 رضا
 Reza

سور ایل دیل

صفحه سطر خطا صواب	صفحه سطر خطا صواب	صفحه سطر خطا صواب	صفحه سطر خطا صواب
۰۲۸ ۰۲ بکتمک بکتمک	۰۷۰ ۰۳ ز ز	۰۷۰ ۰۳ ز ز	۰۷۰ ۰۳ ز ز
۰۱۴ ۱۲ ستی ستی	۰۷۱ ۱۰ کونلشد کونلشد	۰۷۱ ۱۰ کونلشد کونلشد	۰۷۱ ۱۰ کونلشد کونلشد
۰۱۶ ۰۴ دید دید	۰۷۲ ۲۰ ستیغ ستیغ	۰۷۲ ۲۰ ستیغ ستیغ	۰۷۲ ۲۰ ستیغ ستیغ
۰۱۶ ۱۹ کد کد	۰۷۶ ۰۲ مک مک	۰۷۶ ۰۲ مک مک	۰۷۶ ۰۲ مک مک
۰۱۹ ۰۴ یز لر یز لر	۰۸۴ ۱۹ ری ری	۰۸۴ ۱۹ ری ری	۰۸۴ ۱۹ ری ری
۰۲۰ ۰۳ حرف حرف	۰۸۹ ۱۷ المجار المجار	۰۸۹ ۱۷ المجار المجار	۰۸۹ ۱۷ المجار المجار
۰۲۰ ۱۷ سکی سکی	۰۹۰ ۱۲ داوزده داوزده	۰۹۰ ۱۲ داوزده داوزده	۰۹۰ ۱۲ داوزده داوزده
۰۲۵ ۰۷ حامد حامد	۰۹۰ ۲۱ سکر بیوز سکر بیوز	۰۹۰ ۲۱ سکر بیوز سکر بیوز	۰۹۰ ۲۱ سکر بیوز سکر بیوز
۰۲۹ ۲۱ بعد بعد	۰۹۰ ۱۶ ۳۰۰ ۳۰	۰۹۰ ۱۶ ۳۰۰ ۳۰	۰۹۰ ۱۶ ۳۰۰ ۳۰
۰۳۰ ۲۱ کولورڈ کولورڈ	۱۰۲ ۱۴ فرستاداد فرستاد	۱۰۲ ۱۴ فرستاداد فرستاد	۱۰۲ ۱۴ فرستاداد فرستاد
۰۳۳ ۱۸ کله حکمی کله حکمی	۱۰۳ ۱۰ نباشید نباشید	۱۰۳ ۱۰ نباشید نباشید	۱۰۳ ۱۰ نباشید نباشید
۰۳۵ ۰۷ حلاو حلاو	۱۰۳ ۱۳ نکذار نکذار	۱۰۳ ۱۳ نکذار نکذار	۱۰۳ ۱۳ نکذار نکذار
۰۳۷ ۱۹ ا- رب اهر ب	۱۱۹ ۱۲ القا القا	۱۱۹ ۱۲ القا القا	۱۱۹ ۱۲ القا القا
۰۴۲ ۲۵ یاقین یاقان	۱۲۷ ۲۰ عاشق شاهد	۱۲۷ ۲۰ عاشق شاهد	۱۲۷ ۲۰ عاشق شاهد
۰۴۴ ۰۴ .. سا	۱۳۲ ۱۱ تذارو تذارو	۱۳۲ ۱۱ تذارو تذارو	۱۳۲ ۱۱ تذارو تذارو
۰۵۹ ۱۶ حقید حقند	۱۴۱ ۱۱ ترازوا ترازو	۱۴۱ ۱۱ ترازوا ترازو	۱۴۱ ۱۱ ترازوا ترازو
۰۵۹ ۲۰ المحابیة المحابیة	۱۴۷ ۱۰ مربیه مربیه	۱۴۷ ۱۰ مربیه مربیه	۱۴۷ ۱۰ مربیه مربیه
۰۶۰ ۰۹ توانستند توانستند	۱۷۵ ۲۰ آرزوا آرزو	۱۷۵ ۲۰ آرزوا آرزو	۱۷۵ ۲۰ آرزوا آرزو
۰۶۰ ۰۷ آکان آکان	والله اعلم بالصواب	والله اعلم بالصواب	والله اعلم بالصواب
۰۶۷ ۰۶ یلانچی یلانچی	والیه المرجع والمآب	والیه المرجع والمآب	والیه المرجع والمآب

